

SPRAWOZDANIE
Generalnego Inspektora Informacji Finansowej
z realizacji *ustawy z dnia 1 marca 2018 r.*
o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz
finansowaniu terroryzmu
w 2021 roku

Warszawa, marzec 2022 r.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	6
2. PODSTAWOWE INFORMACJE O KRAJOWYM SYSTEMIE PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU	8
2.1. KRAJOWY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU	8
2.2. INFORMACJE O KATEGORIACH INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH	15
2.2.1. PODMIOTY DZIAŁAJĄCE NA RYNKU FINANSOWYM	15
2.2.2. POZOSTAŁE KATEGORIE INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH	28
3. INFORMACJE O DANYCH PRZEKAZYWANYCH DO GIIF	40
3.1. INFORMACJE O TRANSAKCJACH PODEJRZANYCH	40
3.2. INFORMACJE O TRANSAKCJACH PONADPROGOWYCH	43
3.3. INFORMACJE O INNYCH KATEGORIACH DANYCH	46
4. ANALIZY	48
4.1. PRZECIWDZIAŁANIE PRANIU PIENIĘDZY	48
4.1.1. POSTĘPOWANIA ANALITYCZNE I ICH EFEKTY	48
4.1.2. PRZYKŁADOWE KIERUNKI ANALIZ	52
4.2. PRZECIWDZIAŁANIE FINANSOWANIU TERRORYZMU	59
5. KONTROLE	61
5.1. INFORMACJE POCHODZĄCE OD TZW. SYGNALISTÓW	61
5.2. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ GIIF	61
5.3. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ INSTYTUCJE NADZORUJĄCE	64
5.4. POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE W ZAKRESIE NAKŁADANIA KAR ADMINISTRACYJNYCH	64
6. WSPÓŁPRACA KRAJOWA	66
6.1. WYMIANA INFORMACJI Z JEDNOSTKAMI KRAJOWYMI	66
6.1.1. WSPÓŁPRACA Z JEDNOSTKAMI ORGANIZACYJNYMI PROKURATURY I SĄDAMI	66
6.1.2. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI KAS	68
6.1.3. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI PODLEGŁYMI MINISTROWI SPRAW WEWNĘTRZNYCH	69
6.1.4. WSPÓŁPRACA ZE SŁUŻBAMI OCHRONY PAŃSTWA	70
6.1.5. WSPÓŁPRACA Z CBA	70
6.1.6. WSPÓŁPRACA Z INNYMI ORGANAMI	70
6.1.7. WSPÓŁPRACA Z KCIK	70
6.2. INFORMACJE ZWROTNE	71
6.3. DANE DOTYCZĄCE POSTĘPOWAŃ KARNYCH	77
6.4. DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA	78
7. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA	80
7.1. WSPÓŁPRACA Z KOMISJĄ EUROPEJSKĄ	80
7.1.1. GRUPA EKSPERTÓW DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU	80
7.1.2. PLATFORMA UE-FIU	82
7.1.3. OCENA SKUTECZNOŚCI STOSOWANIA DYREKTYWY 2015/849	83

SPIS TREŚCI

7.2. WSPÓŁPRACA Z RADĄ UNII EUROPEJSKIEJ _____	83
7.3. KOMITET MONEYVAL _____	84
7.4. KONFERENCJA PAŃSTW STRON KONWENCJI WARSZAWSKIEJ _____	86
7.5. GRUPA EGMONT _____	87
7.6. GRUPA SPECJALNA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY (FATF) _____	89
7.7. GRUPA EUROAZIATYCKA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY (EAG) _____	91
7.8. GRUPA ROBOCZA DS. ZWALCZANIA MECHANIZMÓW FINANSOWANIA TZW. PAŃSTWA ISLAMSKIEGO _____	93
7.9. WSPÓŁPRACA DWUSTRONNA _____	92
7.9.1 POROZUMIENIA O WSPÓŁPRACY _____	92
7.9.2 WYMIANA INFORMACJI Z ZAGRANICZNYMI JEDNOSTKAMI ANALITYKI FINANSOWEJ _____	93
7.10. POZOSTAŁE INICJATYWY MIĘDZYNARODOWE _____	97
7.10.1 PROJEKT POMOCY BLIŹNIACZEJ (TWINNING) DLA MOŁDAWII _____	97
7.10.2. WARSZTATY REGIONALNE JAF Z EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ _____	98
7.11 WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA W ZAKRESIE NADZORU I KONTROLI AML/CTF _____	98
7.11.1 WSPÓŁPRACA Z EUROPEJSKIM URZĘDEM NADZORU BANKOWEGO (EBA) _____	98
7.11.2 WSPÓŁPRACA Z WŁAŚCIWYMI ORGANAMI NADZORU W POSZCZEGÓLNYCH PAŃSTWACH _____	101
8. STOSOWANIE SZCZEGÓLNYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH _____	102
9. KOMITET BEZPIECZEŃSTWA FINANSOWEGO _____	103
10. PRZYJĘCIE STRATEGII PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY ORAZ FINANSOWANIU TERRORYZMU _____	104
11. DZIAŁALNOŚĆ PRAWNA _____	106

Skróty:

ABW	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
AML/CTF	ang. <i>anti-money laundering and counter-terrorism financing</i> , tj. przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu
BUP	biuro usług płatniczych
CAT	Centrum Antyterrorystyczne ABW
CBA	Centralne Biuro Antykorupcyjne
CBŚP	Centralne Biuro Śledcze Policji
CIFG	ang. Counter-ISIL Finance Group
COP	ang. <i>Conference of the Parties to the CETS 198</i> , tj. Konferencja Państw Stron Konwencji Warszawskiej (ciało utworzone na bazie art. 48 <i>Konwencji Rady Europy z dnia 16 maja 2005 r. o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu - CETS 198</i> , przewidującego utworzenie mechanizmu monitorującego do zapewnienia stosowania jej przepisów)
Dz. U.	Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
Dz. Urz.	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej (ang. <i>Official Journal of the European Union - O.J. EU</i>)
EAG	ang. <i>The Eurasian Group on Combating Money Laundering and Financing of Terrorism</i> , tj. Grupa Euroazjatycka ds. Zwalczenia Prania Pieniędzy i Finansowania Terroryzmu (organizacja utworzona w 2004 r. będąca ciałem regionalnym w stylu FATF oraz członkiem stowarzyszonym FATF)
EBA	ang. European Banking Authority tj. Europejski Urząd Nadzoru Bankowego
EGMLTF	ang. <i>Expert Group on Money Laundering and Terrorist Financing</i> , tj. Grupa Ekspertów ds. Przeciwdziałaniu Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu, działająca przy Komisji Europejskiej
EIOPA	Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych
ESMA	Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych
FATF	<i>Financial Action Task Force</i> , tj. Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (utworzona w 1989 r. podczas szczytu G-7 w Paryżu, zajmująca się analizą i oceną zagrożeń związanych z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, w szczególności w kontekście wydanych przez nią 40 rekomendacji określających międzynarodowe standardy w zakresie zwalczania prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu i proliferacji)
GIIF	Generalny Inspektor Informacji Finansowej
GPW S.A.	Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IAS	izba administracji skarbowej
ITMCFM	ang. International Training and Methodology Center for Financial Monitoring

JAF	jednostka analityki finansowej, z ang. <i>financial intelligence unit</i> (zgodnie z Rekomendacją FATF nr 29 – przez jednostkę analityki finansowej należy rozumieć „krajowe centrum do otrzymywania i analizowania: (a) raportów o podejrzanych transakcjach, (b) innych informacji odnoszących się do prania pieniędzy, związanych z nim przestępstw bazowych i finansowania terroryzmu, a także udostępniania wyników tych analiz”, które powinno „być w stanie otrzymywać informacje dodatkowe od instytucji obowiązanych oraz mieć na czas dostęp do informacji finansowych, administracyjnych i kryminalnych wymaganych do właściwego wykonywania jego funkcji”)
KAS	Krajowa Administracja Skarbowa
KCIK	Krajowe Centrum Informacji Kryminalnych
KDPW S.A.	Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A.
KE	Komisja Europejska
KGP	Komenda Główna Policji
KIP	krajowa instytucja płatnicza
KNF	Komisja Nadzoru Finansowego
UKNF	Urząd Komisji Nadzoru Finansowego
ML/TF	money laundering / terrorism financing
MIP	małe instytucje płatnicze
MONEYVAL	zwany też Komitetem MONEYVAL - ang. <i>Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism</i> , tj. Komitet Ekspertów ds. Ewaluacji Środków Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (ciało Rady Europy utworzone w 1997 r., dedykowane do monitoringu i oceny zgodności działalności państw członkowskich MONEYVAL z podstawowymi zasadami międzynarodowymi dot. AML/CTF, a także efektywności ich implementacji, będące ciałem regionalnym w stylu FATF oraz członkiem stowarzyszonym FATF)
MZZT	Międzyresortowy Zespół ds. Zagrożeń Terrorystycznych (utworzony na podstawie <i>Zarządzenia nr 162 Prezesa Rady Ministrów z 25 października 2006 r.</i> jako organ pomocniczy Rady Ministrów w zakresie zapewnienia współdziałania administracji rządowej w obszarze rozpoznawania, przeciwdziałania i zwalczania terroryzmu)
NBP	Narodowy Bank Polski
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
RP	Rzeczpospolita Polska
SAR	ang. <i>Suspicious Activity Report</i> , tj. Raport o Podejrzonej Aktywności
SG	Straż Graniczna
SKOK	spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa
SKW	Służba Kontrwywiadu Wojskowego
STR	ang. <i>Suspicious Transaction Report</i> , tj. Raport o Podejrzonej Transakcji

UE

Unia Europejska

1. WSTĘP

Rok 2021 był kolejnym rokiem, w którym obowiązywały obostrzenia sanitarne związane z pandemią COVID-19. Miały one wpływ na sposób i zakres realizacji zadań organów funkcjonujących w ramach krajowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, w tym Generalnego Inspektora Informacji Finansowej (GIIF). Pomimo tych trudności w dalszym ciągu GIIF podejmował czynności w celu zwiększenia efektywności wykonywanych działań. Ich efektem jest m.in. wzrost liczby zawiadomień głównych do prokuratury w kontekście podejrzenia popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 299 *Kodeksu karnego* (o ok. 37,3% w porównaniu z rokiem poprzednim) czy też znaczący wzrost liczby blokad rachunków oraz wstrzymań transakcji (odpowiednio: o ponad 111,2% i ok. 56,3% w stosunku do danych za 2020 r.).

Znaczącym krokiem w kierunku dalszego zwiększania skuteczności krajowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu było podjęcie przez Radę Ministrów *uchwały nr 50 w sprawie przyjęcia strategii przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* w dniu 19 kwietnia 2021 r. W załączniku do tej uchwały, stanowiącym strategię przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, określono – na podstawie opisanych w dokumencie priorytetów – plan działań, które należy zrealizować do końca 2023 r.

Warto również zwrócić uwagę na zmiany wprowadzone przepisami *ustawy z dnia 30 marca 2021 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2021 r., poz. 815), które zostały ogłoszone w dniu 30 kwietnia 2021 r. i w większości weszły w życie w dniu 15 maja 2021 r. Ich celem była przede wszystkim implementacja do krajowego porządku prawnego regulacji *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/843 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniającej dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zmieniającej dyrektywy 2009/138/WE i 2013/36/UE*. Praktyczne stosowanie przepisów tej ustawy z pewnością przyczyni się do lepszego funkcjonowania krajowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Jednym z najważniejszych wydarzeń ubiegłego roku była ewaluacja przeprowadzona przez ewaluatorów Komitetu MONEYVAL w ramach 5. rundy ewaluacji wzajemnych w zakresie skuteczności przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w Polsce. W czasie dwutygodniowej wizyty w naszym kraju, w maju 2021 r., ewaluatorzy spotkali się z przedstawicielami organów ścigania, nadzoru, GIIF oraz instytucjami obowiązanyymi. Na bazie zebranych podczas ewaluacji informacji przygotowali projekt raportu, który był następnie przedmiotem konsultacji z przedstawicielami polskich organów oraz pogłębionych dyskusji w trakcie zorganizowanego w październiku ubiegłego roku w Strasburgu spotkania. W grudniu 2021 r. skorygowany raport był dyskutowany podczas obrad Grupy Roboczej ds. Ewaluacji Komitetu MONEYVAL, a następnie po korektach niektórych ocen przyjęty podczas posiedzenia plenarnego tego Komitetu. Uwagi i spostrzeżenia zawarte w tym raporcie powinny

wpłynąć na dalsze usprawnianie polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

2. PODSTAWOWE INFORMACJE O KRAJOWYM SYSTEMIE PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU

2.1. KRAJOWY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU

Polski system przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (dalej jako system PPP/PFT) opiera się na przepisach prawnych, zarówno krajowych, jak i Unii Europejskiej (UE). Głównym aktem prawnym, który określa zasady i tryb funkcjonowania tego systemu, jest *ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 593), zwana dalej *ustawą AML/CTF*, która określa środki bezpośrednio służące przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, wskazuje na uprawnienia organów i jednostek współpracujących, charakteryzuje instytucje obowiązane i reguluje ich obowiązki w ramach funkcjonującego systemu PPP/PFT.

System przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu tworzą w Polsce:

- GIIF;
- instytucje obowiązane (IO);
- jednostki współpracujące (JW).

Rysunek nr 1 – Schemat polskiego systemu PPP/PFT

Instytucje obowiązane, jak i GIIF oraz jednostki współpracujące oddziaływiają wzajemnie na siebie. Od skuteczności działania jednych zależy efektywność funkcjonowania drugich. Z jednej strony czynności podejmowane przez instytucje obowiązane oddziaływiają bezpośrednio na działania inicjowane przez GIIF, które z kolei wpływają na sposób

postępowania jednostek współpracujących (w szczególności organy ścigania czy organy nadzorcze). Z drugiej strony efektywność pracy jednostek współpracujących wpływa na czynności podejmowane przez GIIF, co z kolei ma swoje odzwierciedlenie w zakresie działań podejmowanych przez instytucje obowiązkane. Generalnie w przypadku systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu można mówić o systemie „naczyń połączonych”, w którym jakość funkcjonowania każdego elementu ma znaczenie dla pracy pozostałych elementów oraz całego systemu.

Zgodnie z *ustawą AML/CTF* organami administracji rządowej właściwymi w sprawach przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu są minister właściwy do spraw finansów publicznych (jako naczelny organ informacji finansowej) oraz Generalny Inspektor Informacji Finansowej.

Biorąc pod uwagę zakres i charakter zadań Generalnego Inspektora Informacji Finansowej, ma on jako element centralny relatywnie największy wpływ na działalność całego systemu. Zauważenia jednak wymaga, że istotny wpływ na funkcjonowanie systemu ma także etap jego tworzenia czyli proces legislacji dotyczący właściwego wdrożenia regulacji dyrektyw z przedmiotowego zakresu. W realizacji swoich zadań GIIF jest wspomagany przez jednostkę wyodrębnioną w strukturze Ministerstwa Finansów, tj. Departament Informacji Finansowej. Od 2017 r. systematycznie wzrasta zatrudnienie w przedmiotowym departamencie. Zasoby kadrowe przeznaczone dla realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu wzrosły z 65 etatów w 2017 r. do 89 etatów w 2021 r.

GIIF jest powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw finansów publicznych po zasięgnięciu opinii ministra – członka Rady Ministrów właściwego do spraw koordynowania działalności służb specjalnych, jeżeli został wyznaczony przez Prezesa Rady Ministrów. GIIF może być sekretarzem albo podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw finansów publicznych. Zakres czynności sekretarza stanu albo podsekretarza stanu ustalony zgodnie z art. 37 ust. 2 *ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów* (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 178 z późn. zm.) nie obejmuje zadań Generalnego Inspektora Informacji Finansowej wykonywanych na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Kadencja Generalnego Inspektora trwa 6 lat.

Do zadań GIIF należy podejmowanie działań w celu przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, w szczególności:

- analizowanie informacji dotyczących wartości majątkowych, co do których Generalny Inspektor powziął podejrzenie, że mają one związek z przestępstwem prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu;
- przeprowadzanie procedury wstrzymania transakcji lub blokady rachunku;
- żądanie przekazania informacji o transakcjach i ich udostępnianie;
- przekazywanie uprawnionym organom informacji i dokumentów uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa;
- wymiana informacji z jednostkami współpracującymi;

- sporządzanie krajowej oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz strategii przeciwdziałania tym przestępstwom we współpracy z jednostkami współpracującymi i instytucjami obowiązującymi;
- sprawowanie kontroli nad przestrzeganiem przepisów dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu;
- wydawanie decyzji w sprawach wpisu na listę osób i podmiotów, przeciwko którym stosuje się szczególne środki ograniczające polegające na zamrożeniu wartości majątkowych, nieudostępnieniu wartości majątkowych w szczególności poprzez nieudzielanie pożyczek, kredytu konsumenckiego lub kredytu hipotecznego, niedokonywanie darowizn, niedokonywanie płatności za towary lub usługi, lub skreślenia oraz prowadzenie tej listy;
- współpraca z właściwymi organami innych państw, a także zagranicznymi instytucjami i międzynarodowymi organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem praniu pieniędzy lub finansowaniu terroryzmu;
- wymiana informacji z zagranicznymi jednostkami analityki finansowej, w tym prowadzenie punktu kontaktowego na potrzeby tej wymiany;
- nakładanie kar administracyjnych, o których mowa w *ustawie*;
- udostępnianie wiedzy i informacji z zakresu przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych;
- przetwarzanie informacji w trybie określonym w ustawie;
- inicjowanie innych działań w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Instytucje obowiązane są to enumeratywnie wymienione w art. 2 ust. 1 *ustawy AML/CTF* kategorie podmiotów. Zostały one podzielone na 28 kategorii. W ich skład wchodzi zarówno podmioty z sektora finansowego, jak i niefinansowego.

Obowiązki instytucji obowiązanych są stosunkowo liczne. Przede wszystkim rozpoznają i oceniają one ryzyko prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu związane ze stosunkami gospodarczymi zawieranymi z klientami lub z transakcjami okazjonalnymi przez nich realizowanymi. Na podstawie tego ryzyka i jego oceny instytucje obowiązane stosują odpowiednie środki bezpieczeństwa finansowego ukierunkowane na uzyskanie informacji na temat ich klientów oraz rozpoznania celu, dla którego ci klienci korzystają z ich usług i produktów.

Instytucje obowiązane zawiadamiają GIIF o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, jak również zawiadamiają niezwłocznie o przypadkach powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że określona transakcja lub określone wartości majątkowe mogą mieć związek z praniem lub finansowaniem terroryzmu.

Instytucje obowiązane przekazują do GIIF informacje o tzw. transakcjach ponadprogowych, tj. takich, których równowartość przekracza wartość 15 tys. EUR i które są:

- wpłatą lub dokonaną wypłatą środków pieniężnych o równowartości przekraczającej 15 000 EUR,
- transferem środków pieniężnych (w tym transferem spoza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na rzecz odbiorcy, którego dostawcą usług płatniczych jest instytucja obowiązana), z wyjątkami określonymi w *ustawie AML/CTF*,
- transakcją kupna lub sprzedaży wartości dewizowych;
- czynnością dokonaną w formie aktu notarialnego, określoną w *ustawie AML/CTF*.

Na żądanie GIIF instytucje obowiązane blokują rachunki i wstrzymują transakcje oraz przekazują lub udostępniają mu posiadane informacje i dokumenty. Wstrzymywania transakcji lub blokady rachunku dokonują one również na podstawie stosownego postanowienia prokuratora.

W celu przeciwdziałania terroryzmowi i finansowaniu terroryzmu, instytucje obowiązane stosują ponadto szczególne środki ograniczające przeciwko osobom i podmiotom wskazanym na listach publikowanych w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

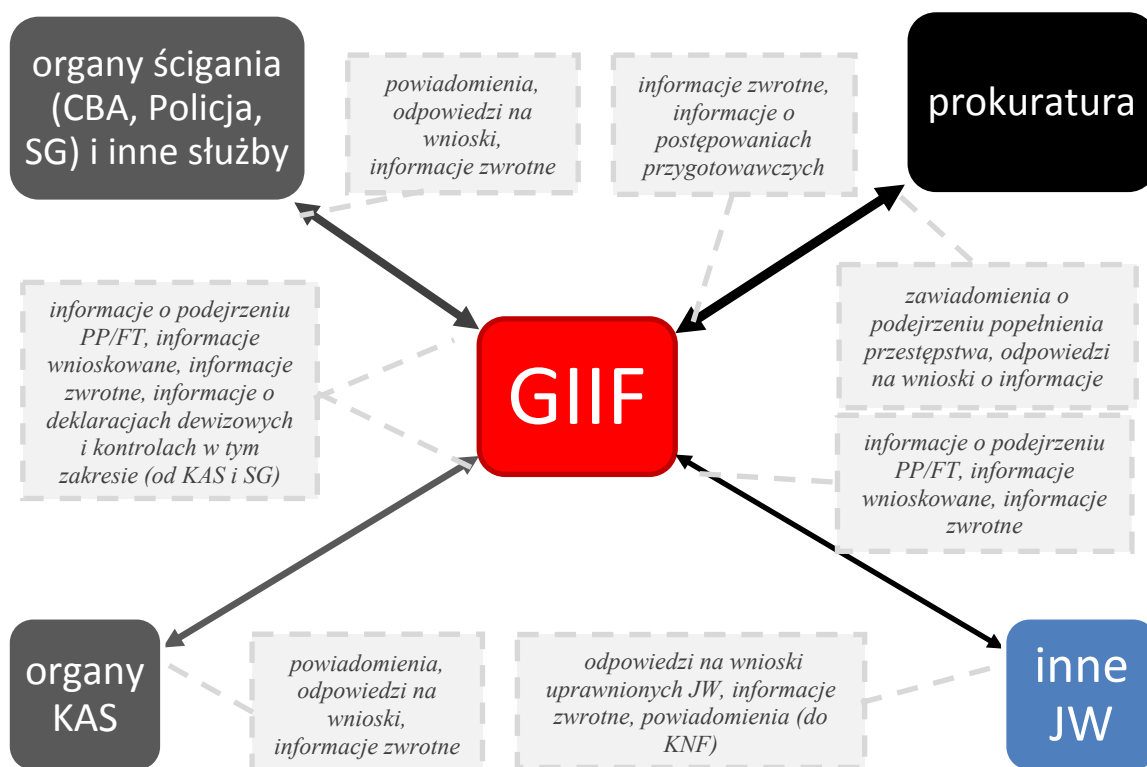
GIIF posiada uprawnienia kontrolne w zakresie wypełniania przez instytucje obowiązane obowiązków w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. W ramach swoich właściwości kontrolę instytucji obowiązanych w tym obszarze przeprowadzają również na zasadach określonych w przepisach odrębnych:

- Prezes NBP (w odniesieniu do podmiotów prowadzących działalność kantorową);
- KNF (w odniesieniu do instytucji przez nią nadzorowanych);
- Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa (w odniesieniu do spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych);
- prezesi sądów apelacyjnych (w odniesieniu do notariuszy);
- naczelnicy urzędów celno-skarbowych (w odniesieniu do wszystkich instytucji obowiązanych);
- wojewodowie lub starostowie – w odniesieniu do stowarzyszeń;
- ministrowie lub starostowie – w odniesieniu do fundacji.

Jednostki współpracujące są to organy administracji rządowej, organy jednostek samorządu terytorialnego oraz inne państwowe jednostki organizacyjne, a także Narodowy Bank Polski, Komisja Nadzoru Finansowego i Najwyższa Izba Kontroli.

Podobnie jak instytucje obowiązane, powiadamiają one niezwłocznie GIIF o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Ponadto na wniosek GIIF przekazują lub udostępniają w granicach swoich ustawowych kompetencji posiadane informacje lub dokumenty. Dodatkowo Straż Graniczna oraz naczelnicy urzędów celno-skarbowych przekazywali do GIIF informacje z deklaracji przewozu przez granicę UE środków pieniężnych. Jednakże od czerwca 2021 r. dane z deklaracji umieszczane są bezpośrednio w ogólnoeuropejskim systemie CIS, do którego GIIF uzyskał dostęp.

Rysunek nr 2 – Schemat przepływu informacji pomiędzy GIIF a jednostkami współpracującymi

GIIF weryfikuje zawarte w otrzymanych zawiadomieniach i powiadomieniach podejrzenia prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu na bazie informacji pozyskiwanych od instytucji obowiązkanych, jednostek współpracujących, a także zagranicznych JAF. W przypadku uzasadnionego podejrzenia prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu GIIF zawiadamia właściwego prokuratora, który we współpracy z organami ścigania podejmuje działania w celu weryfikacji informacji GIIF, zebrania materiału dowodowego oraz postawienia aktu oskarżenia podejrzanym osobom.

Po otrzymaniu ww. zawiadomienia prokurator ma obowiązek poinformować GIIF o:

- wydaniu postanowienia w przedmiocie blokady rachunku lub wstrzymania transakcji;
- zawieszeniu postępowania;
- podjęciu zawieszono postępowania;
- wydaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutu popełnienia przestępstwa.

Dodatkowo prokuratorzy są zobligowani do przekazywania do GIIF informacji o wydaniu postanowienia o blokadzie rachunku lub wstrzymaniu transakcji, wszczęciu postępowania, przedstawieniu zarzutu, wniesieniu aktu oskarżenia, w pozostałych sprawach o przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

Z kolei GIIF przekazuje sądom i prokuratorom, na pisemny wniosek, zgromadzone informacje lub dokumenty, na potrzeby postępowania karnego. Ponadto udostępnia posiadane informacje na pisemny i uzasadniony wniosek innych jednostek współpracujących wskazanych w *ustawie AML/CTF* w zakresie ich ustawowych zadań.

W przypadku powzięcia podejrzenia popełnienia przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, innego niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, GIIF przekazuje informacje uzasadniające to podejrzenie do właściwych organów (tj. organów ścigania, służb specjalnych oraz Szefa KAS), w celu podjęcia czynności wynikających z ich ustawowych zadań. Dodatkowo, jeśli poweźmie uzasadnione podejrzenie naruszenia przepisów związanych z funkcjonowaniem rynku finansowego, GIIF przekazuje informacje uzasadniające to podejrzenie do KNF.

Ze względu na międzynarodowy charakter przestępstwa prania pieniędzy i finansowania terroryzmu GIIF wymienia informacje z zagranicznymi JAF.

Na uzasadniony wniosek zagranicznej JAF GIIF może zezwolić na przekazanie udostępnionych przez niego informacji innym organom lub zagranicznym JAF lub też na wykorzystanie tych informacji do celów innych niż związane z zadaniami jednostek analityki finansowej. Analogicznie GIIF może wystąpić do zagranicznej JAF o zgodę na przekazanie otrzymanych od niej informacji sądom, prokuratorom i pozostałym jednostkom współpracującym, innym zagranicznym JAF lub na wykorzystanie takich informacji do celów innych niż wykonywanie swoich zadań.

Ponadto GIIF może zażądać wstrzymania transakcji lub blokady rachunku na uzasadniony wniosek zagranicznej JAF „pozwalający na uprawdopodobnienie podejrzenia popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu”.

Reasumując, ocena skuteczności realizacji funkcji, jaką ma spełniać system przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu jest złożona i wymaga powiązania z charakterem poszczególnych rozwiązań zawartych w ustawie i ich zależnością od regulacji zawartych w pozostałej części porządku prawnego. System przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oddziałuje na wiele obszarów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz na funkcjonowanie podmiotów korporacyjnych, nawiązywanie stosunków gospodarczych czy zawieranie transakcji. Jednakże jego głównym celem jest wciąż zapobieganie wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

Wykonywanie przez instytucje obowiązane oraz osoby działające w ich imieniu lub na ich rzecz, a także inne osoby, konkretnych obowiązków wynikających z przepisów ustawy AML/CTF, zabezpieczone jest sankcjami o charakterze administracyjnym, jak również sankcjami o charakterze karnym. Regulacje administracyjne mają za zadanie chronić dobro prawne, które znajduje również ochronę w regulacjach prawnokarnych. Przepisy ustawy dokonują redukcji ryzyka wystąpienia przestępstwa prania pieniędzy (art. 299 k.k.). Określenie jednakże obowiązków jedynie na gruncie administracyjnym byłoby niewystarczające dla adekwatnego przeciwdziałania praniu pieniędzy, dlatego też kryminalizacja przestępstwa prania pieniędzy jest uzasadniona i jej konieczność występuje też w umowach międzynarodowych (np. konwencja wiedeńska, konwencja z Palermo). Regulacje administracyjne i prawnokarne w zakresie prania pieniędzy pozostają względem siebie w złożonej relacji.

W świetle powyższego na uwagę zasługuje waga współpracy organów i jednostek współpracujących, która warunkuje skuteczność działania systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu jako całości w aspekcie zarówno administracyjnym, jak i karnym.

Podkreślenia wymaga skonstruowanie rozwiązań prawnych systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu na podejściu opartym na ryzyku (ang. risk based approach). Wynika to z implementacji do polskiego porządku prawnego dyrektywy 2015/849, tj. *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2015/849 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu* (Dz. Urz. UE L 141 z 05.06.2015, str. 73). Dodatkowo, zauważenia wymaga także rekomendacja FATF Nr 1, zgodnie z którą: „Kraje powinny identyfikować, oceniać i rozumieć ryzyko związane z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu w kraju oraz powinny podjąć działania w tym wyznaczyć organ lub system koordynujący działania w celu oceny ryzyka i zastosować środki mające na celu zapewnienie skutecznego ograniczenia ryzyka. W oparciu o tą ocenę kraje powinny zastosować podejście oparte na ryzyku aby zapewnić, że środki mające zapobiegać lub ograniczać pranie pieniędzy i finansowanie terroryzmu są proporcjonalne do stwierdzonego ryzyka. Podejście to powinno stanowić niezbędną podstawę efektywnej alokacji środków w ramach systemu PPP/PFT oraz wdrożenia środków opartych na ryzyku w zaleceniach FATF. W przypadku stwierdzenia wyższego ryzyka kraje powinny upewnić się, że ich system PPP/PFT odpowiednio uwzględnia takie ryzyko. W przypadku stwierdzenia niższego ryzyka kraje mogą pod pewnymi warunkami podjąć decyzję o dopuszczeniu uproszczonych środków w odniesieniu do niektórych zaleceń FATF. Kraje powinny wymagać od instytucji finansowych oraz wyznaczonych przedsiębiorstw i zawodów niepowiązanych z branżą finansową, aby identyfikowały i podejmowały skuteczne działania w celu ograniczenia ryzyka związanego z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu”.

Dla skuteczności funkcjonowania systemu nieodzowne jest zapewnienie odpowiednich działań dotyczących prawidłowej oceny ryzyka i podjęcia skutecznych środków bezpieczeństwa finansowego przeciwdziałających praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Szczęólnego znaczenia nabiera prawidłowość podjętych działań w tym zakresie przez instytucje obowiązane, które gdy wykonują w sposób właściwy obowiązki wynikające z ustawy przyczyniają się w sposób oczywisty do skuteczności działania całego systemu. Do zapewnienia realizacji celu, dla którego system jest stworzony, potrzebna jest również odpowiednia współpraca organów i jednostek współpracujących dokonujących kontroli działania instytucji obowiązanych. Z tym natomiast jest powiązana adekwatność stosowania sankcji, które będą w sposób efektywny prowadzić do podejmowania właściwych działań przez instytucje obowiązane.

Całość systemu działa zatem jak specyficzny organizm, w którym dla skuteczności działania całości powinna być zachowana skuteczność funkcjonowania poszczególnych jego elementów. A to z kolei wymaga również współpracy i przekazywania informacji w adekwatnym momencie czasowym, który implikuje skuteczność i nieuchronność zastosowanych działań także przez organy nadzorcze wobec instytucji obowiązanych. Powyższe pozwoli z kolei prawidłowo zrealizować swoje zadania tym organom, które mają czuwać nad prawidłowością działania systemu poprzez m.in. zastosowanie odpowiednich środków prawnych warunkujących jego skuteczność.

Prawidłowe wypełnianie obowiązków wynikających z ustawy warunkowane jest odpowiednim rozumieniem regulacji. Dlatego istotną rolę w aspekcie poprawności działań podejmowanych przez instytucje obowiązane odgrywa realizacja zadania nałożonego na GIIF w zakresie bieżącego udostępniania wiedzy z zakresu przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Zadanie to jest realizowane poprzez szkolenia oraz publikowanie

komunikatów w BIP na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych. Uprawnienia i obowiązki związane z udostępnianiem wiedzy i informacji są realizowane także poprzez sporządzanie krajowej oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz strategii przeciwdziałania tym przestępstwom we współpracy z jednostkami współpracującymi i instytucjami obowiązany.

Oczywistym jest zatem, że odpowiedni poziom wiedzy z zakresu regulacji dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu przekłada się na wyższą jakość wypełniania obowiązków przez instytucje obowiązane, co z kolei wpływa na wyższą skuteczność działania całego systemu.

Efektywne udostępnianie wiedzy z zakresu regulacji dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu jest działaniem o charakterze prewencyjnym, które może skutkować zmniejszeniem działań sankcyjnych wobec instytucji obowiązanych.

Na efektywny sposób funkcjonowania systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu znaczący wpływ ma proces legislacyjny. Jego celem jest wprowadzenie takich przepisów, które zapewnią spójne funkcjonowanie systemu jako całości. Prawidłowa implementacja do polskiego porządku prawnego zasad i reguł mających na celu zapobiegać wykorzystywaniu systemu finansowego i pozafinansowego do prania pieniędzy i finansowania terroryzmu jest istotna zarówno na etapie tworzenia prawa, jak i na etapie wprowadzającym istotne zmiany w jego funkcjonowaniu.

Możliwość wymiany informacji z zagranicznymi jednostkami analityki finansowej powoduje, że przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu nabiera międzynarodowego wydźwięku.

Na kształt i sposób funkcjonowania krajowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu duży wpływ mają regulacje międzynarodowe. Znajduje to swoje odzwierciedlenie chociażby w implementacji do polskiego porządku prawnego odpowiednich dyrektyw UE czy rekomendacji FATF. Implementowane regulacje międzynarodowe wymagają efektywnego wdrożenia poprzez działania wspierające, np. takie, jakie realizuje zrzeszająca jednostki analityki finansowej grupa Egmont, stanowiąca forum wymiany dla tych jednostek.

2.2. INFORMACJE O KATEGORIACH INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu wyodrębniamy 28 kategorii instytucji obowiązanych. Należą do nich podmioty działające na rynku finansowym oraz liczna grupa działająca poza tym rynkiem.

2.2.1. PODMIOTY DZIAŁAJĄCE NA RYNKU FINANSOWYM

Poniższy opis kategorii podmiotów działających na rynku finansowym został sporządzony z wykorzystaniem informacji otrzymanych przez GIIF na podstawie art. 14 ust. 4 *ustawy AML/CTF* z KNF¹, Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej oraz NBP, dotyczących kategorii instytucji obowiązanych przez nie nadzorowanych.

¹Przedstawione informacje zostały wybrane z szerszego opisu sektorów rynku finansowego przekazanego przez KNF.

Sektor bankowy

Na koniec grudnia 2021 r. działalność bankową prowadziło 577 podmiotów² (30 banków komercyjnych, 511 banków spółdzielczych oraz 36 oddziałów instytucji kredytowych). Jednocześnie sektor bankowy dysponował siecią 11,8 tys. placówek (5 211 oddziałów, 2 587 filii i ekspozytur oraz 2 993 przedstawicielstw). Banki zatrudniały ok. 143 tys. osób. Istotnym czynnikiem zmian struktury sektora bankowego była trwająca, począwszy od roku 2020 (2 lata) pandemia COVID-19, która wpłynęła na ilość funkcjonujących placówek bankowych ogółem oraz liczbę zatrudnienia - banki kontynuowały działania zmierzające do wzrostu efektywności działania w drodze optymalizacji zatrudnienia i sieci sprzedaży, w rezultacie czego liczba zatrudnionych w sektorze bankowym uległa zmniejszeniu o ok. 6 tys. osób, tj. z ok. 149 tysięcy osób (dane na koniec grudnia 2020 r.) do ok. 143 tysięcy osób (dane na koniec grudnia 2021 r.). Liczba oddziałów spadła pomiędzy końcem roku 2020, a końcem 2021 z 5 551 do 5 211, filii z 2 901 do 2 587, a przedstawicielstw z 3 305 do 2 993.

Wartość bazy kapitałowej wyniosła 218 mld zł na koniec grudnia 2021 r., podczas gdy łączna kwota ekspozycji na ryzyko wyniosła 1 134 mld zł. Współczynnik kapitału Tier 1 wyniósł ok. 17,26% a łączny współczynnik kapitałowy ok. 19,23%. Na koniec 2020 r. współczynniki te wynosiły odpowiednio ok. 18,47% i ok. 20,67%.

Sytuacja w zakresie płynności krótko i długoterminowej w bankach komercyjnych pozostawała dobra. Wszystkie banki komercyjne spełniały zarówno obowiązującą normę LCR³, jak i NSFR⁴ na poziomie 100%. Na koniec 2021 r. średni współczynnik LCR banków komercyjnych (bez banków zrzeszających) wyniósł 176%, a NSFR 146%.

Wynik finansowy netto na koniec grudnia 2021 r. wyniósł ok. 8,9 mld zł. Było to istotne odbicie w stosunku do zeszłego roku, kiedy na koniec grudnia 2020 r. wynik sektora był ujemny i wyniósł ok. - 0,3 mld zł. Za poprawę wyniku odpowiadają głównie niższe odpisy i rezerwy (spadek o ok. 5,4 mld zł r/r) oraz wyższe przychody prowizyjne (ok. 2,3 mld zł) oraz pozostałe przychody operacyjne (ok. 3,9 mld zł). Niższe przychody odsetkowe (ok. -5,6 mld zł) w dużym stopniu zostały zrekompensowane przez niższe koszty odsetkowe (ok. -5,0 mld zł).

Na koniec grudnia 2021 r. 25 banków (9 komercyjnych i 16 spółdzielczych) wykazało łączną stratę w wysokości ok. 4,0 mld zł. Banki te miały ok. 16 % udział w aktywach sektora banków komercyjnych oraz spółdzielczych. Pozostałe banki w sektorze wykazały łącznie zysk w wysokości ok. 13,5 mld zł.

W przypadku oddziałów instytucji kredytowych (OIK) 11 podmiotów wykazało łączną stratę w wysokości ok. 1,5 mld zł. Ich aktywa wyniosły 19,1% aktywów wszystkich OIK. Zysk podmiotów, które odnotowały pozytywny wynik na koniec roku wyniósł ok. 0,9 mld zł.

Obserwowane zmiany miały różnokierunkowy wpływ na wskaźniki efektywności działania w 2021 r. Zarówno wskaźnik kosztów, jak i rezerw i odpisów do dochodów spadły w stosunku do grudnia 2020 r. (ok. 58,8%). W przypadku C/I⁵ był to spadek z ok. 63,4% do ok. 58,8%,

² Dane własne KNF wg stanu na 24.03.2022 r.

³ *Liquidity Coverage Ratio*

⁴ *Net Stable Funding Ratio*

⁵ *Cost/Income Ratio*

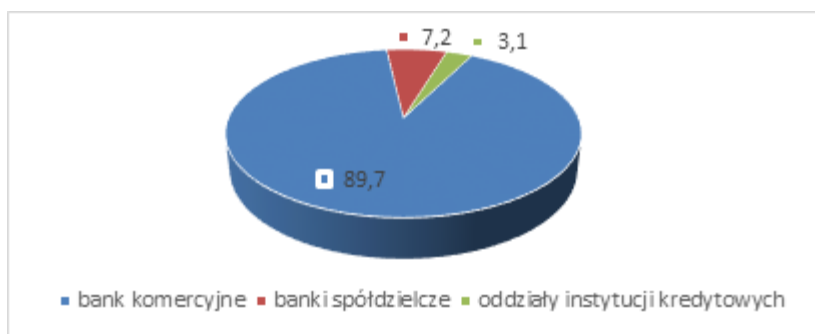
a w przypadku R/I⁶ z ok. 30,4% do ok. 19,6%. Marża odsetkowa netto spadła z ok. 2,26% do ok. 2,07%. Zwrot na kapitale (ROE⁷) oraz aktywach (ROA⁸) był wyższy niż rok wcześniej i wynosił odpowiednio ok. 4,35% (wzrost z -0,08%) oraz ok. 0,36% (wzrost z -0,01%).

Dynamika wielkości bilansu sektora bankowego odnotowana w IV kwartale 2021 r. była wysoka – aktywa wzrosły o ok. 9,5%; r/r do 2 572,5 mld zł. W strukturze aktywów główną pozycję stanowiły kredyty i zaliczki (56%, 1 452,7 mld zł). Instrumenty dłużne stanowiły 29% wartości aktywów (740,6 mld zł), a pozostałe należności 15% (379,2 mld zł). Po stronie pasywnej dominującą pozycją pozostawały depozyty (1 870,4 mld zł, 73%), emisje własne (220 mld zł, ok. 8,6%) oraz kapitały własne (202 mld zł, ok. 7,9%).

Koncentracja sektora bankowego jest umiarkowana, przy czym widać trend wzrostowy w ostatnich 5 latach. Aktywa 5 największych banków stanowiły na koniec 2021 r. ok. 56,7% aktywów sektora (dla porównania na koniec grudnia 2017 r. było to jedynie ok. 47,9%).

Stabilność sektora bankowego ma kluczowe znaczenie dla stabilności całego systemu finansowego. Aktywa sektora bankowego na koniec grudnia 2021 r. wyniosły 2 572,5 mld zł (wzrost r/r o ok. 9,5%) mld zł, co stanowiło ok. 101,2% PKB z ostatnich 4 kwartałów. Ok. 89,7% aktywów sektora jest zarządzana przez banki komercyjne, udział banków spółdzielczych w aktywach bankowych wynosi ok. 7,2%, a oddziałów instytucji kredytowych ok. 3,1%.

Wykres nr 1 – Struktura podmiotowa sektora bankowego w 2021 r. wg udziału w łącznej wartości jego aktywów

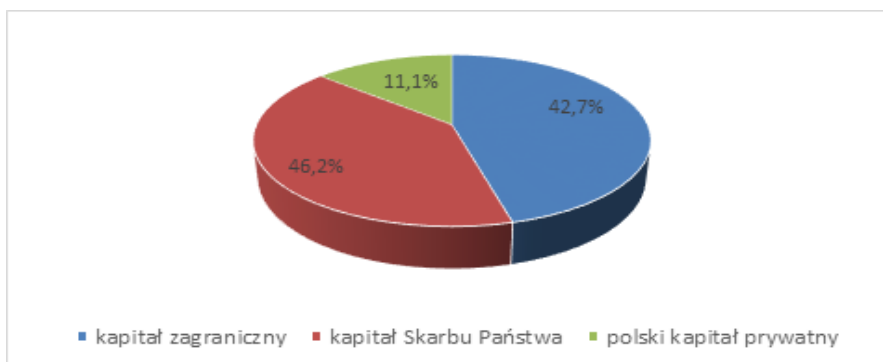
W podziale uwzględniającym podmioty dominujące ok. 46,2% aktywów kontrolowanych jest przez skarż państwa, ok. 42,7% przez kapitał zagraniczny, a ok. 11,1% przez polski kapitał prywatny.

Wykres nr 2 – Struktura sektora bankowego z uwagi na pochodzenie kapitału w 2021 r.

⁶ Relacja odpisów i rezerw

⁷ Return on Equity

⁸ Return on Assets

Aktualne wyzwania stojące przed sektorem bankowym:

- 1) W 2021 r. obserwowano kontynuację dynamicznego przyrostu pozwołów klientów posiadających kredyty walutowe oraz zawiązywania kolejnych rezerw z nimi związanych. Zwiększanie rezerw w istotny sposób obniża zyskowność części sektora o dużej ekspozycji na kredyty walutowe.
- 2) Światowy wzrost inflacji. Wyższa dynamika cen skłania banki centralne do zacieśniania polityki monetarnej, co może powodować przeceny na rynkach, aprecjacje walut uznawanych za bezpieczne oraz wyższy koszt finansowania gospodarki. Dotychczasowe podwyżki stóp procentowych w Polsce nie wpłynęły negatywnie na jakość aktywów jednocześnie zwiększając wynik z tytułu odsetek. Jednak rosnące koszty odsetkowe klientów banków mogą doprowadzić do problemów z terminowym regulowaniem części zobowiązań, mając dodatkowo na uwadze znaczący udział kredytów opartych na zmiennej stopie procentowej.
- 3) Wojna na Ukrainie⁹, sytuacja polityczno-gospodarcza oraz sankcje nałożone przez UE oraz inne państwa na Federację Rosyjską. Czynniki z tym związane mogą prowadzić do osłabienia wzrostu gospodarczego oraz wzrostu cen surowców energetycznych oraz żywności, co może dodatkowo podwyższać bieżącą inflację. Może to wydłużyć i umocnić cykl zacieśniania polityki pieniężnej, a przez to podnieść koszty obsługi długu przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, co może prowadzić do konieczności wiązania dodatkowych rezerw przez banki.
- 4) Niestabilne otoczenie gospodarcze oraz społeczne związane z trwającą pandemią COVID-19.

Banki spółdzielcze

Banki spółdzielcze oferują relatywnie prosty katalog usług i produktów bankowych. Według stanu na 31.12.2021 r. działało 511 banków spółdzielczych oraz 2 banki zrzeszające: BPS SA oraz SGB-Bank SA. Banki spółdzielcze tworzyły dwa systemy ochrony instytucjonalnej, w skład których wchodziło 500 banków spółdzielczych oraz oba banki zrzeszające, 11 banków prowadziło działalność poza strukturami zrzeszeń i systemów ochrony.

W stosunku do stanu na 31.12.2020 r. liczba banków spółdzielczych w wyniku realizowanych procesów łączeniowych zmniejszyła się o 19 banków. Aktywa banków spółdzielczych w 2021 r. wzrosły o ok. 10,66%, czyli o 17,8 mld zł, do kwoty 185 mld zł.

⁹ Rozwój sytuacji na Ukrainie oraz działania UE w tym zakresie nie pozwalają precyzyjnie określić w chwili obecnej dalszych wyzwań stojących przed sektorem bankowym.

Aktywa banków zrzeszających zmniejszyły się o ok. 5,68%, tj. o 3,08 mld zł, do kwoty 51,06 mld zł. Podstawowym rodzajem ryzyka jest ryzyko kredytowe. Banki spółdzielcze nadal zainteresowane są przede wszystkim finansowaniem działalności gospodarczej (przedsiębiorstw, przedsiębiorców indywidualnych i rolników). Na taką strukturę kredytów wpływ niewątpliwie ma tradycja banków spółdzielczych – zostały utworzone przede wszystkim w celu finansowania działalności rolników i rzemieślników.

Udział należności zagrożonych w należnościach od sektora niefinansowego w 2021 r. nieznacznie zmniejszył się i wyniósł ok. 8,97% (wobec ok. 9,51% na koniec 2020 r.). Poziom wyrezerwowania należności od sektora niefinansowego zwiększył się z ok. 47,35% do ok. 49,18%. Tradycyjnie banki spółdzielcze gromadzą depozyty głównie od osób prywatnych.

Fundusze własne banków spółdzielczych w 2021 r. wzrosły o ok. 1,3%, do 13,2 mld zł. Łączny współczynnik kapitałowy (TCR¹⁰) banków spółdzielczych wyniósł ok. 18,54% (wobec ok. 18,93% wg stanu na 31.12.2020 r.), zaś współczynnik Tier1¹¹ wyniósł 18%, wobec ok. 18,30% na koniec 2020 r. Spadek wskaźników kapitałowych spowodowany był wyższą dynamiką ekspozycji na ryzyko w stosunku do wzrostu funduszy własnych banków spółdzielczych. Wszystkie banki spółdzielcze wg stanu na 31.12.2021 r. spełniały minimalne regulacyjne wymogi w zakresie łącznego współczynnika kapitałowego (ustalonego na poziomie ok. 10,5%). Fundusze własne banków zrzeszających na koniec 2021 r. były niższe o ok. 1,11% niż na koniec 2020 r. i wyniosły ok. 2,05 mld zł. Kapitał Tier1 stanowił ok. 76,62% funduszy własnych (ok. 71,9% na koniec 2020 r.). Współczynniki kapitałowe obydwu banków zrzeszających wzrosły.

Sektor spółdzielczy bez banków zrzeszających ma dość stabilny udział w rynku bankowym wynoszący ok. 7,2% aktywów ogółem. Udział depozytów wynosi ok. 9,03%.

Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe

Zgodnie z art. 3 *ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1844, z późn. zm.), celem spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych (dalej Kasy) jest gromadzenie środków pieniężnych wyłącznie swoich członków, udzielanie im pożyczek i kredytów, przeprowadzanie na ich zlecenie rozliczeń finansowych oraz pośredniczenie przy zawieraniu umów ubezpieczenia.

Zgodnie z art. 130 ust. 2 pkt 1 lit. c *ustawy AML/CTF*, w zw. z art. 63 ust. 1 *ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych*, Kasa Krajowa sprawuje kontrolę nad spółdzielczymi kasami oszczędnościowo-kredytowymi.

Usługi finansowe świadczone przez Kasy są, w określonym wyżej zakresie, analogiczne do usług świadczonych przez banki. Kasy są zatem, w zakresie przyjmowania depozytów, udzielania pożyczek i kredytów, a także rozliczeń pieniężnych, alternatywą dla systemu bankowego (choć aktywa SKOK stanowią jedynie ok. 0,38% aktywów sektora bankowego i udział ten zmniejszył się w stosunku do 2020 r.).

Kasy należą, wraz z bankami, do sektora finansowego, który ma kluczowe znaczenie dla gospodarki państwa. Sektor finansowy, a zatem również Kasy, ze względu na rodzaj

¹⁰ Łączny współczynnik kapitałowy

¹¹ Współczynnik kapitału podstawowego

świadczonych usług, narażony jest na ryzyka związane z praniem pieniędzy oraz finansowaniem terroryzmu.

Na koniec IV kwartału 2021 r. działalność prowadziły 22 kasy oraz Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa (łącznie 23 podmioty). W 2021 r. KNF wyraziła zgodę na połączenie się trzech kas.

Wg stanu na 31.12.2021 r. kasy wykazały łącznie zysk netto w wysokości ok. 17,28 mln zł (na koniec grudnia 2020 r. 23 kasy, które wówczas prowadziły działalność, wykazały stratę w wysokości ok. 4,33 mln zł).

Fundusze własne kas obniżyły się w stosunku do końca 2020 r. o ok. 6,21%, tj. o 63,19 mln zł. i wykazane zostały na koniec grudnia 2021 r. w wysokości ok. 406,5 mln zł. Współczynnik wypłacalności kas na koniec grudnia 2021 r. wyniósł ok. 4,35% i był niższy od ustawowego progu 5%. W stosunku do stanu na koniec 2020 r. aktywa kas wzrosły o ok. 5,47%, tj. o 521,81 mln zł do poziomu 10.054,1 mln zł.

Portfel pożyczkowo-kredytowy brutto wzrósł o ok. 4,89%, tj. o 351,14 mln zł do poziomu 7.535,6 mln zł, zaś wartość depozytów wzrosła o ok. 6,75%, tj. o 597,6 mln zł do poziomu 9.445,6 mln zł.

Sytuacja ekonomiczno-finansowa kas jest zróżnicowana. Część kas prowadzi bezpieczną działalność, a sytuacja ekonomiczno-finansową innych jest trudna i wymaga działań naprawczych lub restrukturyzacyjnych. Na koniec grudnia 2021 r. 10 kas było zobowiązanych do realizacji programu postępowania naprawczego.

Sektor spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych jest nadzorowany przez KNF, której działania nakierowane są na ograniczanie ryzyka występującego w poszczególnych podmiotach sektora w celu zapewnienia bezpieczeństwa gromadzonych przez te podmioty depozytów. W działania restrukturyzacyjne angażowane mogą być, za zgodą Komisji Europejskiej, środki publiczne. W 2021 r. nie było konieczności uruchamiania takich środków.

Sektor Instytucji Płatniczych

W ramach tego sektora funkcjonują krajowe instytucje płatnicze (KIP), małe instytucje płatnicze (MIP) i biura usług płatniczych (BUP). Podmioty te są uprawnione do świadczenia usług płatniczych, jednakże są pomiędzy nimi istotne różnice – m.in. w zakresie usług dopuszczalnych do wykonywania, zakresu terytorialnego, formy prawnej, obowiązków licencyjnych, wymogów kapitałowych. Działania nadzorcze podejmowane przez KNF względem KIP obejmują w szczególności weryfikację standardowej ustawowej sprawozdawczości, analizę osiągniętych wyników finansowych w kontekście ich zgodności z przedstawionymi na etapie postępowania licencyjnego planami finansowymi, badanie zgodności funkcjonowania KIP z obowiązującymi przepisami krajowymi i wspólnotowymi.

KNF sprawuje nadzór m. in. nad krajowymi instytucjami płatniczymi (dalej: KIP), małymi instytucjami płatniczymi (dalej: MIP), dostawcami świadczącymi usługi dostępu do informacji o rachunku, krajowymi instytucjami pieniądza elektronicznego oraz biurami usług płatniczych (dalej: BUP). Podmioty te są uprawnione do świadczenia usług płatniczych, jednakże są istotne różnice – m. in. w zakresie usług dopuszczalnych do wykonywania, zakresu terytorialnego, formy prawnej, wymagań niezbędnych do uzyskania prawa prowadzenia takiej działalności, wymogów kapitałowych.

Działania nadzorcze podejmowane przez KNF względem KIP obejmują w szczególności weryfikację standardowej ustawowej sprawozdawczości, analizę osiągniętych wyników finansowych w kontekście ich zgodności z przedstawionymi na etapie postępowania licencyjnego planami finansowymi, badanie zgodności funkcjonowania KIP z obowiązującymi przepisami krajowymi i wspólnotowymi.

Na dzień 31 grudnia 2021 r. zarejestrowanych było 40 krajowych instytucji płatniczych, 117 małych instytucji płatniczych, 11 dostawców świadczących wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku, 1 krajowa instytucja pieniądza elektronicznego oraz 1 262 BUP. Według stanu na koniec 2021 r., fundusze własne KIP wyniosły 677 mln zł. W całym 2021 r. KIP zgodnie z informacjami sprawozdawczymi przekazywanymi do KNF wykonały ok. 2,72 mld transakcji płatniczych o łącznej wartości ok. 335,81 mld zł. MIP w tym samym okresie wykonały ok. 12,61 mln transakcji o wartości ok. 1,74 mld zł. Dla porównania, Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. w systemie Elixir przetworzyła ok. 2,12 mld zleceń płatniczych o wartości ok. 6,8 bln zł, z zastrzeżeniem, że część transakcji wykonywanych przez KIP rozliczana jest w innych systemach rozliczeniowych – np. Express Elixir, Euro Elixir i BlueCash. Należy jednocześnie zwrócić uwagę, że w przypadku liczby dokonanych transakcji w sektorze krajowych instytucji płatniczych ich całkowita ilość była większa od liczby transakcji w systemie Elixir – powyższe odnosi się do ilości transakcji niskokwotowych.

Sektor ubezpieczeń na życie

Na koniec 2021 r. w dziale I (ubezpieczenia na życie) 25 zakładów ubezpieczeń posiadało zezwolenie na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej. Wszystkie zakłady prowadziły działalność operacyjną.

Zakłady ubezpieczeń na życie posiadały ok. 11,90 mln umów ubezpieczenia. W strukturze przychodów zakładów ubezpieczeń dominowała składka przypisana brutto. W dziale ubezpieczeń na życie w okresie 4 kwartałów 2021 r. wyniosła ona ok. 22,13 mld zł i stanowiła ok. 31,97% łącznej składki przypisanej brutto całego sektora ubezpieczeń.

W strukturze ubezpieczeń bezpośrednich działu I na koniec IV kwartału 2021 roku dominowały ubezpieczenia na życie (grupa 1), stanowiące ok. 40,98% składki przypisanej brutto. Drugą pozycję zajmowały uzupełniające ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe (grupa 5), stanowiące ok. 32,05% składki przypisanej brutto. Na kolejnym miejscu znalazły się ubezpieczenia grupy 3 (ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe), stanowiące ok. 25,76% łącznej składki działu.

Wynik finansowy netto zakładów ubezpieczeń działu I wyniósł ok. 1,63 mld zł, natomiast wartość podatku dochodowego wykazana przez ww. zakłady ubezpieczeń stanowiła kwotę ok. 0,41 mld zł.

Ogólna wartość aktywów zakładów ubezpieczeń na życie na koniec IV kwartału 2021 r. wyniosła ok. 91,53 mld zł.

Wartość kapitałów własnych zakładów ubezpieczeń na życie na koniec IV kwartału 2021 r. wyniosła ok. 10,36 mld zł, co stanowiło 11,32 % aktywów.

Wyplacalność zakładów ubezpieczeń na życie na koniec IV kwartału 2021 r. kształtowała się na wysokim, bezpiecznym poziomie. Wszystkie zakłady ubezpieczeń działu I wykazały pokrycie wskaźników wyplacalności (rozumianych jako minimum z wielkości dopuszczonych środków własnych do kapitałowego wymogu wyplacalności oraz dopuszczonych podstawowych środków własnych do minimalnego wymogu kapitałowego), w tym 18 zakładów ubezpieczeń działu I posiadało wskaźniki wyplacalności powyżej 175%. Dla działu I największy wpływ na wielkość kapitałowego wymogu wyplacalności miały: ryzyko związane z rezygnacjami z umów, ryzyko śmiertelności, ryzyko katastroficzne w ubezpieczeniach na życie i ryzyko wydatków w ubezpieczeniach na życie (w ramach ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach na życie) oraz ryzyko koncentracji aktywów, ryzyko cen akcji, ryzyko stopy procentowej i ryzyko spreadu kredytowego (w ramach ryzyka rynkowego).

Sektor kapitałowy

Domy i biura maklerskie

Podstawowym aktem prawnym regulującym funkcjonowanie domów i biur maklerskich na terytorium Polski jest *ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 328 z późn. zm.).

Działalność maklerska obejmuje wykonywanie, między innymi, czynności polegających na przyjmowaniu i przekazywaniu zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych, nabywaniu lub zbywaniu instrumentów finansowych na własny rachunek, zarządzaniu portfelami, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych, doradztwie inwestycyjnym, oferowaniu instrumentów finansowych oraz świadczeniu usług w wykonaniu zawartych umów o subemisję inwestycyjne i usługowe. Firmą inwestycyjną, prowadzącą działalność maklerską, może być dom maklerski lub bank prowadzący działalność maklerską. Dom maklerski może prowadzić działalność maklerską w formie spółki akcyjnej, spółki komandytowo-akcyjnej, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki komandytowej, spółki partnerskiej, spółki jawnej. Prowadzenie działalności maklerskiej wymaga uzyskania zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego.

Na koniec 2021 r. zezwolenie na prowadzenie działalności maklerskiej posiadało:

- 36 domów maklerskich i 9 banków w różnym zakresie z art. 69 ust. 2 i 4 ustawy *z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi*;
- 11 banków prowadzących działalność powierniczą;
- 1 towarowy dom maklerski (działalność z art. 38 ust. 2 *ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 170)).

Tabela nr 1 – Struktura liczbowa podmiotów prowadzących działalność maklerską w latach 2018 – 2021

Rodzaj podmiotu	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.¹²
Domy maklerskie	40	37	36	36

¹² Ilość poszczególnych rodzajów podmiotów prowadzących działalność maklerską jest taka sama jak w roku ubiegłym.

Towarowe domy maklerskie	1	1	1	1
Banki prowadzące działalność maklerską	9	9	9	9
Banki powiernicze	12	12	11	11
OGÓLEM	62	59	57	57

W ramach działalności maklerskiej firmy inwestycyjne wykonują czynności polegające w szczególności na:

- przyjmowaniu i przekazywaniu zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych;
- wykonywaniu zleceń, o których mowa powyżej, na rachunek dającego zlecenie;
- nabywaniu lub zbywaniu na własny rachunek instrumentów finansowych;
- zarządzaniu portfelami, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych;
- doradztwie inwestycyjnym;
- oferowaniu instrumentów finansowych;
- świadczeniu usług w wykonaniu zawartych umów o gwarancję emisji lub zawieraniu i wykonywaniu innych umów o podobnym charakterze, jeżeli ich przedmiotem są instrumenty finansowe.

Firmy inwestycyjne wykazują zróżnicowanie pod względem posiadanego zakresu zezwolenia na prowadzenie działalności maklerskiej. Funkcjonują firmy wykonujące jeden rodzaj działalności maklerskiej, jak i firmy oferujące szeroki zakres usług maklerskich.

Domy maklerskie

Według stanu na 31.12.2021 r. działalność maklerską prowadziło 36 domów maklerskich o zróżnicowanym zakresie działalności. 19 domów maklerskich przechowywało instrumenty finansowe lub środki pieniężne klientów. Podmioty te z reguły wykonują również znacznie szerszy zakres czynności, a w związku z tym mają większe możliwości zróżnicowania źródeł generowania przychodów.

Na dzień 31.12.2021 r. domy maklerskie prowadziły 789 481 rachunków instrumentów finansowych klientów (wzrost o ok. 27,04% w porównaniu do 2020 r.), na których przechowywane były instrumenty finansowe o wartości 178 886 317 859,11 zł (wzrost o 43,34% w porównaniu do 2020 r.). Na rachunkach pieniężnych znajdowały się środki pieniężne klientów w kwocie 10 111 219 680,24 zł (wzrost o 61,10% w porównaniu do 2020 r.).

W 2021 r. działalność polegającą na zarządzaniu aktywami klientów prowadziło 10 domów maklerskich. Na dzień 31.12.2021 r. podmioty te zarządzały aktywami klientów o wartości 6 542 168 538,78 zł (wzrost o 9,34% w porównaniu do 2020 r.).

Zgodnie z danymi zawartymi w grudniowych sprawozdaniach miesięcznych, domy maklerskie w 2021 r. wypracowały zysk netto w kwocie 393 025 114,79 zł (spadek o 30,12% w porównaniu do 2020 r.). W dniu 31.12.2021 r. kapitał własny domów maklerskich wynosił 2 118 029 797,10 zł (wzrost o 3,27% w porównaniu do 2020 r.), a aktywa ogółem 14 278 268 282,05 zł (wzrost o 44,95% w porównaniu do 2020 r.).

Towarowe domy maklerskie

Jedyny licencjonowany przez Komisję Nadzoru Finansowego towarowy dom maklerski przekazał w swoim grudniowym sprawozdaniu miesięcznym¹³, że na koniec 2021 r. jego wynik finansowy zamknie się stratą netto w kwocie -1 478 984,14 zł, a jego kapitał własny wg stanu na 31.12.2021 r. wynosił 6 026 074,00 zł.

Biura maklerskie

Według stanu na dzień 31.12.2021 r. biura maklerskie prowadziły 1 565 194 rachunków instrumentów finansowych klientów (wzrost o 10,14% w porównaniu do 2020 r.), na których przechowywane były instrumenty finansowe o wartości 425 175 559 253,19 zł (wzrost o 25% w porównaniu do 2020 r.). Na rachunkach środków pieniężnych służących do obsługi rachunków instrumentów finansowych znajdowały się środki pieniężne klientów w kwocie 11 449 098 801,51 zł (wzrost o 2,10% w porównaniu do 2020 r.). Wykonując usługę zarządzania portfelami, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych, biura maklerskie zarządzały aktywami klientów o wartości 1 809 390 793,13 zł (wzrost o 55,06% w porównaniu do 2020 r.).

Banki powiernicze

Zgodnie ze stanem na 31.12.2021 r. banki powiernicze prowadziły 40 257 rachunków papierów wartościowych (spadek o 4,3% w stosunku do 31.12.2020 r.), na których zapisane były aktywa o wartości 862 934 873 600,00 zł (wzrost o 24,22% w stosunku do 31.12.2020 r.).

Towarzystwa funduszy inwestycyjnych (TFI)

Zasady tworzenia i działania funduszy inwestycyjnych mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej określa *ustawa z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 605, z późn. zm.).

Fundusz inwestycyjny jest osobą prawną, której wyłącznym przedmiotem działalności jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze publicznego, a w przypadkach określonych w ustawie również niepublicznego, proponowania nabycia jednostek uczestnictwa

¹³ Dane zawarte w sprawozdaniach miesięcznych mają charakter danych wstępnych, nie podlegają weryfikacji przez biegłego rewidenta. Ostatnim zbadanym rocznym sprawozdaniem finansowym towarowego domu maklerskiego było sprawozdanie za 2020 r. Podmiot ten poniósł w 2020 r. stratę netto w kwocie -1 350 120,51 zł, jego kapitał własny wynosił 7 505 058,14 zł, a aktywa ogółem 8 096 143,35 zł.

albo certyfikatów inwestycyjnych, w określone w ustawie papiery wartościowe, instrumenty rynku pieniężnego i inne prawa majątkowe. Jako organ zarządzający funduszem inwestycyjnym działa towarzystwo funduszy inwestycyjnych.

Na dzień 31.12.2021 r. zezwolenie Komisji Nadzoru Finansowego posiadało 57 towarzystw funduszy inwestycyjnych, a łączna wartość zarządzanych przez TFI aktywów wynosiła ok. 401,21 mld zł. Na koniec 2021 r. towarzystwa zarządzały 705 funduszami inwestycyjnymi, przy czym powyższa liczba uwzględnia również fundusze w likwidacji. Na łączną liczbę funduszy inwestycyjnych składało się 45 funduszy inwestycyjnych otwartych, 69 specjalistycznych funduszy inwestycyjnych otwartych oraz 591 funduszy inwestycyjnych zamkniętych. Łączna wartość aktywów funduszy inwestycyjnych według stanu na dzień 31.12.2021 r. kształtowała się na poziomie ok. 345,70 mld zł. Z kolei wartość zarządzanych przez TFI portfeli, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych wyniosła ok. 55,51 mld zł.

Wartość aktywów zgromadzonych w funduszach inwestycyjnych według stanu na koniec grudnia 2021 r. odpowiadała około 15% PKB za 2020 r. oraz około 26% kapitalizacji Giełdy Papierów Wartościowych na koniec grudnia 2021 r. Należy ponadto wskazać, że suma aktywów funduszy inwestycyjnych na koniec 2021 r. była prawie dwukrotnie wyższa od wartości aktywów netto otwartych funduszy emerytalnych według stanu na koniec grudnia 2021 r.

Na dzień 31.12.2021 r. suma aktywów towarzystw funduszy inwestycyjnych wyniosła 2 997 498 tys. zł, z czego 44% stanowiły środki pieniężne w kwocie 1 311 388 tys. zł. Natomiast suma kapitałów własnych towarzystw funduszy inwestycyjnych na koniec 2021 r. była równa 2 265 679 tys. zł.

W okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2021 r. suma wyników finansowych netto towarzystw funduszy inwestycyjnych wyniosła 764 546 tys. zł. W 2021 r. towarzystwa funduszy inwestycyjnych wypracowały łącznie przychody na poziomie 3 634 684 tys. zł, na które składały się przede wszystkim przychody z tytułu zarządzania funduszami inwestycyjnymi na poziomie 3 417 274 tys. zł.

Suma kosztów ogółem poniesionych przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych w 2021 r. wyniosła 2 636 194 tys. zł, z czego 23% stanowiły koszty zmienne dystrybucji w kwocie 602 488 tys. zł.

Podmioty prowadzące działalność kantorową¹⁴

Prezes NBP, wykonując zadania określone ustawą z 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 309) i *ustawą AML/CTF*, prowadzi rejestr działalności kantorowej, a także wykonuje kontrolę działalności kantorowej oraz kontrolę wypełniania przez przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową obowiązków w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2021 r. do rejestru działalności kantorowej wpisanych było 2 394 przedsiębiorców prowadzących działalność

¹⁴ Oprócz przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową, banków oraz oddziałów instytucji kredytowych wymianą walut zajmują się także inne podmioty, prowadzące wymianę walut za pośrednictwem Internetu. Ponadto funkcjonują też podmioty świadczące usługi polegające na zbieraniu i kojarzeniu zleceń zamiany walut od różnych klientów i organizujące/umożliwiające taką wymianę pomiędzy nimi. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 11 *ustawy AML/CTF* są one instytucjami obowiązanymi.

kantorową. Działalność kantorowa, według stanu na 31 grudnia 2021 r., wykonywana była w 4 664 kantorach, a w 335 działalność była zawieszona.

Tabela nr 2 – Wartość skupionych i sprzedanych w kantorach walut obcych w IV kwartale 2020 r. oraz w I, II i III kwartale 2021 r. (w mln zł)

Okres	Skup walut obcych	Sprzedaż walut obcych	Saldo obrotów
IV kw. 2020 r.	18 930	13 614	5 316
I kw. 2021 r.	16 679	9 575	7 104
II kw. 2021 r.	17 295	13 454	3 842
III kw. 2021 r.	24 285	15 238	9 047

W 2021 r. przeprowadzono 590 kontroli u 523 przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową. Kontrole te objęły 842 kantory. W trakcie 100 kontroli przeprowadzonych w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, stwierdzono nieprawidłowości w 160 kantorach prowadzonych przez 99 przedsiębiorców. W 2021 r. wydano 29 decyzji w sprawie nałożenia kary administracyjnej w związku ze stwierdzeniem niedopełnienia obowiązków wynikających z *ustawy AML/CTF*. Łączna wartość nałożonych kar pieniężnych z tytułu decyzji wydanych w 2021 r. wynosiła 223 500 PLN.

Pozostałe instytucje

Oprócz ww. instytucji obowiązanych (opisanych na podstawie informacji z KNF, Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej i NBP) funkcjonują także inne instytucje obowiązane działające na rynku finansowym, tj. instytucje pożyczkowe, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 25 *ustawy AML/CTF*, a także część instytucji finansowych.

Przepisy rozdziału 5a *ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim* (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 246) zawierają warunki, od spełnienia których jest uzależniona możliwość prowadzenia działalności przez instytucje pożyczkowe. Między innymi, zgodnie z art. 59aa ust. 1 tej ustawy, instytucja pożyczkowa może podjąć wykonywanie działalności po uzyskaniu wpisu do rejestru instytucji pożyczkowych. Rejestr instytucji pożyczkowych jest prowadzony przez KNF od 2017 r. Według informacji ze strony internetowej KNF (zgodnie z dokonany sprawdzaniem w dniu 17 lutego 2021 r.) do rejestru było wpisanych 525 instytucji pożyczkowych¹⁵ wobec 509 instytucji pożyczkowych w roku 2020.

W zakresie definicji instytucji finansowych *ustawa AML/CTF* odsyła do przepisów *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2439, z późn. zm.), która w art. 4 ust. 1 pkt 7 definiuje ją jako „instytucję finansową, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 26 rozporządzenia nr 575/2013”. Przywoływany przepis *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012* (Dz. Urz. UE. L Nr 176 z dnia 27 czerwca 2013 r., str. 1) wskazuje natomiast, że „«instytucja finansowa» oznacza przedsiębiorstwo inne niż instytucja¹⁶,

¹⁵ <https://rpkip.knf.gov.pl/index.html?type=RIP>, odczyt rejestru w dniu 26.02.2022r.

¹⁶ Zdefiniowaną w art. 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia 575/2013 jako „instytucję kredytową lub firmę inwestycyjną”.

którego podstawową działalnością jest nabywanie pakietów akcji lub wykonywanie co najmniej jednego spośród rodzajów działalności wymienionych w pkt 2-12 i pkt 15 załącznika I do *dyrektywy 2013/36/UE*, pojęcie to obejmuje finansowe spółki holdingowe, finansowe spółki holdingowe o działalności mieszanej, instytucje płatnicze w rozumieniu *dyrektywy 2007/64/WE* Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku i spółki zarządzania aktywami, nie obejmuje jednak ubezpieczeniowych spółek holdingowych i ubezpieczeniowych spółek holdingowych prowadzących działalność mieszaną¹⁷. Tym samym za instytucje finansowe niebędące innymi instytucjami obowiązany wskazanymi w *ustawie AML/CTF* należy uznać przedsiębiorstwa faktoringowe, leasingowe (w zakresie leasingu finansowego) oraz podmioty, których podstawową działalnością jest „doradztwo dla przedsiębiorstw gospodarczych w zakresie struktury kapitałowej, strategii przemysłowej i kwestii z nimi związanych, jak również doradztwo i usługi dotyczące łączenia się oraz nabywania przedsiębiorstw gospodarczych”¹⁷.

Zgodnie z informacjami Głównego Urzędu Statystycznego¹⁸ z dnia 14.01.2022 r. dotyczącymi podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON wiadomo, że wg stanu na koniec 2021 r. było zarejestrowanych 633 (wobec 642 w 2020 r.) podmiotów gospodarczych deklarujących prowadzenie działalności gospodarczej w branży leasing finansowy – PKD 64.91.Z. Zgodnie z ww. danymi GUS najwięcej firm z branży było zarejestrowanych w województwie mazowieckim – 227 (wobec 225 w 2020 r.).

Leasing finansowy (kapitałowy, inwestycyjny) polega na przekazaniu przez finansującego (leasingodawcę) na czas oznaczony prawa do użytkowania określonych składników majątku trwałego (lub prawa do użytkowania i pobierania pożytków) korzystającemu (leasingobiorcy) w zamian za odpowiednie opłaty (raty leasingowe). Prawo własności środka trwałego może, ale nie musi być ostatecznie przeniesione na dzierżawcę. Tego rodzaju dzierżawa obejmuje wszystkie lub praktycznie wszystkie koszty, włączając odsetki.

Z danych GUS zawartych w kwartalnej informacji o podmiotach gospodarki narodowej, wg stanu na 31 grudnia 2021 r. wynika, że w krajowym rejestrze urzędowym gospodarki narodowej REGON (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) było zarejestrowanych ogółem 8 876 (wobec 9 034 w roku 2020) podmiotów wskazujących na prowadzenie działalności w zakresie określonym kodem PKD – 64.99Z, tj. pozostałej finansowej działalności usługowej, gdzie indziej niesklasyfikowanej, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych (ta podklasa obejmuje m.in. działalność w zakresie faktoringu)¹⁹.

Oprócz ww. instytucji finansowych, również Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. (KDPW S.A.), a także spółka, której przekazała wykonywanie czynności z zakresu, o którym mowa w art. 48 ust. 1 pkt 1 *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi*,

¹⁷ Pkt 9 załącznika I do *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywę 2006/48/WE oraz 2006/49/WE* (Dz. Urz. UE. L Nr 176 z 27.06.2013, str. 338).

¹⁸<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2021,7,9.html>, dostęp w dniu 2.03.2022 r.

¹⁹<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2021,7,9.html>, dostęp w dniu 2.03.2022 r.

są instytucjami obowiązanyymi w zakresie, w jakim prowadzą rachunki papierów wartościowych lub rachunki zbiorcze.

KDPW S.A. i KDPW_CCP, obok GPW S.A. oraz BondSpot S.A., są zaliczane przez KNF do podmiotów infrastruktury rynku kapitałowego. KDPW S.A. jest centralnym depozytem papierów wartościowych, a do jego zadań należy między innymi prowadzenie i nadzorowanie systemu rejestracji papierów wartościowych oraz systemu rozrachunku transakcji zawieranych w obrocie instrumentami finansowymi, a także nadzór nad zgodnością wielkości emisji z liczbą papierów wartościowych znajdujących się w obrocie, obsługa zdarzeń korporacyjnych, realizacja zobowiązań emitentów, a także prowadzenie obowiązkowego systemu rekompensat. Z kolei KDPW_CCP SA jest izbą rozliczeniową, w której KDPW posiada 100% udział w kapitale zakładowym.

2.2.2. POZOSTAŁE KATEGORIE INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH

Instytucje obowiązane wykonujące zawody prawnicze

Zawody prawnicze są zawodami zaufania publicznego, których zakres i sposób wykonywania został opisany w przepisach szczegółowych. Mają one zwykle reglamentowany charakter, tj. podlegają kontroli zarówno ze strony państwa, jak i poszczególnych korporacji. Wykonywanie wolnego zawodu łączy się z posiadaniem wysokich umiejętności i wiedzy.

Zgodnie z art. 1 § 1-2 *ustawy z dnia 19 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1192, z późn. zm.) notariusz w zakresie swoich uprawnień działa jako osoba zaufania publicznego, korzystając z ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym, a czynności notarialne, dokonywane przez notariusza zgodnie z prawem, mają charakter dokumentu urzędowego. Jego zadania mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa i prawidłowości obrotu prawnego (według art. 80 § 2 *ww. ustawy* podczas dokonywania czynności notarialnych notariusz jest obowiązany czuwać nad należyтым zabezpieczeniem praw i słuszych interesów stron oraz innych osób, dla których czynność ta może powodować skutki prawne). Według informacji Krajowej Rady Notarialnej, na dzień 2 marca 2022 r., zawód notariusza wykonywało 3 644 osoby (wobec 3 689 osób w 2020 r.)²⁰.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 13 i 13a *ustawy AML/CTF*, notariusze są instytucjami obowiązanyymi w zakresie, w jakim wykonują czynności dokonywane w formie aktu notarialnego, obejmujące:

- przeniesienie własności wartości majątkowej, w tym sprzedaż, zamianę lub darowiznę ruchomości lub nieruchomości;
- zawarcie umowy działu spadku, zniesienia współwłasności, dożywocia, renty w zamian za przeniesienie własności nieruchomości oraz o podział majątku wspólnego;
- przeniesienie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, prawa użytkowania wieczystego oraz ekspektatywy odrębnej własności lokalu;
- wniesienie wkładu niepieniężnego po założeniu spółki;
- zawarcie umowy dokumentującej wniesienie lub podwyższenie wkładów do spółki albo wniesienie lub podwyższenie kapitału zakładowego;

²⁰ <https://krm.org.pl>

Informacja na stronie z zakładki [Europejski Spis Notariuszy – wyszukiwarka](#), dostęp w dniu 03.03.2022 r.

- przekształcenie lub połączenie spółek;
- zbycie przedsiębiorstwa;
- zbycie udziałów w spółce;
- prowadzenie rejestru akcjonariuszy prostych spółek akcyjnych oraz podejmowanie związanych z tym czynności.

Adwokatem jest prawnik świadczący pomoc prawną w oparciu o *ustawę z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1651, z późn. zm.). Adwokat obowiązany jest zachować w tajemnicy wszystko, o czym dowiedział się w związku z udzielaniem pomocy prawnej. Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie dotyczy informacji udostępnianych na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu – w zakresie określonym tymi przepisami.

Zgodnie z informacjami zawartymi w Krajowym Rejestrze Adwokatów i Aplikantów, prowadzonym przez Naczelną Izbę Adwokacką, na dzień 2 marca 2022 r., było 28 637 adwokatów (wobec 19 930 adwokatów w 2020 r.) wykonujących aktywnie swój zawód²¹, a także 154 prawników zagranicznych świadczących pomoc prawną²² (wobec 86 prawników zagranicznych wykonujących aktywnie swój zawód w 2020 r.).

Z kolei radcą prawnym jest prawnik świadczący pomoc prawną w oparciu o przepisy *ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 75, z późn. zm.). W szczególności udziela on porad i konsultacji prawnych, sporządza opinie prawne, opracowuje projekty aktów prawnych oraz występuje przed urzędami i sądami w charakterze pełnomocnika lub obrońcy (w tym przed Sądem Najwyższym, Trybunałem Konstytucyjnym, Naczelny Sąd Administracyjny, Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejskim Trybunałem Praw Człowieka).

Według informacji zawartych w wyszukiwarce radców prawnych, udostępnionej przez Krajową Izbę Radców Prawnych, na dzień 2 marca 2022 r., było 50 220 radców prawnych²³ (wobec 48 714 radców prawnych w 2020 r.).

Adwokaci, podobnie jak radcowie prawni i prawnicy zagraniczni²⁴ są instytucjami obowiązany w zakresie, w jakim świadczą na rzecz klienta pomoc prawną lub czynności doradztwa podatkowego, dotyczące:

- kupna lub sprzedaży nieruchomości, przedsiębiorstwa lub zorganizowanej części przedsiębiorstwa;
- zarządzania środkami pieniężnymi, instrumentami finansowymi lub innymi aktywami klienta;

²¹ <https://rejestradwokatow.pl/adwokat/wyszukaj>, dostęp w dniu 2.03.2022 r

²² <http://rejestradwokatow.pl/prawnikzagraniczny/ewidencja>, dostęp w dniu 2.03.2022 r

²³ [Rejestradcow.pl](https://rejestradcow.pl), dostęp w dniu 2.03.2022 r.

²⁴ Z wyjątkiem radców prawnych oraz prawników zagranicznych wykonujących zawód w ramach stosunku pracy lub służby w urzędach obsługujących organy administracji publicznej, innych państwowych lub samorządowych jednostkach organizacyjnych oraz w podmiotach innych niż spółki, o których mowa w art. 8 ust. 1 *ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych*.

- zawierania umowy o prowadzenie rachunku bankowego, rachunku papierów wartościowych lub wykonywania czynności związanych z prowadzeniem tych rachunków;
- wnoszenia wkładu do spółki kapitałowej lub podwyższenia kapitału zakładowego spółki kapitałowej;
- tworzenia, prowadzenia działalności lub zarządzania spółkami kapitałowymi lub trustami.

Doradcy podatkowi i biegli rewidenci

Doradcy podatkowi wykonują swój zawód zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym* (t.j. Dz. U. z 2021, poz. 2117). Według art. 2 ust. 1 ww. *ustawy*, do czynności doradztwa podatkowego należy:

- udzielanie podatnikom, płatnikom i inkasentom, na ich zlecenie lub na ich rzecz, porad, opinii i wyjaśnień z zakresu ich obowiązków podatkowych i celnych oraz w sprawach egzekucji administracyjnej związanej z tymi obowiązkami;
- prowadzenie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, ksiąg rachunkowych, ksiąg podatkowych i innych ewidencji do celów podatkowych oraz udzielanie im pomocy w tym zakresie;
- sporządzanie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, zeznań i deklaracji podatkowych lub udzielanie im pomocy w tym zakresie;
- reprezentowanie podatników, płatników i inkasentów w postępowaniu przed organami administracji publicznej i w zakresie sądowej kontroli decyzji, postanowień i innych aktów administracyjnych w sprawach wymienionych w pierwszym podpunkcie.

Czynności wskazane w pierwszym i ostatnim podpunkcie mogą wykonywać jedynie wskazane w ww. *ustawie* podmioty, tj. osoby fizyczne wpisane na listę doradców podatkowych, adwokaci i radcowie prawni, a w przypadku czynności wskazanych w pierwszym podpunkcie – również biegli rewidenci. Dodatkowo uprawnienia do zawodowego wykonywania czynności, z punktu pierwszego i czwartego mają także (o ile wykonują te czynności wyłącznie przez wskazane w poprzednim zdaniu osoby zatrudnione w tych podmiotach):

- organizacje zawodowe posiadające osobowość prawną, spółdzielnie, stowarzyszenia lub izby gospodarcze, jeżeli przedmiotem ich działalności statutowej jest również doradztwo podatkowe świadczone wyłącznie na rzecz ich członków;
- firmy audytorskie uprawnione na podstawie odrębnych przepisów do badania sprawozdań finansowych;
- spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółki akcyjne, które spełniają warunki wskazane w art. 4 ust. 1 pkt 3 ww. *ustawy*.

Zawodowe wykonywanie czynności doradztwa podatkowego podlega ochronie ustawowej, a wykonywanie ich przez podmioty nieuprawnione jest zabronione i podlega karze grzywny. Na doradcy podatkowym ciąży obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania zawodu.

Doradcy podatkowi, w przypadku świadczenia na rzecz klienta pomocy prawnej lub czynności doradztwa podatkowego, są instytucjami obowiązanyymi w takim samym zakresie jak adwokaci, radcowie prawni, prawnicy zagraniczni. Ponadto są instytucjami obowiązanyymi w związku z wykonywaniem czynności doradztwa podatkowego innych niż wymienione w art. 2 ust. 1 pkt 14 *ustawy AML/CTF*.

Na liście doradców podatkowych, zgodnie z dokonanyim sprawdzeniem z dnia 3 marca 2022 r., było wpisanych 8 849 osób (wobec 8 881 osób w 2020 r.).²⁵

Biegli rewidentenci wykonują swój zawód na podstawie przepisów *ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym* (Dz. U. z 2020 r., poz. 1415, z późn. zm.). Zgodnie z art. 3 ust. 1 w ramach swojej pracy biegły rewident wykonuje czynności rewizji finansowej oraz świadczy usługi atestacyjne inne niż czynności rewizji finansowej, niezastrzeżone do wykonywania przez biegłych rewidentów, a także usługi pokrewne. Swój zawód może wykonywać jako: osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą we własnym imieniu i na własny rachunek albo wspólnik firmy audytorskiej, albo osoba fizyczna pozostająca w stosunku pracy z firmą audytorską, albo osoba fizyczna (w tym osoba prowadząca działalność gospodarczą w innym niż wymienionym zakresie), która zawarła umowę cywilnoprawną z firmą audytorską. Zgodnie z informacjami z rejestru biegłych rewidentów, prowadzone przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów – w oparciu o dokonane sprawdzenie z dnia 3 marca 2022 r. – było 5 204 biegłych rewidentów²⁶ (wobec 5 374 w 2020 r.) oraz 1 353 firm audytorskich²⁷ (wobec 1 399 w 2020 r.).

Podmioty prowadzące działalność w zakresie gier losowych, zakładów wzajemnych, gier w karty i gier na automatach

Funkcjonowanie rynku gier hazardowych reguluje *ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2094, z późn. zm.) oraz przepisy wykonawcze do tej *ustawy*. Zgodnie z nimi grami hazardowymi są gry losowe, zakłady wzajemne, gry w karty, gry na automatach.

Grami losowymi są gry, w tym urządzone przez sieć Internet, o wygrane pieniężne lub rzeczowe, których wynik w szczególności zależy od przypadku. Są to: gry liczbowe, loterie pieniężne, gra telebingo, gry cylindryczne, gry w kości, gra bingo pieniężna, gra bingo fantowe, loterie fantowe, loterie promocyjne, loterie audioteksowe.

Zakładami wzajemnymi są zakłady o wygrane pieniężne lub rzeczowe, polegające na odgadywaniu wyników sportowego współzawodnictwa ludzi lub zwierząt, w których uczestnicy wpłacają stawki, a wysokość wygranej zależy od łącznej kwoty stawek wpłaconych przez uczestników – są to tzw. totalizatory. Ponadto, oprócz tzw. totalizatorów w przypadku zakładów wzajemnych rozróżniamy także bukmacherstwo, tj. odgadywanie zaistnienia różnych zdarzeń, w tym zdarzeń wirtualnych, w których uczestnicy wpłacają stawki, a wysokość wygranych zależy od umówionego, między przyjmującym zakład a wpłacającym stawkę, stosunku wpłaty do wygranej.

Grami na automatach są gry na urządzeniach mechanicznych, elektromechanicznych lub elektronicznych, w tym komputerowych oraz gry odpowiadające zasadom gier na automatach

²⁵ <https://krdp.pl/doradcy.php>, dostęp w dniu 3.03.2022 r.

²⁶ Rejestr biegłych rewidentów | PIBR, dostęp w dniu 3.03.2022 r.

²⁷ <https://strefa.pana.gov.pl/wyszukiwarka/>, dostęp w dniu 3.03.2022 r.

urządzane przez sieć Internet o wygrane pieniężne lub rzeczowe, w których gra zawiera element losowości.

Grami w karty są gry black jack, poker i baccarat, jeżeli są rozgrywane o nagrody pieniężne lub rzeczowe.

Prowadzenie działalności w zakresie gier liczbowych, loterii pieniężnych, gry telebingo oraz gier na automatach poza kasynem gry, a także urządzenie gier hazardowych przez sieć Internet (z wyjątkiem zakładów wzajemnych i loterii promocyjnych), jest objęte monopolem państwa. Wykonywanie monopolu państwa należy do ministra właściwego do spraw aktywów państwowych, który tworzy w tym celu, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, jednoosobowe spółki Skarbu Państwa.

Na podstawie ww. *ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych* urządzenie gier hazardowych wymaga – w zależności od rodzaju gry – koncesji lub zezwolenia ministra właściwego do spraw finansów publicznych albo uzyskania zezwolenia właściwego dyrektora Izby Administracji Skarbowej (IAS).

Według stanu na 3 marca 2022 r. wydanych było 50 koncesji na prowadzenie kasyna gry, określających lokalizację każdego z kasyn²⁸. Według stanu na ten sam dzień było ogółem 23 legalnych podmiotów na rynku zakładów wzajemnych²⁹ (wobec 20 podmiotów w 2020 r.), które posiadały zezwolenia Ministra Finansów na urządzenie zakładów wzajemnych. Zezwolenie Ministra Finansów na urządzenie zakładów wzajemnych w punktach naziemnych posiadało 11 podmiotów, natomiast zezwolenie Ministra Finansów na urządzenie i prowadzenie działalności w zakresie zakładów wzajemnych przez Internet posiadały 23 podmioty. Jednocześnie, był jeden legalny podmiot, który posiadał możliwość urządzania i prowadzenia działalności w zakresie innych gier hazardowych w sieci Internet. Te gry to gry na automatach, gry w karty, gry cylindryczne, gry w kości (strona www.totalcasino.pl) oraz gry liczbowe i loterie pieniężne (strona gry.lotto.pl).

Poniższa tabela obrazuje wysokość podatku od gier w latach 2020 – 2021.³⁰

Tabela nr 3 – Podatek od gier w podziale na poszczególne rodzaje gier w 2020 r. i w 2021 r. (w tys. zł)

Rodzaje gier	2020 r.	2021 r.
Monopol	1 182 820	1 449 122
<i>Gry liczbowe</i>	765 614	822 035
<i>Loterie pieniężne</i>	219 420	282 638
<i>Salony gier na automatach</i>	34 324	45 324
<i>Gry kasynowe (przez Internet)</i>	163 462	349 125

²⁸<https://www.podatki.gov.pl/pozostale-podatki/gry-hazardowe/kasyna-gry/>, dostęp w dniu 3.03.2022 r.

²⁹[Zakłady wzajemne i gry hazardowe przez Internet \(podatki.gov.pl\)](https://www.podatki.gov.pl/pozostale-podatki/gry-hazardowe/zaklady-wzajemne-i-gry-hazardowe-przez-internet/), dostęp w dniu 3.03.2022 r.

³⁰ <https://www.podatki.gov.pl/pozostale-podatki/gry-hazardowe/sprawozdawczosc/>, dostęp w dniu 3.03.2022 r.

Kasyna gry	319 250	311 670
Zakłady wzajemne	873 660	1 275 171
Loterie audiotekstowe	9 549	13 129
Loterie fantowe	4	3
Razem	2 375 730	3 049 095

Operatorzy pocztowi

Zgodnie z art. 3 pkt 12 *ustawy z 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1041, z późn. zm.), operatorem pocztowym jest przedsiębiorca uprawniony do wykonywania działalności pocztowej, na podstawie wpisu do rejestru operatorów pocztowych. Prawo pocztowe przewiduje także istnienie operatora wyznaczonego – szczególnego rodzaju operatora pocztowego, który jest obowiązany do świadczenia usług pocztowych. Decyzją prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia 31 grudnia 2025 r. operatorem wyznaczonym do pełnienia powszechnych usług pocztowych w Rzeczypospolitej Polskiej jest Poczta Polska S.A.

Według informacji zawartych w rejestrze operatorów pocztowych, prowadzonym przez Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, zgodnie z dokonanym sprawdzeniem z dnia 3 marca 2022 r. było 304 operatorów pocztowych³¹ (wobec 296 w 2020 r.).

Fundacje i stowarzyszenia

Fundacja jest to forma prawna organizacji pozarządowej, w której istotnym elementem jest kapitał przeznaczony na określony cel. Zgodnie z art. 1 *ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach* (t.j. Dz. U z 2020 r. poz. 2167) „fundacja może być ustanowiona dla realizacji zgodnych z podstawowymi interesami Rzeczypospolitej Polskiej celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, w szczególności takich, jak: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami”. Fundacje mogą realizować jednocześnie kilka celów.

Zgodnie z informacją sygnałną GUS z dnia 21.12.2021 r. było 16 tys. fundacji (dane wg stanu na 31.12.2020 r.).³²

Fundacje są instytucjami obowiązanyymi w zakresie, w jakim przyjmują lub dokonują płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 EUR, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane.

Stowarzyszenie jest podstawową formą organizacyjno-prawną, w której realizowane jest zagwarantowane konstytucyjnie jedno z najistotniejszych praw obywatelskich – prawo wolności swobodnego zrzeszania się i podejmowania wspólnych działań. Według art. 2 ust. 1

³¹ <https://bip.uke.gov.pl/rop/rejestr-operatorow-pocztowych>, dostęp w dniu 3.03.2022 r.

³² <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/dzialalnosc-stowarzyszen-i-podobnych-organizacji-spoecznych-fundacji-spoecznych-podmiotow-wyznaniowych-oraz-samorzadu-gospodarczego-i-zawodowego-w-2020-r-wyniki-wstepne,3,9.html>, dostęp w dniu 3.03.2022 r.

ustawy z 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2261) jest ono „dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych”.

Stowarzyszenie samodzielnie określa swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz uchwała akty wewnętrzne dotyczące jego działalności, a jego działalność opiera się na pracy społecznej swoich członków. Do prowadzenia swych spraw stowarzyszenie może zatrudniać pracowników, w tym swoich członków.

Zgodnie z informacją sygnałną GUS z dnia 21.12.2020 r. było 66,8 tys. stowarzyszeń (dane wg stanu na 31.12.2020 r.).³³

Instytucjami obowiązany są jedynie stowarzyszenia posiadające osobowość prawną, w zakresie, w jakim przyjmują lub dokonują płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 EUR, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane.

Według informacji uzyskanych w trybie art. 14 ust. 4 *ustawy AML/CTF* od starostów, wojewodów i ministrów zidentyfikowano łącznie (wg stanu na 31 grudnia 2021 r.)³⁴ 18 instytucji obowiązanych. Wśród nadzorowanych przez w/w organy instytucji obowiązanych 9 z nich stanowiły stowarzyszenia, a 9 fundacje. Na podstawie przesłanych informacji 92% starostów oceniło posiadane zasoby ludzkie i finansowe jako wystarczające do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, natomiast 8% posiadane zasoby ludzkie i finansowe oceniło jako niewystarczające. W zdecydowanej większości starostw zadaniami związanymi z realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu zajmował się jeden bądź dwóch pracowników, a koszty tych działań to koszty wynagrodzenia pracownika oraz koszty wysyłki pocztowej i zużycia materiałów papierniczych. W zależności od ujęcia w regulaminie pracy zadań pracownika w konkretnym starostwie koszty te były oceniane na poziomie od kilkuset zł do 10 000 zł w skali roku. W znaczącej większości starostw przeprowadzono w 2021 r. jedno lub dwa szkolenia z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

Inne niefinansowe instytucje obowiązane

Dużą grupę instytucji obowiązanych działających poza rynkiem finansowym stanowią przedsiębiorcy prowadzący działalność nieregulowaną, głównie na podstawie przepisów *ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców* (t.j. Dz. U. z 2021 poz. 162, z późn. zm.), zwanej dalej *ustawą - Prawo przedsiębiorców*. Wśród nich znajdują się instytucje obowiązane wskazane w art. 2 ust. 1 pkt 12, 15a, 16-18, 23-24, 24a *ustawy AML/CTF*.

Z informacji ze strony <https://gieldykryptowalut.pl/najwieksze-giedy-i-kantory-kryptowalut/> (dostęp w dniu 3 marca 2022 r.) wynika, że w sieci swoje usługi w języku polskim oferowało

³³<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/dzialalnosc-stowarzyszen-i-podobnych-organizacji-spoecznych-fundacji-spoecznych-podmiotow-wyznaniowych-oraz-samorzadu-gospodarczego-i-zawodowego-w-2020-r-wyniki-wstepne.3.9.html>, dostęp w dniu 3.03.2022 r.

³⁴ Informacje przekazane przez ministrów, starostów i wojewodów bazowały na posiadanej przez nich wiedzy. W części odpowiedzi wskazywano na ograniczone możliwości ustalania, które ze stowarzyszeń spełniają warunki wskazane w art. 2 ust. 1 pkt 22 *ustawy AML/CTF* (tj. podczas kontroli przeprowadzanych zgodnie z innymi przepisami lub poprzez pobieranie oświadczeń od stowarzyszeń).

co najmniej 27 kantorów i 45 giełd kryptowalut, tj. podmiotów, które można by rozważać jako instytucje obowiązane, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 12 *ustawy AML/CTF*.

Zgodnie z informacją zawartą na stronie Izby Administracji Skarbowej w Katowicach³⁵, wg stanu na 01.01.2022 r., w rejestrze działalności w zakresie walut wirtualnych było wpisanych 136 podmiotów (natomiast wg stanu na 14.03.2022 r. w rejestrze tym były już wpisane 122 podmioty).

Zgodnie z informacją ze strony <https://wymianakrypto.pl/bitomaty> obecnie w Polsce funkcjonuje co najmniej 105 bitomatów³⁶ (wobec 67 tych urządzeń w 2020 r.).

Liczba bitomatów w Polsce (ale także i na świecie stale rośnie). Co roku następuje prawie podwojenie ilości bitcoinowych bankomatów. Dynamika wzrostu tych urządzeń wskazuje, że przybywa osób, które są zainteresowane szybką wymianą kryptowalut, np. na gotówkę (pomimo wysokich kwot prowizji od takich transakcji). W jednym bitomacie możemy także dokonywać kupna / sprzedaży poszczególnych rodzajów kryptowalut.

Rozróżnienie pomiędzy giełdami i kantorami kryptowalut bazuje na różnicy w modelach ich działalności.

Kantory kryptowalut świadczą swoje usługi zarówno w Internecie, jak i w stacjonarnych punktach usługowych. Umożliwiają one swoim klientom zakup lub sprzedaż określonej ilości jednostek zdecentralizowanych walut wirtualnych. Nie oferują one usług w zakresie przechowywania tych jednostek lub też kluczy prywatnych umożliwiających dostęp do nich.

Z kolei giełdy kryptowalut świadczą szerszy zakres usług. Transakcje kupna i sprzedaży jednostek kryptowalut mogą być zawierane z giełdą kryptowalut, jak również – na podstawie kojarzenia ofert kupna i sprzedaży jej klientów – pomiędzy różnymi ich użytkownikami. Ponadto, oferują one swoim klientom prowadzenie portfeli elektronicznych na ich rzecz.

W przypadku działalności gospodarczej w zakresie obrotu nieruchomościami może uczestniczyć pośrednik³⁷ – przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą z zakresu pośrednictwa w obrocie nieruchomościami. Pośrednictwo w obrocie nieruchomościami polega na odpłatnym wykonywaniu czynności zmierzających do zawarcia przez inne osoby umów. Zakres czynności pośrednictwa w obrocie nieruchomościami określa umowa pośrednictwa. Umowa wymaga formy pisemnej lub elektronicznej pod rygorem nieważności. Nie jest możliwe podanie faktycznej liczby pośredników w obrocie nieruchomościami, bowiem każdy przedsiębiorca może wykonywać czynności pośrednictwa w obrocie nieruchomościami pod warunkiem posiadania ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z wykonywaniem tych czynności.

Z danych GUS zawartych w kwartalnej informacji o podmiotach gospodarki narodowej, wg stanu na 31 grudnia 2021 r., w krajowym rejestrze urzędowym gospodarki narodowej REGON

³⁵<https://www.slaskie.kas.gov.pl/izba-administracji-skarbowej-w-katowicach/zalatwianie-spraw/rejestr-dzialalnosci-w-zakresie-walut-wirtualnych>

³⁶ <https://coinatmradar.com/bitcoin-atm-near-me/>, dostęp w dniu 3.03.2022r.

³⁷ Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 pkt 18 ustawy AML/CTF (nowe brzmienie pkt 18 w ust. 1 w art. 2 ustawy weszło w życie 31.07.2021 r.) pośrednicy w obrocie nieruchomościami w rozumieniu ustawy o gospodarce nieruchomościami są instytucją obowiązana z wyłączeniem czynności pośrednictwa w obrocie nieruchomościami zmierzających do zawarcia umowy najmu lub dzierżawy nieruchomości lub ich części, w której miesięczny czynsz został określony w wysokości mniejszej niż równowartość 10 000 euro

(bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne), było zarejestrowanych ogółem 22 091 podmiotów (wobec 20 608 w 2020 r.) wskazujących na prowadzenie działalności w zakresie określonym kodem Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) – 6831Z, tj. pośrednictwa w obrocie nieruchomościami³⁸.

Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych – zgodnie z art. 76a ust. 1 *ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości* (Dz. U z 2021 r. poz. 217, z późn. zm.) – jest działalnością gospodarczą, w rozumieniu przepisów ww. *ustawy - Prawo przedsiębiorców*, polegającą na świadczeniu usług w zakresie:

- prowadzenia, na podstawie dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych, ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym;
- okresowego ustalania lub sprawdzania drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów;
- wyceny aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego;
- sporządzania sprawozdań finansowych;
- gromadzenia i przechowywania dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ww. *ustawą*.

Działalność polegającą na usługowym prowadzeniu ksiąg rachunkowych może wykonywać każdy przedsiębiorca, pod warunkiem że czynności z zakresu prowadzenia ksiąg będą wykonywane przez osoby, które mają pełną zdolność do czynności prawnych oraz nie były skazane prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, za przestępstwo skarbowe oraz za przestępstwa określone w rozdziale 9 ww. *ustawy*. Dodatkowym warunkiem prowadzenia takiej działalności jest wymóg, aby przedsiębiorca nie później niż w dniu poprzedzającym dzień rozpoczęcia wykonywania działalności zawarł umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z prowadzoną działalnością w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 16 *ustawy AML/CTF* instytucjami obowiązany są przedsiębiorcy w rozumieniu *ustawy - Prawo przedsiębiorców*, niebędący innymi instytucjami obowiązany, którzy świadczą usługi polegające na:

- tworzeniu osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej;
- pełnieniu funkcji członka zarządu lub umożliwianiu innej osobie pełnienia tej funkcji lub podobnej funkcji w osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej;
- zapewnianiu siedziby, adresu prowadzenia działalności lub adresu korespondencyjnego oraz innych pokrewnych usług osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej;

³⁸<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2021,7,9.html>, dostęp w dniu 3.03.2022 r.

- działaniu lub umożliwieniu innej osobie działania jako powiernik trustu, który powstał w drodze czynności prawnej;
- działaniu lub umożliwieniu innej osobie działania jako osoba wykonująca prawa z akcji lub udziałów na rzecz podmiotu innego niż spółka notowana na rynku regulowanym podlegającym wymogom dotyczącym ujawniania informacji zgodnie z prawem UE lub podlegająca równoważnym standardom międzynarodowym.

Ponadto, zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 15a *ustawy AML/CTF* instytucjami obowiązany są także przedsiębiorcy w rozumieniu *ustawy - Prawo przedsiębiorców*, których podstawową działalnością gospodarczą jest świadczenie usług polegających na sporządzaniu deklaracji, prowadzeniu ksiąg podatkowych, udzielaniu porad, opinii lub wyjaśnień z zakresu przepisów prawa podatkowego lub celnego, niebędący innymi instytucjami obowiązany.

Z danych GUS zawartych w kwartalnej informacji o podmiotach gospodarki narodowej, wg stanu na 31 grudnia 2021 r., w krajowym rejestrze urzędowym gospodarki narodowej REGON (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne), było zarejestrowanych ogółem 21 256 podmiotów (wobec 19 344 podmiotów w 2020 r.) wskazujących na prowadzenie działalności w zakresie określonym kodem PKD – 8211Z, tj. związanej z administracyjną obsługą biura³⁹. Podklasa ta obejmuje „działalność związaną z codzienną administracyjną obsługą biura, taką jak: recepcja, planowanie finansowe, rachunkowość, księgowość, obsługa personelu i dostarczanie poczty, wykonywaną na zlecenie”.

Zgodnie z informacją zawartą na stronie Izby Administracji Skarbowej w Katowicach⁴⁰, wg stanu na dzień 01.01.2022 r., w rejestrze działalności na rzecz spółek i trustów było wpisanych 132 podmioty (wg stanu na dzień 14.03.2022 r., w powyższym rejestrze było wpisanych 291 podmiotów).

Jedną z czynności bankowych określonych w art. 5 *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe* są czynności polegające na udostępnieniu skrytki sejfowej, o ile czynności te są wykonywane przez banki. Jednak udostępnianie skrytek sejfowych może być również przedmiotem działalności gospodarczej w rozumieniu *ustawy - Prawo przedsiębiorców*.

Relatywnie szeroką kategorią instytucji obowiązanych, obejmujących podmioty gospodarcze działające w różnych branżach, są przedsiębiorcy przyjmujący lub dokonujący płatności za towary w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 EUR bez względu na to, czy transakcja jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane. Jakkolwiek art. 19 *ustawy - Prawo przedsiębiorców* wskazuje na obowiązek przedsiębiorców dokonywania i przyjmowania płatności związanych z wykonywaną działalnością gospodarczą za pośrednictwem ich rachunków płatniczych, w każdym przypadku gdy jednorazowa wartość transakcji, bez względu na liczbę wynikających z niej płatności, przekracza 15 000 zł lub równowartość tej kwoty, to jednak odnosi się on tylko do transakcji pomiędzy przedsiębiorcami.

³⁹<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2021,7,9.html>, dostęp w dniu 3.03.2022 r.

⁴⁰<https://www.slaskie.kas.gov.pl/izba-administracji-skarbowej-w-katowicach/zalatwianie-spraw/rejestr-dzialalnosci-na-rzecz-spolek-lub-trustow>

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 24a *ustawy AML/CTF* instytucjami obowiązany są przedsiębiorcy w rozumieniu *ustawy – Prawo przedsiębiorców* prowadzący działalność polegającą na:

- obrocie lub pośrednictwie w obrocie dziełami sztuki, przedmiotami kolekcjonerskimi oraz antykami w rozumieniu art. 120 ust. 1 pkt 1-3 *ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług* (Dz.U. z 2021 r. poz. 685, z późn. zm.), w tym gdy działalność taka jest prowadzona w galeriach sztuki lub domach aukcyjnych lub z wykorzystaniem *wolnego portu* rozumianego jako strefa lub pomieszczenie, w których towary są traktowane jako nieznajdujące się na obszarze celnym państw członkowskich lub państw trzecich, w tym z wykorzystaniem wolnego obszaru celnego;
- przechowywaniu dzieł sztuki, przedmiotów kolekcjonerskich oraz antyków w rozumieniu art. 120 ust. 1 pkt 1-3 *ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług*, gdy działalność taka jest prowadzona z wykorzystaniem wolnego portu, o którym mowa powyżej

- w zakresie transakcji o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 EUR, bez względu na to, czy transakcja jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane.

Wskazana nowa kategoria instytucji obowiązanych ma za zadanie zmniejszenie szarej strefy w przedmiotowym obszarze inwestycji alternatywnych, które rozwijają się w ostatnim okresie w dynamiczny sposób. Jest to spowodowane wybuchem pandemii COVID-19 oraz niskimi stopami procentowymi dla lokat i kont oszczędnościowych. Do grona instytucji obowiązanych, stosujących wobec swoich klientów środki bezpieczeństwa finansowego z *ustawy AML/CTF*, w tym aspekcie zaliczyć należy m.in. organizacje prowadzące handel dziełami sztuki lub występujące w charakterze pośredników w takim handlu (również gdy tego rodzaju handel jest prowadzony przez galerie sztuki i domy aukcyjne), jeżeli wartość transakcji lub szeregu powiązanych transakcji wynosi co najmniej 10 000 EUR.

Do podobnych czynności zobligowani będą także pośrednicy w handlu dziełami sztuki czy osoby przechowujące takie towary. Mowa tu przede wszystkim o marszandach, małych galeriach i przedsiębiorcach oferujących przechowywanie dzieł sztuki i przedmiotów kolekcjonerskich. Dotyczy to tzw. *wolnych portów*⁴¹ – specjalnej strefy, w której towary (w tym o znacznej wartości, jak dzieła sztuki) mogą być przechowywane przez nieograniczony czas, bez obowiązku zapłaty z tego tytułu podatków lub ceł. Jeżeli wartość takich transakcji lub kilku powiązanych transakcji wyniesie co najmniej 10 000 EUR, to również wskazane podmioty traktowane są jak instytucje obowiązane.

Z danych GUS zawartych w kwartalnej informacji o podmiotach gospodarki narodowej wiadomo, wg stanu na 31 grudnia 2021 r., że w krajowym rejestrze urzędowym gospodarki narodowej REGON zarejestrowane są galerie sztuki z kodem PKD 4778Z (*sprzedaż detaliczna pozostałych nowych wyrobów prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach*) oraz 4779Z

⁴¹ Wolne porty to rodzaj strefy wolnocłowej, gdzie towary, w tym towary o znacznej wartości takie jak dzieła sztuki mogą być przechowywane przez nielimitowany okres, bez obowiązku uiszczenia podatków lub ceł. Najbardziej znane wolne porty zlokalizowane są na terytorium Szwajcarii. Financial Action Task Force stwierdza w swoich publikacjach stwierdza, że wolne porty ze względu na niedostateczne przepisy bezpieczeństwa, słabe inspekcje i nadzór mogą być wykorzystywane do prania pieniędzy oraz finansowania działalności o charakterze terrorystycznym.

(sprzedaż detaliczna artykułów używanych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach). Wg powyższej informacji GUS, na koniec 2020 r. w Polsce ww. działalność prowadziło 307 galerii sztuki⁴².

⁴²<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura/dzialalnosc-galerii-sztuki-w-2020-roku,10,4.html>, dostęp w dniu 4.03.2022r.

3. INFORMACJE O DANYCH PRZEKAZYWANYCH DO GIIF

3.1. INFORMACJE O TRANSAKCJACH PODEJRZANYCH

W 2021 r. w systemie informatycznym GIIF zarejestrowano 3852 zawiadomienia opisowe o działalności i transakcjach podejrzanych, tzw. SAR-ów (ang. Suspicious Activity Reports), które włączono do prowadzonych postępowań analitycznych. Powyższe zawiadomienia zawierają opis kilku, kilkunastu, a w niektórych przypadkach kilkuset transakcji (powiązanych ze sobą poprzez strony transakcji, okoliczności przeprowadzenia transakcji, zbliżony okres realizacji i/lub zaangażowanie tych samych wartości majątkowych) i towarzyszących im okoliczności, które w przekonaniu zgłaszającej instytucji/jednostki mogą być związane z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu. Często częściami składowymi tych zawiadomień są dodatkowe dane i dokumenty uzasadniające podejrzenia i mające na celu usprawnienie prowadzenia postępowania (np. historie rachunków, kopie dokumentów dotyczących transakcji, itp.). Im szersze spectrum informacji zawartych w SAR, tym większe możliwości szybkiej weryfikacji otrzymanych danych i ich powiązania z informacjami w innych źródłach i tym bardziej skrócony czas realizacji działań podejmowanych przez GIIF we współpracy z prokuraturą i organami ścigania. Zawiadomienia opisowe mogą zawierać w szczególności informacje na temat powziętego przez zgłaszający podmiot podejrzenia popełnienia przestępstwa oraz okoliczności towarzyszących transakcjom. Pochodzenie od różnych rodzajów podmiotów zgłaszających SAR do GIIF ilustruje tabela nr 4 (dane z roku 2021 pokazane na tle danych z lat poprzednich).

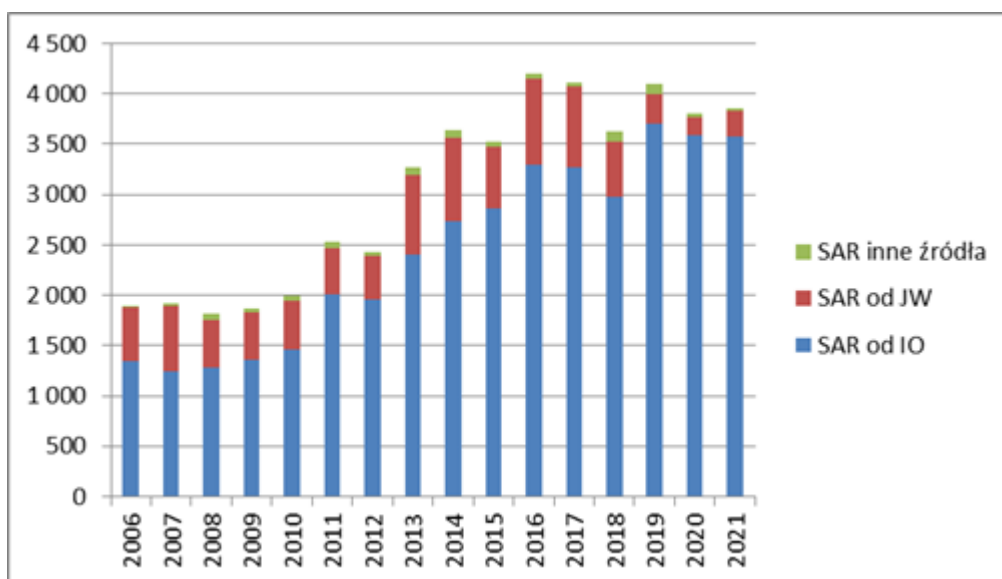
Tabela nr 4 – Liczba zawiadomień opisowych (SAR) otrzymanych w latach 2001-2021

Okres	Instytucje obowiązane	Jednostki współpracujące	Inne źródła	Łącznie
2001 r. (od VII)	102	115	14	231
2002 r.	358	237	19	614
2003 r.	739	211	15	965
2004 r.	860	521	16	1 397
2005 r.	1 011	500	15	1 526
2006 r.	1 351	530	17	1 898
2007 r.	1 244	648	28	1 920
2008 r.	1 287	460	68	1 815
2009 r.	1 362	464	36	1 862
2010 r.	1 462	476	59	1 997
2011 r.	2 004	461	62	2 527
2012 r.	1 954	436	37	2 427

2013 r.	2 399	789	77	3 265
2014 r.	2 739	823	75	3 637
2015 r.	2 863	604	53	3 520
2016 r.	3 290	853	55	4 198
2017 r.	3 272	796	47	4 115
2018 r.	2 982	543	97	3 622
2019 r.	3 696	294	110	4 100
2020 r.	3 587	179	39	3 805
2021 r.	3 574	251	27	3 852

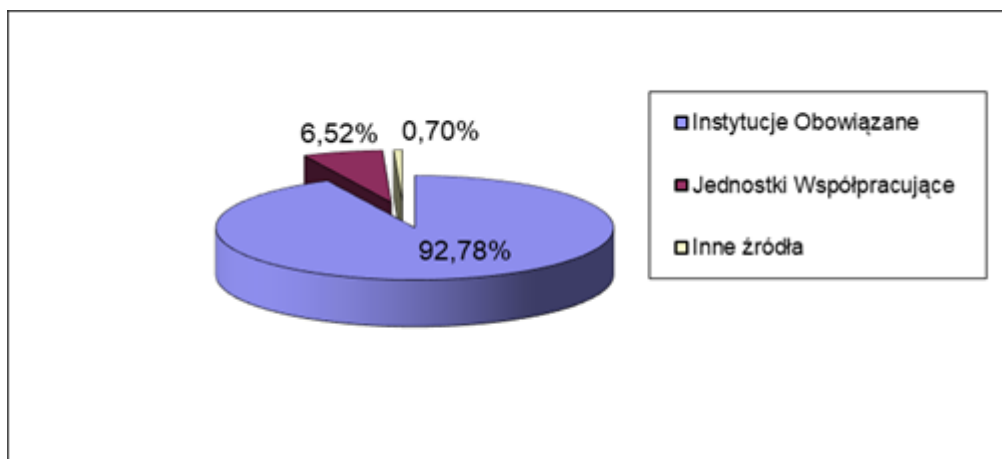
Liczba zawiadomień opisowych utrzymuje się na wysokim poziomie od ośmiu lat (*wykres nr 3*). Rok 2021 był trzecim pełnym rokiem obowiązywania znowelizowanych przepisów w zakresie raportowania SAR, ich liczba jest porównywalna do ubiegłorocznej – mimo zmienionych warunków w związku z pandemią.

Wykres nr 3 – Liczba zawiadomień opisowych (SAR) otrzymanych w latach 2006-2021

Udział procentowy zawiadomień opisowych otrzymanych z poszczególnych źródeł informacji zobrazowany jest na *wykresie nr 4*.

Wykres nr 4 – Źródła zawiadomień opisowych (SAR) w 2021 r.

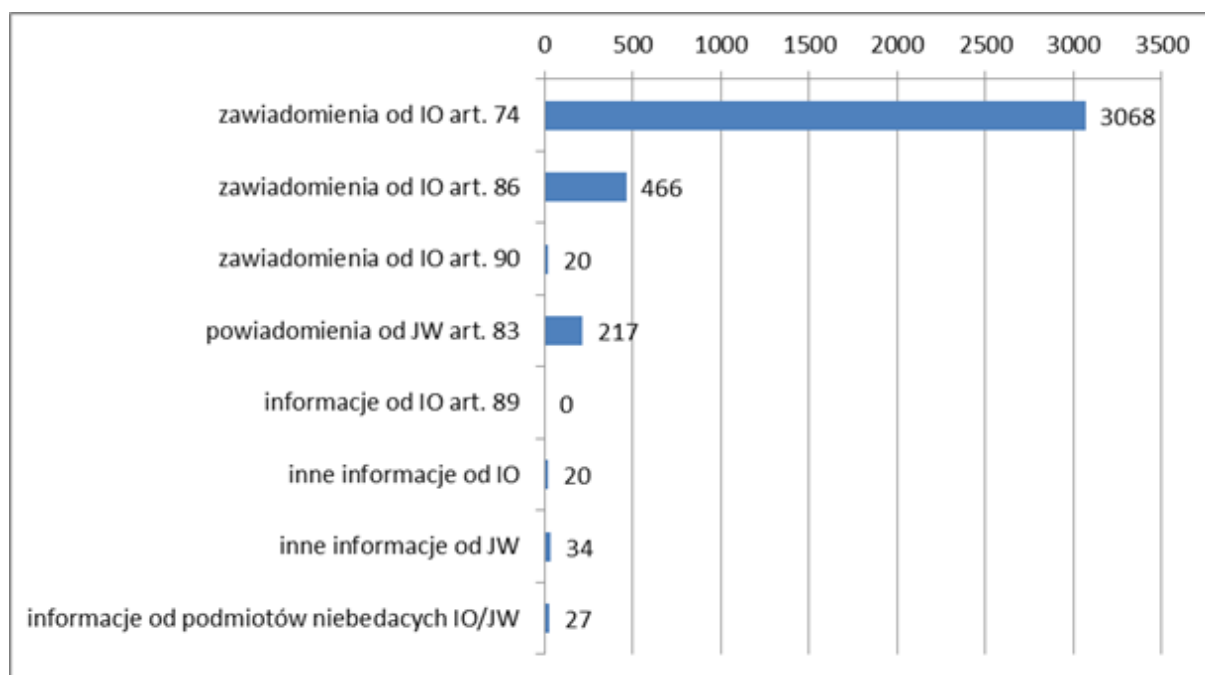

Na ogólną liczbę SAR rejestrowanych w 2021 r. składają się zawiadomienia i informacje różniące się ze względu na okoliczności towarzyszące zdarzeniom, których dotyczą, a także przesłankami i trybem przekazania do GIIF. Obowiązująca *ustawa AML/CTF* wskazuje w następujących artykułach:

- art. 74 (*zawiadomienie od instytucji obowiązanej o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu*) ;
- art. 83 (*powiadomienie od jednostki współpracującej o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu*) ;
- art. 86 (*zawiadomienie od instytucji obowiązanej o przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że określona transakcja lub określone wartości majątkowe mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu*) ;
- art. 89 (*informacja od instytucji obowiązanej o zawiadomieniu do prokuratora o przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że wartości majątkowe będące przedmiotem transakcji lub zgromadzone na rachunku pochodzą z przestępstwa innego niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu lub z przestępstwa skarbowego albo mają związek z przestępstwem innym niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu lub z przestępstwem skarbowym*) ;
- art. 90 (*zawiadomienie od instytucji obowiązanej o przeprowadzeniu transakcji, co do której instytucja obowiązana powzięła uzasadnione podejrzenie, że może mieć ona związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu, w przypadku gdy przekazanie zawiadomienia było niemożliwe przed przeprowadzeniem transakcji*)

różne przesłanki dla przesłania przez instytucję obowiązaną lub jednostkę współpracującą SAR do GIIF. Zestawienie liczbowe różnych typów SAR zarejestrowanych przez GIIF w 2021 r. przedstawia wykres nr 5.

Wykres nr 5 – Typy zawiadomień opisowych (SAR) w 2021 r.

W 2021 r. zarejestrowano 251 zawiadomień opisowych (SAR) od jednostek współpracujących (JW), co stanowi wzrost w stosunku do ubiegłego roku, w którym zarejestrowano ich 179.

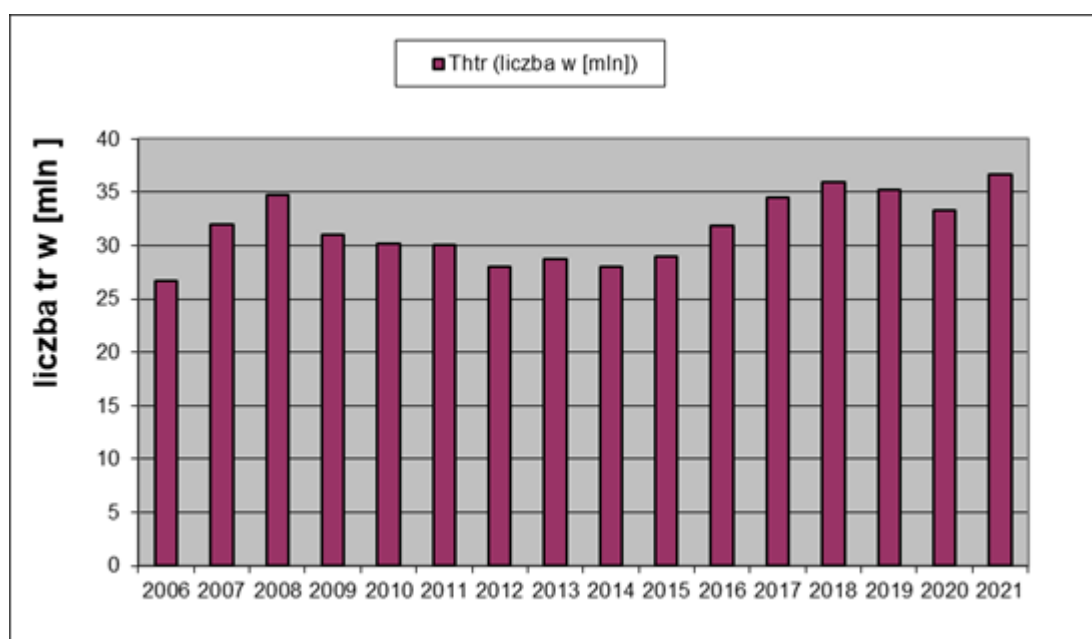
Od instytucji obowiązanych GIIF zarejestrował w 2021 r. wpływ 3574 SAR. Ich liczba utrzymuje się na wysokim poziomie i jest o ok. 20% wyższa niż średnia z lat 2014-2018. Jak to już było wskazane przy omawianiu *tabeli nr 4* – rok 2021 był trzecim pełnym rokiem obowiązywania znowelizowanych przepisów w zakresie raportowania, a zmiana w tym zakresie nastąpiła w drugiej połowie 2018 r. Zachowując wobec tego ostrożność przy porównywaniu danych rok do roku wzrost liczby SAR w latach 2019-2021 w stosunku do lat bezpośrednio poprzedzających można wiązać ze zniknięciem spośród kategorii informacji raportowanych do GIIF przez instytucje obowiązane w latach poprzednich tzw. informacji o pojedynczej transakcji podejrzanej - STR. W poprzednich latach GIIF otrzymywał po kilkadziesiąt tysięcy tego typu informacji rocznie (w 2018 r. było to blisko 43 tys. informacji o pojedynczych transakcjach), przy czym zdecydowana większość z nich była powiązana z informacjami raportowanymi w ramach SAR. W obecnym stanie prawnym przypadki, które dotyczą pojedynczych transakcji i mogły być raportowane poprzednio jako STR niezwiązane z równoległe przesyłanym SAR'ami – w latach 2019-2021 manifestują się prawdopodobnie jako zwiększona liczba SAR.

3.2. INFORMACJE O TRANSAKCJACH PONADPROGOWYCH

W 2021 r. GIIF otrzymał informacje o 36,67 mln tzw. transakcji ponadprogowych (w trybie art. 72 obowiązującej *ustawy AML/CTF*), których równowartość przekracza ustawowy próg (i dodatkowo 2 mln 528 tys. informacji korygujących). Są one gromadzone w systemie informatycznym GIIF i przetwarzane w Departamencie Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów – zarówno na potrzeby postępowań analitycznych prowadzonych przez GIIF, jak i na potrzeby analiz prowadzonych w wyniku realizacji wniosków uprawnionych organów. Liczba informacji o transakcjach tego rodzaju przekazywanych rokrocznie do GIIF pozostaje na

zblizonym poziomie (wykres nr 6), przy czym – w ślad za zmianą przepisów w 2018 r. – w 2019 r. miało miejsce zakończenie okresów przejściowych w zakresie sposobu przekazywania informacji o transakcjach ponadprogowych do GIIF, a 2021 r. był drugim rokiem w pełni z raportowaniem wg nowych reguł. Zmiana przepisów dotyczyła zarówno kategorii raportowanych transakcji, katalogu instytucji obowiązanych raportujących informacje, jak i zawartości informacji o transakcji przesyłanej do GIIF. Zmiana przepisów w 2018 r. i zakończenie okresów przejściowych dla przekazywania informacji o transakcjach powyżej progu powoduje, że bezpośrednie porównywanie danych statystyk z lat do 2018-2021 i lat poprzednich musi być prowadzone z odpowiednią dozą ostrożności, przy czym w całkowitej liczbie transakcji, o których informacja została zaraportowana do GIIF w 2020 r. i w 2021 r. nastąpiła znacząca zmiana (z wzrostem ok. 10%) proporcjonalna do lat 2018-2019.

Wykres nr 6 – Liczba informacji o transakcjach ponadprogowych otrzymanych przez GIIF.

Instytucje obowiązane przekazują dane o ww. transakcjach zbiorczo lub pojedynczo, w postaci plików, w sposób ciągły (w przeciwieństwie do obowiązujących w poprzednich latach terminów raportowania raz w miesiącu do 14 dni po upływie każdego miesiąca kalendarzowego, w którym transakcje zostały zarejestrowane). Obecnie wszystkie dane są przekazywane elektronicznie, a oprócz dominującego do 2018 r. przekazu za pośrednictwem bezpiecznej strony internetowej GIIF szeroko wykorzystywany jest kanał komunikacji korzystający z uruchomionej usługi sieciowej systemu teleinformatycznego GIIF, umożliwiającą automatyzację procesu po stronie instytucji obowiązanej.

W przypadku przekazywania informacji o transakcjach za pośrednictwem bezpiecznej strony internetowej możliwe jest zarówno przesłanie przy jej pomocy pliku zawierającego informacje o wielu transakcjach wygenerowanego w odpowiednim formacie z systemu instytucji obowiązanej (to rozwiązanie wykorzystywane było w przeszłości głównie przez duże instytucje, przekazujące miesięcznie informacje o wielu transakcjach, obecnie ta grupa instytucji korzysta głównie z nowego kanału zapewnianego przez usługi sieciowe systemu teleinformatycznego GIIF), jak i wypełnienie formularza (będącego odzwierciedleniem dokumentu elektronicznego stanowiącego wzór elektronicznej karty transakcji) bezpośrednio

na stronie WWW (to jest rozwiązanie wykorzystywane głównie przez mniejsze instytucje, przekazujące informacje o niewielu transakcjach miesięcznie).

Spśród wspomnianych 36,67 mln transakcji, o których informacje przekazano do bazy GIIF w 2021 r., 4,31% stanowiły transakcje zaliczone przez instytucje obowiązane do kategorii wpłat lub wypłat gotówkowych. Wielkość ta oznacza spadek w porównaniu z poprzednimi latami – w 2020 r. było to 4,93%, w roku 2019 r. było to 6,08%, w 2018 r. 6,26%, a w 2017 r. transakcje tego typu stanowiły 6,72%. Spadek ilości wpłat lub wypłat gotówkowych w ogólnej liczbie zgłoszonych transakcji jest więc systematyczny.

Jednocześnie 7,79% transakcji zostało zakwalifikowanych przez instytucje obowiązane jako przychodzące z zagranicy, prawie o ponad dwa punkty procentowe więcej niż w 2019 r., gdy tak zakwalifikowane zostało 6,05% transakcji. W 2018 r. transakcje zakwalifikowane przez instytucje obowiązane w ich raportach jako przychodzące z zagranicy stanowiły 3,51% (podobnie jak w poprzednich latach). Nowe przepisy, które obowiązują od drugiej połowy 2018 r. jednoznacznie zwiększyły liczbę transferów środków przychodzących z zagranicy, raportowanych do GIIF. Efektem jest dwukrotny wzrost liczby raportowanych transferów z zagranicy, co należy odnotować jako pozytywny przejaw przystosowania się instytucji obowiązanych w tym zakresie do obowiązujących przepisów i zmniejszenie istotnej luki w informacjach dostępnych dla analiz GIIF. Dodatkowo zmiana struktury raportowanych informacji, wymuszająca wskazywanie kraju, w którym prowadzony jest dany rachunek, poprawiła możliwość analizy rzeczywistych kierunków przepływów środków. Niestety bardziej szczegółowa analiza danych przekazywanych w ramach informacji o transakcjach przychodzących z zagranicy wskazuje, że w dalszym ciągu występują problemy w interpretacji, które rodzaje transakcji powinny być w ten sposób raportowane i jakie informacje o podmiotach i rachunkach powinny zawierać. Ujednolicenie podejścia w tym zakresie jest ważnym zadaniem na kolejny rok.

Zmiany w sposobie raportowania informacji o transakcjach powyżej progu umożliwiają generalnie lepszy wgląd w strukturę informacji i lepszą ich klasyfikację, co ma wpływ na możliwość lepszej oceny ryzyka związanego z poszczególnymi rodzajami transakcji, a także daje wgląd w niedostępne dotąd dla GIIF bezpośrednio istotne informacje o transakcjach szczególnie podatnych na ryzyka związane z praniem pieniędzy/finansowaniem terroryzmu. Takie znaczenie ma przykładowo kategoryzacja informacji o transferach środków. Dla danych raportowanych w nowy od 2021 r. sposób GIIF uzyskał wgląd w strukturę typów transferowanych środków. O ile 85,18% transferów wychodzących inicjowana jest w wyniku zlecenia „tradycyjnego” polecenia przelewu lub polecenia zapłaty, o tyle pozostałe 14,82% transferów powyżej progu jest wynikiem realizacji zlecenia krajowego lub zagranicznego przekazu pieniężnego (7,47%) albo wynikiem realizacji transferu inicjowanego z wykorzystaniem karty płatniczej, instrumentu pieniądza elektronicznego, telefonu komórkowego lub innego urządzenia cyfrowego lub informatycznego, bądź w inny sposób (łącznie 7,35%).

Wspomniane 7,47% transferów ponadprogowych wynikających z realizacji zlecenia przekazu pieniężnego to informacje o ponad 2 mln 191 tys. przekazów pieniężnych. Z kolei w tej samej próbkę danych wspomniane 7,35% transferów ponadprogowych wynikających z realizacji zlecenia inicjowanego z wykorzystaniem karty płatniczej, instrumentu pieniądza elektronicznego, telefonu komórkowego, innego urządzenia cyfrowego lub informatycznego, bądź w inny sposób, to informacje o blisko 2 mln 156 tys. transferów środków.

Podobna sytuacja ma miejsce dzięki kategoryzacji informacji o transferach środków przychodzących zza granicy. Dla danych raportowanych w nowy sposób GIIF uzyskuje nie tylko informacje o ponad dwukrotnie większej liczbie tego typu transferów (które stanowią grupę bardziej niż inne podatną na ryzyka związane z ML/TF), ale też wgląd w to, w jaki sposób są one inicjowane. I tak z posiadanych danych wynika, że 80,43% transferów ponadprogowych przychodzących z zagranicy to efekt realizacji poleceń przelewu, 11,28% dociera do polskich instytucji obowiązyanych jako efekt realizacji przekazów pieniężnych, a 8,29% transferów przychodzących z zagranicy została sklasyfikowana przez przyjmujące je instytucje obowiązyane jako wynikające z realizacji innego rodzaju zlecenia. W liczbach bezwzględnych to odpowiednio informacje o ponad 2 298 tys. przelewach z zagranicy, ponad 322 tys. przekazach z zagranicy i blisko 236 tys. innych rodzajach transferów środków z zagranicy.

W 2019 r. dotyczyło to tylko części informacji o transakcjach ponadprogowych, dla informacji gromadzonych w latach kolejnych było to już możliwe w przypadku informacji o wszystkich transakcjach wpływających do systemu teleinformatycznego GIIF.

Otrzymane informacje o transakcjach zostały udostępnione w systemie teleinformatycznym GIIF jako dane wejściowe dla dalszych analiz. W szczególności informacje te były poddawane automatycznym procesom analitycznym. Przykładowo, wszystkie informacje o transakcjach były weryfikowane pod kątem ewentualnych powiązań z podmiotami podejrzanymi o finansowanie terroryzmu lub podmiotami pochodzącymi z krajów wysokiego ryzyka/objętych sankcjami. Automatycznie poszukiwane są powiązania informacji o transakcjach z innymi rodzajami informacji dostępnymi w systemie (na przykład z zapytaniami zewnętrznymi podmiotów – prokuratury, zagranicznych jednostek analityki finansowej itd.), które są następnie wykorzystywane w postępowaniach analitycznych lub przekazywane do zewnętrznych podmiotów (jako odpowiedź na wniosek o informację lub z inicjatywy GIIF). Powyższych powiązań szukano z wykorzystaniem funkcjonujących w systemie teleinformatycznym GIIF modeli analitycznych, które były stosowane zarówno w procesach automatycznego generowania raportów, jak i w analizach tworzonych *ad hoc* na potrzeby konkretnego problemu.

Informacje o transakcjach ponadprogowych wykorzystywane są zarówno do ekstrakcji danych o rachunkach podmiotów podejrzanych, jak i informacji o samych transakcjach, stanowiąc pomocne źródło danych w prowadzonych postępowaniach analitycznych. Informacje o transakcjach są dostępne do analiz zarówno w postaci prostej, gdzie zadając pytanie o konkretny podmiot czy rachunek można uzyskać dostęp do zgromadzonych danych, jak i źródło dla analizy powiązań – poprzez wykorzystanie możliwości wyszukania w bazie danych obiektów (rachunków, podmiotów) powiązanych, tj. pozostających względem siebie w relacji o zdefiniowanym typie (np. podmiotów czy rachunków powiązanych poprzez wystąpienia w łańcuchu transakcji).

3.3. INFORMACJE O INNYCH KATEGORIACH DANYCH

Informacje z deklaracji przewozu środków pieniężnych

Ze względu na wejście w życie rozporządzenia na poziomie Unii Europejskiej od czerwca 2021 r. bezprzedmiotowe stały się zapisy art. 85 ust.1 *ustawy AML/CTF*, na podstawie których organy Straży Granicznej i organy KAS przekazywały do GIIF informacje z deklaracji

przewozu przez granicę UE środków pieniężnych. Od czerwca 2021 r. dane z deklaracji umieszczane są bezpośrednio w ogólnoeuropejskim systemie CIS, do którego GIIF uzyskał dostęp. Po tej zmianie informacje o deklaracjach przestały być raportowane do GIIF, a GIIF ma do nich dostęp poprzez ww. system europejski.

4. ANALIZY

4.1. PRZECIWDZIAŁANIE PRANIU PIENIĘDZY

Uzyskiwanie, gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie informacji w trybie określonym przepisami *ustawy AML/CTF* oraz podejmowanie działań w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu jest podstawowym zadaniem GIIF. Wykonując to zadanie GIIF bada przebieg transakcji, co do których powziął uzasadnione podejrzenie, udostępnia uprawnionym podmiotom informacje o transakcjach oraz uzyskuje od podmiotów obowiązanych żądane informacje, a także współpracuje z zagranicznymi instytucjami i międzynarodowymi organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem praniu pieniędzy lub finansowaniu terroryzmu. Wszystkie wyżej wymienione działania są podejmowane w celu przeprowadzenia kompleksowej analizy zebranych informacji pod kątem popełnienia przez podejrzaną podmioty przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Powyższa analiza ma doprowadzić do powzięcia przez organ uzasadnionego podejrzenia, że wartości majątkowe będące przedmiotem transakcji pochodzą z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

4.1.1. POSTĘPOWANIA ANALITYCZNE I ICH EFEKTY

Wykonując swoje ustawowe zadania GIIF wszczął w 2021 r. – na podstawie uzyskanych informacji – 2 447 postępowań analitycznych⁴³. Liczba ta obejmuje postępowania dotyczące podejrzenia prania pieniędzy, postępowania z zakresu przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu, a także postępowania wszczęte na bazie informacji przekazanych przez instytucje obowiązane, które nie mogły wykonać obowiązków dotyczących środków bezpieczeństwa finansowego i które nie przeprowadziły transakcji, nie podpisały umowy z klientem lub rozwiązały zawarte już umowy. W 2021 r. nastąpił nieznaczny, kilkuprocentowy wzrost liczby prowadzonych przez GIIF spraw analitycznych w stosunku do liczby spraw prowadzonych w 2020 r. Wynikiem przeprowadzonych postępowań analitycznych było:

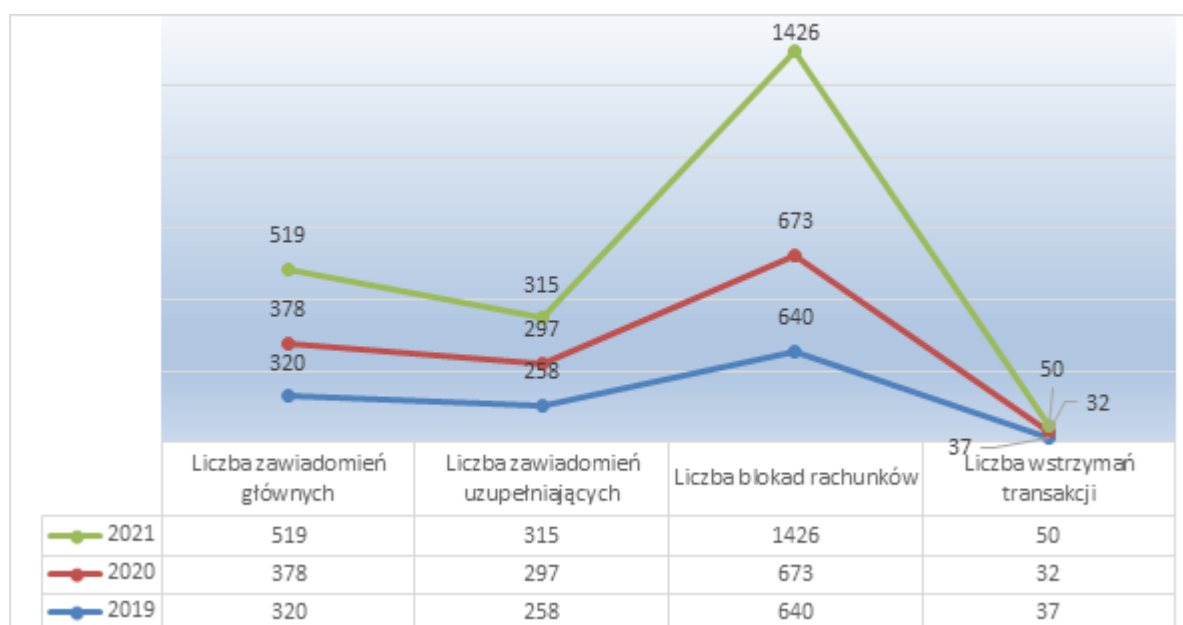
- 1) Przekazanie do właściwych miejscowo prokuratur 519 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy (tzw. zawiadomień głównych). W analizowanym roku nastąpił znaczący wzrost ww. zawiadomień w stosunku do roku poprzedniego, który wyniósł około 37,3%. Łączna kwota wartości majątkowych, które były przedmiotem podejrzenia przestępstwa, wyniosła ok. 8,5 mld PLN. Zawiadomienia zostały przekazane do prokuratur w trybie art. 103, art. 86 ust 8 lub art. 87 ust. 3 *ustawy AML/CTF*, tzn. zostały sporządzone na podstawie posiadanych przez GIIF, ich przetworzenia lub analizy. Jednocześnie GIIF przesłał prokuraturze posiadane materiały uzasadniające podejrzenie prania pieniędzy. Oprócz ww. zawiadomień głównych GIIF przekazał również do prokuratur 315 zawiadomień, które zawierały materiały łączące się podmiotowo bądź przedmiotowo z prowadzonymi przez prokuratury postępowaniami w sprawie prania pieniędzy, a z których wynikało uzasadnione podejrzenie popełnienia tego przestępstwa (tzw. zawiadomienia uzupełniające). Materiały te zostały uzyskane w toku następczych, prowadzonych przez GIIF postępowań analitycznych. Łączna kwota

⁴³ We wskazanej liczbie postępowań zawarto także te, o których mowa w rozdziale 4.2.

wartości majątkowych, które były przedmiotem podejrzenia przestępstwa w tych materiałach, wyniosła ok. 0,3 mld PLN.

- 2) GIIF dokonał 1426 blokad rachunków, na których zgromadzono środki o łącznej wartości ok. 172,0 mln PLN oraz wstrzymał 50 transakcji na kwotę 7,1 mln PLN. W tym, z inicjatywy GIIF (tj. na podstawie art. 87 ust. 1 *ustawy AML/CTF*) dokonano 603 blokad na łączną kwotę ok. 89,9 mln PLN oraz wstrzymano 10 transakcji w łącznej wysokości 0,5 mln PLN. Wskazane wyżej kwoty środków zablokowanych na rachunkach są szacunkowe, rzeczywista kwota tych środków może być wyższa z uwagi na specyfikę blokady rachunków - podczas trwania blokady nałożonej przez GIIF środki w dalszym ciągu mogą wpływać rachunki, natomiast nie mogą być wypłacane lub przelewane na kolejne rachunki.
- 3) Przekazanie do uprawnionych organów i jednostek 300 informacji z własnej inicjatywy GIIF⁴⁴.

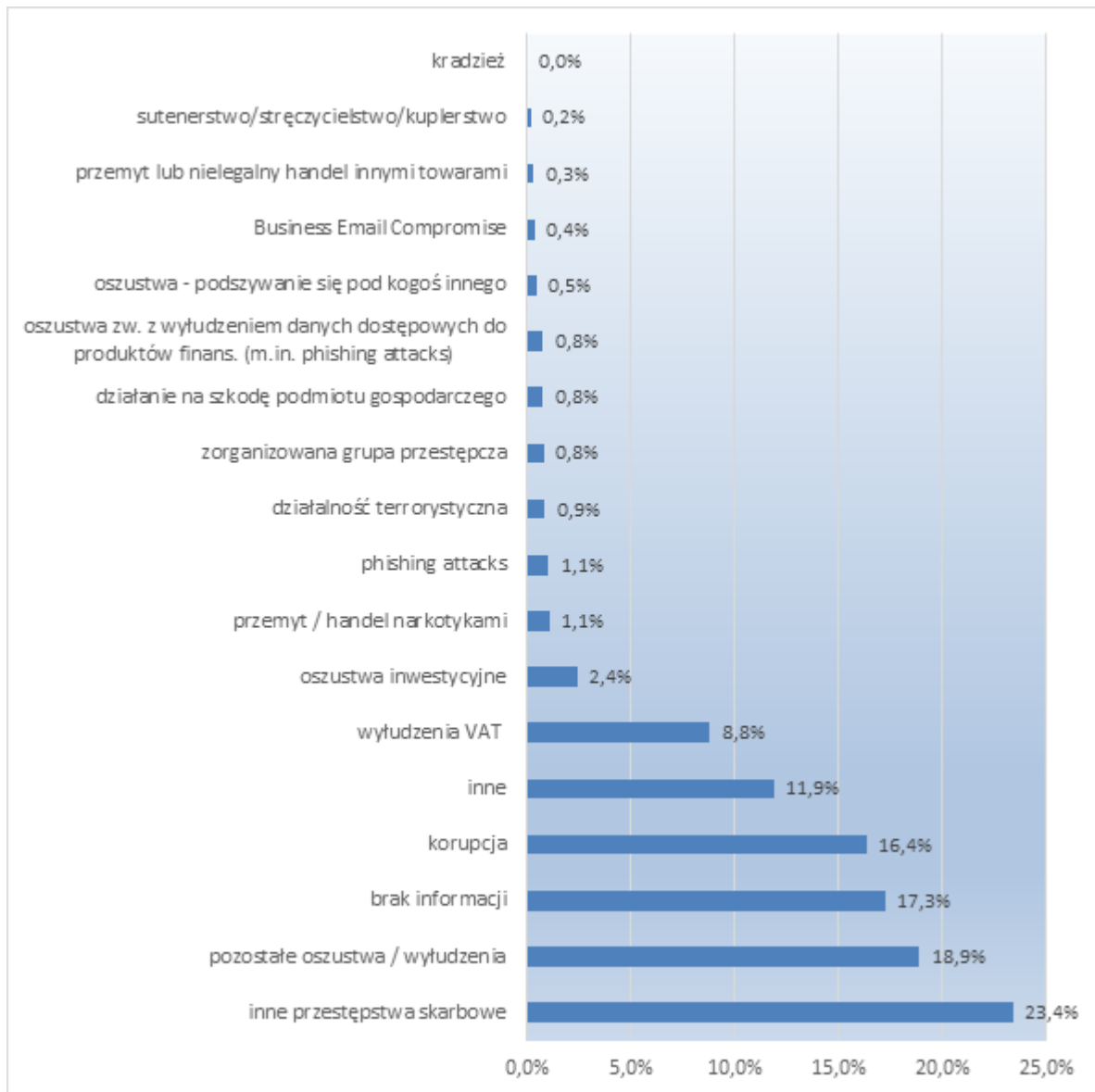
Wykres nr 7 – Zestawienie dotyczące liczby zawiadomień do prokuratury, blokad rachunków oraz wstrzymań transakcji w latach 2018-2021

Powyższy wykres przedstawia zestawienie ilościowe (w podziale na okresy roczne) zawiadomień głównych i uzupełniających przekazanych przez GIIF do prokuratury na podstawie *ustawy AML/CTF*. W analogiczny sposób porównano wielkości wstrzymanych transakcji i zablokowanych rachunków, przeprowadzonych na żądanie GIIF. Na podstawie ww. danych za lata 2018-2021, zaobserwować można wyraźny trend wzrostowy przedmiotowych indeksów. Ponadto należy podkreślić, że silna tendencja wzrostowa występuje w statystyce liczby zawiadomień głównych do prokuratury (w 2021 r. wzrost o 37,3% w stosunku do roku poprzedniego) oraz liczby blokad rachunków bankowych (ponad dwukrotny w stosunku do roku poprzedniego). W analizowanym okresie, również liczba transakcji wstrzymanych przez GIIF znacząco wzrosła (w 2021 r. wstrzymano 50 transakcji, natomiast w 2020 r. – 32 transakcje).

⁴⁴ Łączna liczba powiadomień zawierająca także te powiadomienia, o których mowa w rozdziale 4.2.

Wykres nr 8 - *Udział wartości majątkowych zgromadzonych na rachunkach zablokowanych lub będących przedmiotem transakcji wstrzymanych, według typologii odnoszącej się do podejrzenia przestępstwa bazowego, w ogólnej kwocie wartości majątkowych zgromadzonych na rachunkach zablokowanych lub będących przedmiotem transakcji wstrzymanych w 2021 r.*

Źródło: dane wewnętrzne GIIF

W omawianym okresie sprawozdawczym 2021 r. GIIF przesłał do uprawnionych organów i jednostek następującą ilość powiadomień:

- 131 do jednostek Krajowej Administracji Skarbowej,
- 108 na Policję (w tym do Centralnego Biura Śledczego Policji),
- 24 do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego,
- 20 do Centralnego Biura Antykorupcyjnego,
- 8 do Komendy Głównej Straży Granicznej,
- 3 do Służby Kontrwywiadu Wojskowego,
- 5 do Komisji Nadzoru Finansowego,

- 1 do Komendy Głównej Żandarmerii Wojskowej.

W 2021 r. najwięcej powiadomień z własnej inicjatywy GIIF skierował do organów Krajowej Administracji Skarbowej. Podobnie jak w latach ubiegłych znacząca większość powiadomień wskazywała na podejrzenie oszustw podatkowych, związanych z podatkiem od towarów i usług. Powiadomienia te obejmowały problemy związane z zaniżaniem lub nieujawnianiem obrotów wskutek fałszowania lub ukrywania faktur, wyłudzeniem naliczonego podatku VAT, oszustw typu „znikający podatnik”, oszustw karuzelowych, transakcji wewnątrzspółnotowych. Część powiadomień zawierała informacje dotyczące podejrzenia ukrywania przedmiotu opodatkowania, zaniżania przychodów, nieujawnione dochody czy oszustwa w imporcie towarów.

Przekazane przez GIIF z własnej inicjatywy powiadomienia do organów Krajowej Administracji Skarbowej wielokrotnie stanowiły podstawę do wszczęcia przez te organy postępowań kontrolnych bądź były wykorzystywane w już prowadzonych postępowaniach w zakresie prawidłowości obliczania i wpłacania podatków stanowiących dochód budżetu Państwa z tytułu podatku od osób fizycznych, podatku od osób prawnych oraz podatku od towarów i usług. Efekt postępowań kontrolnych wielokrotnie wskazywał, że kontrolowane podmioty nie prowadziły rzeczywistej, deklarowanej działalności gospodarczej, były podmiotami wystawiającymi „puste” faktury VAT, które u nabywców służyły do nieuprawnionego zmniejszenia podatku należnego od towarów i usług, co w konsekwencji wpływało na uszczuplenie należności Skarbu Państwa. Ponadto ww. postępowania kontrolne wykazywały, że kontrolowane podmioty nie dokonywały zapłaty do właściwego urzędu skarbowego kwot podatku VAT, które zostały wykazane w wystawionych fakturach sprzedaży. Ustalenia w postępowaniu kontrolnym i zebrany materiał dowodowy stanowił podstawę wszczęcia dochodzenia o przestępstwa skarbowe, przekształcane następnie w śledztwa, prowadzone pod nadzorem prokuratur. W wyniku koordynacji działań GIIF uczestniczył w takich śledztwach prokuratorskich dostarczając materiał dowodowy składający się z analiz przepływów finansowych i dokonywał blokad rachunków posiadając uzasadnione podejrzenie, że te wartości majątkowe pochodzą z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

Ponadto GIIF przekazał znaczącą liczbę powiadomień do Policji, w tym do CBŚP. Informacje zawarte w ww. powiadomieniach wykorzystywane były przez ww. jednostki współpracujące do podejmowania czynności ustawowych, których rezultatem były m.in. wszczęte postępowania przygotowawcze. Informacje przekazane przez GIIF wykorzystywane były również w postępowaniach już toczących się.

Następną dużą grupą powiadomień stanowiły informacje przekazane do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Powiadomienia zawierały dane o transakcjach, które mogły mieć związek z podejrzeniem czynu zabronionego, którego zbadania należy do kompetencji Agencji, w tym m.in.: rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw godzących w podstawy ekonomiczne państwa oraz jego bezpieczeństwo, rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw korupcji osób pełniących funkcje publiczne, a także dotyczących produkcji i obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, nielegalnego wytwarzania, posiadania i obrotu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, bronią masowej zagłady oraz środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi w obrocie międzynarodowym.

Przekazywane z własnej inicjatywy GIIF powiadomienia zawierające kompleksową analizę podejrzanych i nieuzasadnionych przepływów finansowych, po weryfikacji i dokonaniu ustawowych czynności przez organy ścigania stanowiły kompleksowy materiał dowodowy dający podstawę wszczęcia śledztwa lub był dołączany do już prowadzonego postępowania karnego. Niejednokrotnie przesłane przez GIIF informacje stanowiły też podstawę do opracowywania przez prokuratorów pisemnych wniosków do GIIF o udostępnienie informacji zgromadzonych w trybie i zakresie przewidzianym przepisami ustawy na potrzeby prowadzonego postępowania karnego. Przeprowadzone w związku z powiadomieniami GIIF postępowania przygotowawcze umożliwiły przedstawienie wielu osobom zarzutów popełnienia przestępstwa oraz odzyskanie środków majątkowych o wielomilionowej wartości. W wielu przypadkach koordynacja działań GIIF i uprawnionych organów ścigania doprowadziła do aresztowań członków grup przestępczych oraz blokady rachunków bankowych z wartościami majątkowymi, pochodzącymi z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

Ponadto, warto zwrócić uwagę, że w analizowanym okresie sprawozdawczym GIIF na podstawie art. 113 ust. 2 *ustawy AML/CTF*, przekazał jednostkom współpracującym pozyskane uprzednio od zagranicznych jednostek analityki finansowej (JAF) – 64 informacje, które przyczyniły się do zwiększenia efektywności działań tych podmiotów.

4.1.2. PRZYKŁADOWE KIERUNKI ANALIZ

Pranie pieniędzy pochodzących z przestępstw skarbowych

1. Analiza dotyczyła funkcjonowania międzynarodowej grupy przestępczej, która wykorzystując kontrolowane przez siebie podmioty gospodarcze czerpała korzyści majątkowe dokonując na terenie Polski przestępstw skarbowych polegających na zaniżaniu podstawy opodatkowania (sprzedaż bez ewidencji). Uzyskane środki służyły m.in. finansowaniu przestępczej działalności poza granicami Polski.

W przedmiotowej sprawie GIIF zażądał blokad rachunków (na których w okresie 2018 - 2020 r. odnotowano obroty około 32 mln zł) i skierował zawiadomienie do Prokuratury. Łączna kwota na zablokowanych rachunkach wyniosła około 3 mln zł. Prokuratura podtrzymała blokady i wszczęła śledztwo w kierunku art. 299 k.k. (pranie pieniędzy) w zw. z art. 165a k.k. (finansowanie terroryzmu). Sprawa obecnie znajduje się w fazie in personam, podejrzany postawiono zarzuty udziału w zorganizowanej grupie przestępczej, kierowania zorganizowaną grupą przestępczą, prania pieniędzy oraz popełnianie przestępstw skarbowych.

2. W kolejnej sprawie, w której zaistniało podejrzenie przestępstw skarbowych i przestępstw przeciwko własności przemysłowej, zidentyfikowano kilkadziesiąt tzw. gotowych spółek, w których udziały były nabywane przez obcokrajowców od obywateli polskich. Szczególną cechą tych podmiotów była ich sprzedaż „w pakiecie” z założonymi uprzednio rachunkami bankowymi. Znaczna liczba tych rachunków zakładana była w małych bankach – z reguły spółdzielczych, z dala od miejsca prowadzenia faktycznej działalności gospodarczej. W oparciu o te spółki stworzono nieuzasadniony, zdaniem GIIF, łańcuch kilkunastu (w niektórych przypadkach) pośredników pomiędzy domniemanymi importerami a podmiotami handlu detalicznego. Uzyskane środki były przeznaczone

głównie na zakup kryptowalut, a transakcje związane z ich zakupem były realizowane w sposób podprogowy.

Transfery środków pochodzących z rachunków VAT

W sprawie GIIF zidentyfikował schemat, w którym rachunki prowadzone na rzecz podmiotów zostały wykorzystane do przeprowadzania transakcji, których celem mogło być w sposób świadomy wykorzystanie nieprawidłowości rozliczeń płatności podzielonej (split payment) m.in. w systemie krajowej instytucji płatniczej. Płatności nie były powiązane z rzeczywistymi transakcjami zakupu, w związku z czym były traktowane przez system krajowej instytucji płatniczej jako błędne. Ze względu na wadliwie działający algorytm w mechanizmie split payment, środki były następnie zwracane na rachunek rozliczeniowy. W ten sposób dochodziło do zwolnienia środków przewidzianych prawnie na zabezpieczenie płatności podatku VAT, czym działano na szkodę Skarbu Państwa. W dalszej kolejności, uzyskane w ten sposób środki, których źródłem był m.in. rachunek VAT, były transferowane do innego podmiotu celem dalszego dysponowania. Drugi wątek w sprawie dotyczył transferowania środków ulokowanych na rachunku VAT celem zakupu złota także przy wykorzystaniu mechanizmu split payment w ten sposób, że dokonano zamówienia towaru w postaci złota w trzech transakcjach, każdorazowo na kwoty nieprzekraczające 15 000 EUR. Następnie zaksięgowano transakcje z użyciem mechanizmu podzielonej płatności wskazując 100 % VAT, mimo że towar będący przedmiotem obrotu jest zwolniony z VAT. GIIF zażądał blokady rachunku oraz przesłał zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do prokuratury.

Pranie pieniędzy poprzez zakup nieruchomości

1. Analiza dotyczyła transakcji na rynku nieruchomości w kwocie 130 mln EUR, w której spółki-córki o minimalnym kapitale zakładowym, zgromadziły na swoich rachunkach środki pochodzące z zagranicy. Zgodnie z otrzymanymi przez GIIF informacjami, jednym z podmiotów będących w łańcuchu transakcji była spółka powiązana z osobami figurującymi w postępowaniach zagranicznej jednostki analityki finansowej, w związku ze sprawami powiązаныmi z wyłudzeniami (fraudami) oraz korupcją funkcjonariuszy publicznych.

W ocenie GIIF transakcje realizowane na rachunkach spółek-córek miały na celu ukrycie rzeczywistego pochodzenia środków poprzez przerzutowe transfery środków z krajów wysokiego ryzyka prania pieniędzy. Prawdopodobnym celem transferu do Polski było ukrycie przestępnego pochodzenia środków, następnie zalegalizowanie tych środków poprzez transakcję zakupu atrakcyjnej nieruchomości przeznaczonej pod bardzo dużą inwestycję. Kontynuowanie aktywności przez spółki-córki może w przyszłości generować ryzyko prania pieniędzy (poprzez najem istniejących powierzchni komercyjnych oraz poprzez planowane inwestycje deweloperskie). Dodatkowo zakwestionowano sposób oceny transakcji przez bank pod kątem oceny ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu oraz raportowania transakcji do GIIF. Po zawiadomieniu przez GIIF prokuratura wszczęła śledztwo (obecnie w fazie in rem).

2. Sprawa dotyczyła transakcji na rachunku, do którego upoważniony był rezydent kraju objętego sankcjami (w przeszłości zajmujący eksponowane stanowisko polityczne). Klient banku zadeklarował przy tym, że środki miały być przeznaczone na zakup dwóch nieruchomości znajdujących się w Warszawie. Transakcje te, w ocenie GIIF, miały zostać

przeprowadzone z użyciem nietypowego schematu (poprzez zakup udziałów w dedykowanej spółce celowej). Na podstawie otrzymanych przez GIIF informacji od zagranicznych JAF powstały wątpliwości dotyczące legalności pochodzenia środków.

W analizowanej sprawie GIIF zażądał blokad rachunków bankowych w łącznej kwocie 28 mln zł. Wymieniona kwota jest najwyższą jednostkową kwotą blokady GIIF w 2021 r. Prokuratura podtrzymała blokadę i wszczęła śledztwo (obecnie w fazie in rem).

Pranie pieniędzy pochodzących z wyłudzeń

1. Analiza została wszczęta przez GIIF z własnej inicjatywy. Sprawa dotyczyła wyłudzenia środków pomocowych z urzędów pracy w związku z pandemią COVID-19. Analiza dotyczyła transakcji dokonywanych na rachunkach bankowych prowadzonych na rzecz osoby fizycznej. Wspomniana osoba fizyczna prowadziła działalność gospodarczą. Na jej rachunki wpływały środki z urzędów pracy tytułem transakcji związanym z pandemią COVID-19. Urzędy pracy jako beneficjentów przelewów wskazywały spółki założone w Polsce, ale będące własnością cudzoziemców. W zakładaniu tych spółek prawdopodobnie pomagała ww. osoba fizyczna. Analiza rachunków bankowych wykazała, że wpływające środki wykorzystywane były do bieżących płatności związanych z prowadzoną przez tę osobę fizyczną działalnością gospodarczą. Z pozostałych środków zakładane były lokaty. Po dokonanych transakcjach rachunki, na które wpływały środki z urzędów pracy były zamykane. Łączna kwota, która wpłynęła z urzędów pracy na analizowane rachunki wyniosła ok. 230 tys. zł. Spółki będące beneficjentami przelewów z urzędów pracy nie występowały w rejestrze VAT oraz nie były wpisane w Centralnym Rejestrze Beneficjentów Rzeczywistych. GIIF zażądał blokady rachunków, na których znajdowały się opisane środki i skierował zawiadomienie do prokuratury.
2. Sprawa została wszczęta przez GIIF z własnej inicjatywy. Jak wynika z KRS osoba fizyczna była powiązana z ponad 80 spółkami. Analiza wykazała, że zakładała ona spółki, a następnie odsprzedawała je cudzoziemcom. Na rzecz spółek zakładane były rachunki bankowe. Na rachunkach większości spółek dokonywane były transakcje związane z oszustwami na szkodę obywateli z innych państw. Rachunki te były blokowane zarówno przez GIIF, banki, jak i prokuratury. Analiza informacji uzyskanych z banków wykazała, że większość rachunków prowadzonych w jednym z banków zakładano w jednym oddziale przez jednego pracownika. Ponadto poświadczenia podpisów pod umowami sprzedaży spółek dokonywano głównie w jednej kancelarii notarialnej. GIIF skierował zawiadomienie do prokuratury w związku z podejrzeniem prania pieniędzy pochodzących z oszustw oraz w związku z podejrzeniem pomocnictwa w dokonaniu tego przestępstwa.
3. Sprawa została wszczęta przez GIIF z własnej inicjatywy. Podejrzenie GIIF wzbudził fakt, że jeden z cudzoziemców otrzymywał liczne przelewy w niewielkich kwotach od różnych spółek, z lakonicznymi tytułami przelewów. Następnie otrzymane środki finansowe były przekazywane na rzecz różnych osób fizycznych (w większości obcokrajowców), również z lakonicznymi tytułami przelewów. Podczas przeprowadzonej przez GIIF analizy ustalono, że spółki, które zasilaly rachunki cudzoziemca były już wcześniej objęte analizami prowadzonymi przez GIIF w związku z podejrzeniem wykorzystania rachunków tych spółek do przyjmowania środków pochodzących z oszustw finansowych tzw. „fraudów”. Działalność tych spółek, w większości reprezentowanych przez obcokrajowców, została opisana w zawiadomieniach skierowanych przez GIIF do

prokuratur. Z kolei na podstawie analizy rachunków prowadzonych na rzecz beneficjentów środków przekazywanych przez wyżej wymienionego cudzoziemca ustalono, że zasilane one były licznymi wpłatami gotówkowymi oraz przelewami przychodzącymi od różnych zagranicznych osób fizycznych, które następnie częściowo były wypłacane w gotówce lub przekazywane na rzecz kolejnych zagranicznych osób fizycznych, z lakonicznymi tytułami przelewów. Ponadto GIIF ustalił, że część beneficjentów środków przekazywanych przez obcokrajowca jest reprezentantami różnych spółek, których rachunki były zasilane przez podmioty zagraniczne i w dalszej kolejności wypłacane w gotówce, przekazywane za granicę lub na polskie rachunki bankowe na rzecz różnych zagranicznych osób fizycznych i następnie przez nie wypłacane w gotówce. Środki wypłacone przez jedne osoby mogły być w dalszej kolejności wpłacane z powrotem w gotówce przez inne osoby, prawdopodobnie w celu wydłużenia ich ścieżki oraz utrudnienia ewentualnego wykrycia procedury i ustalenia źródła pochodzenia wartości majątkowych. Ponadto część z realizowanych transakcji na rachunkach analizowanych podmiotów może wskazywać na świadczenie przez nie usług taksówkarskich w tzw. „szarej strefie”. Podejrzenie GIIF wzbudził również fakt, że środki będące w posiadaniu analizowanych spółek oraz zagranicznych osób fizycznych, nie znajdują odzwierciedlenia w złożonych przez nie dokumentach podatkowych. Poza tym na rachunkach prowadzonych na rzecz spółek nie zaksięgowano transakcji związanych z regulowaniem bieżących zobowiązań przedsiębiorstw. Ponadto ustalono, że banki otrzymały liczne komunikaty SWIFT z banków zagranicznych z informacjami, że środki zaksięgowane na rachunkach analizowanych spółek i zagranicznych osób fizycznych mają związek z płatnościami fraudowymi. W przedmiotowej sprawie GIIF złożył zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa prania pieniędzy z wykorzystaniem rachunków prowadzonych na rzecz spółek i zagranicznych osób fizycznych zaangażowanych w opisany proceder oraz przekazał zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy do właściwej prokuratury. Zawiadomieniem objęto 30 osób i 10 spółek.

4. Sprawa została zainicjowana na podstawie zawiadomień otrzymanych z instytucji obowiązyjących. Z posiadanych przez GIIF informacji wynika, że dwie jednostki samorządu terytorialnego dokonały przelewów na rachunek prowadzony na rzecz spółki z o. o. wskazując w tytułach transakcji, iż przelewy dotyczą lokat terminowych zawartych zgodnie z umową. Osoby dokonujące przelewów w imieniu jednostek samorządu terytorialnego były przekonane, że wpłata dokonywana jest na rachunek, którego posiadaczem jest jednostka samorządu terytorialnego (wpłata na rachunek własny) w celu założenia lokaty terminowej. Z obiema jednostkami samorządu terytorialnego kontaktowała się osoba podająca się za pracownika jednego z Banków oferując zawarcie umowy lokaty. Osoba ta wskazała również rachunek, na który należy przelać środki. Z informacji posiadanych przez GIIF wynika, że w przypadku co najmniej jednej jednostki samorządu terytorialnego osoba podająca się za pracownika Banku pozorowała czynności dotyczące założenia lokaty w taki sposób, aby nie wzbudzić podejrzeń pracownika jednostki. Realizowała to m.in. poprzez wskazywanie w wiadomości *e-mail* informacji o prowadzonych negocjacjach co do wysokości oprocentowania lokaty, przekazanie umowy na rzekome założenie lokaty czy wnioskowanie do jednostki samorządu terytorialnego o przedstawienie dokumentów m.in. dotyczących reprezentowania jednostki. W rzeczywistości rachunek ten był prowadzony nie na rzecz jednostki samorządu terytorialnego, a na rzecz spółki z o. o. Środki, które zasiły rachunek

prowadzony na rzecz spółki z o. o. (których źródłem pochodzenia były przelewy od jednostek samorządu terytorialnego), zostały następnie w części przetransferowane na zagraniczne rachunki bankowe oraz na rzecz osoby fizycznej na rachunek prowadzony w polskim banku. Środki z rachunku prowadzonego na rzecz osoby fizycznej zostały częściowo wypłacone w gotówce, jednak znaczna ich część została przetransferowana na rzecz kolejnej spółki z o. o. oraz spółki zagranicznej posiadającej rachunek bankowy w Polsce. W dalszej kolejności ww. spółki dokonały transferów na rzecz kolejnej osoby fizycznej, która to wytransferowała środki za pośrednictwem podmiotu świadczącego usługi płatnicze na giełdę kryptowalut. W ocenie GIIF szybki transfer środków pochodzących od jednostek samorządu terytorialnego poprzez wiele rachunków bankowych prowadzonych na rzecz różnych podmiotów i osób fizycznych w różnych bankach miał służyć najprawdopodobniej wydłużeniu łańcucha transakcyjnego w celu ukrycia faktycznego źródła pochodzenia środków.

W przedmiotowej sprawie GIIF złożył zawiadomienie do właściwej prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy z wykorzystaniem rachunków prowadzonych na rzecz spółek oraz osób fizycznych zaangażowanych w opisany proceder.

Pranie pieniędzy przez kantor wymiany walut

Sprawa została zainicjowana na podstawie zawiadomienia instytucji obowiązanej, dotyczącego transakcji realizowanych na rachunkach bankowych prowadzonych na rzecz osoby, prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą. Ww. działalność była prowadzona w zakresie działalności kantorowej (firma posiadała wpis do rejestru działalności kantorowej). W toku prowadzonej sprawy ustalono, że na rzecz osoby, prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą, rachunki bankowe prowadzi kilka banków, a w każdym z nich podmiot posiada rachunki co najmniej w kilku walutach. GIIF objął analizą rachunki bankowe prowadzone w walucie GBP od stycznia 2019 r.

Na podstawie posiadanych przez GIIF informacji ustalono, że dużą grupę klientów osoby fizycznej prowadzącej działalność kantorową stanowiły spółki zarejestrowane w Polsce, których reprezentantami byli głównie obcokrajowcy. Za pośrednictwem kantoru ww. spółki dokonywały przede wszystkim transakcji w walucie GBP. W trakcie analizy ustalono, że większość tych spółek występuje w sprawach prowadzonych przez GIIF, w ramach których GIIF skierował zawiadomienia do właściwych prokuratur bezpośrednio dotyczące tych spółek, lub spółki te były kontrahentami spółek, których dotyczyły zawiadomienia GIIF. W ocenie GIIF dokonywanie transakcji przez spółki za pośrednictwem kantoru mogło służyć transferowi/wymianie środków pochodzących z przestępstw (m.in. „fraud”, przemyt ludzi), jednocześnie wydłużając obieg środków w celu utrudnienia ewentualnego wykrycia procederu przez odpowiednie organy państwa lub utrudnienie ustalenia źródła pochodzenia transferowanych środków. Z ustaleń dokonanych przez GIIF wynika, że osoba fizyczna prowadząca działalność kantorową, w dużej mierze środki zasilające jej rachunki w walucie GBP transferowała na rzecz innych podmiotów zajmujących się działalnością kantorową, co jeszcze bardziej wydłużało obieg środków. W toku prowadzonej przez GIIF analizy wskazano, iż osoba fizyczna prowadząca działalność kantorową mogła nie w pełni wywiązywać się z nałożonego przez *ustawę o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* obowiązku stosowania środków bezpieczeństwa finansowego wobec swoich klientów. Wskazywać mogą na to m.in. takie okoliczności jak fakt, że zawiadomienia dotyczące spółek, które dokonywały

wymiany walut za pośrednictwem osoby fizycznej prowadzącej działalność kantorową, złożyły banki, a nie ta osoba fizyczna. W ocenie GIIF charakter transakcji, czyli realizowanie licznych transakcji wymiany waluty GBP przez polskie spółki reprezentowane głównie przez obcokrajowców, winny w osobie fizycznej prowadzącej działalność kantorową wzbudzić czujność i być uzasadnioną okolicznością do dokładnego badania źródła pochodzenia środków. Ponadto wskazano, że działalność kantorowa prowadzona przez tę osobę fizyczną mogła ułatwiać spółkom zarejestrowanym w Polsce, których reprezentantami byli głównie obcokrajowcy, pranie pieniędzy. W przedmiotowej sprawie GIIF złożył do właściwej prokuratury zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy z wykorzystaniem rachunków prowadzonych na rzecz osoby fizycznej prowadzącej działalność kantorową.

Pranie pieniędzy pochodzących z handlu narkotykami

1. Na rachunek spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wpłynęły 2 przelewy na łączną kwotę ok. 180 tys. zł z rachunku zagranicznego prowadzonego w jednym z państw Afryki Północnej. Jako zleceniodawca tych przelewów figurował obcokrajowiec, który jest jedynym udziałowcem oraz prezesem zarządu tej spółki. Osoba ta jest obywatelem jednego z państw Unii Europejskiej, pochodzącym z państwa Afryki Północnej, z którego wpłynęły środki na rachunek przedmiotowej sp. z o. o. Bank przesłał do GIIF zawiadomienie o transakcjach podejrzanych w trybie art. 86 ust. 1 *ustawy AML/CTF* dotyczące tych transakcji, ponieważ znalazł zagraniczne informacje medialne, że osoba ta była oskarżona (w państwie swojego obywatelstwa) o udział w zorganizowanej grupie przestępczej, która wprowadziła do obrotu bardzo duże ilości narkotyków. GIIF niezwłocznie wysłał zapytanie do zagranicznej jednostki analityki finansowej dotyczące tej osoby. Przed upływem 24 godzin zagraniczna jednostka analityki finansowej (JAF) potwierdziła, że faktycznie ta osoba była oskarżona o handel narkotykami na bardzo dużą skalę. Jednocześnie zagraniczna JAF poinformowała, że zorganizowana grupa przestępcza dokonała także zabójstwa policjanta w kolejnym państwie UE, przy czym w trakcie procesu sądowego kierujący grupą (jednocześnie brat właściciela polskiej spółki) zbiegł do afrykańskiego państwa pochodzenia. Zagraniczna jednostka analityki finansowej ostrzegła, że osoba będąca przedmiotem zapytania może być uzbrojona i niebezpieczna. W związku z powyższym GIIF niezwłocznie przekazał te informacje do Centralnego Biura Śledczego Policji. Z uwagi na uzasadnione podejrzenie, że środki pieniężne transferowane do Polski mogły oryginalnie pochodzić z obrotu narkotykami – GIIF zażądał blokady rachunku spółki oraz przesłał do prokuratury zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.
2. Sprawa została założona na podstawie powiadomień z organów ścigania, a dotyczących 2 osób zatrzymanych w jednym z państw europejskich będących obywatelami państwa azjatyckiego (mających adres zamieszkania w Polsce), u których podczas rozładunku bagaży ujawniono ok. 2-3 mln EUR w gotówce. Ww. osoby są podejrzewane o działalność w zorganizowanej grupie przestępczej, której aktywność polegała na handlu narkotykami oraz praniu pieniędzy pochodzącymi z tego procederu. Istniało podejrzenie, że ww. osoby mogą wykorzystywać rachunki bankowe do przyjmowania korzyści z ww. przestępstw, a następnie do legalizowania lub transferowania środków pieniężnych. Z posiadanych informacji wynikało, że jedna z ww. osób nabyła do majątku osobistego nieruchomości położoną w Warszawie. Zgodnie z aktem notarialnym kupujący zaświadczył, że całą cenę

sprzedaży nieruchomości (ok. 1 mln PLN) zapłacił sprzedającemu (deweloperowi) na konkretny rachunek bankowy prowadzony na jego rzecz w walucie PLN, a sprzedający pokwitował zapłatę na rachunek bankowy prowadzony w walucie PLN od kupującego całą cenę sprzedaży nieruchomości. Analiza rachunków bankowych prowadzonych na rzecz sprzedającego wykazała, że rachunek bankowy prowadzony w walucie PLN, a wskazany w akcie notarialnym, jako ten na którym zostały zaksięgowane środki ze sprzedaży nieruchomości, został zasilony wpłatami gotówkowymi na łączną kwotę ok. 0,1 mln PLN dokonany przez osobę kupującą (jak również żonę osoby kupującej). Zasilenia rachunku dewelopera następowały także z rachunku bankowego prowadzonego w walucie USD od podmiotów z Azji. Tytuły przelewów (nawiązujące do umowy sprzedaży i nr nieruchomości) mogły wskazywać na płatności związane z zakupem przedmiotowej nieruchomości. Mając na uwadze powyższe zaszło podejrzenie, że zarówno sprzedający, jak i kupujący, poprzez złożenie podpisu pod aktem notarialnym, poświadczyli nieprawdę, co do okoliczności wpłaty całej kwoty nieruchomości przez stronę kupującą na rachunek bankowy prowadzony w walucie PLN na rzecz dewelopera, która to okoliczność nie ma potwierdzenia w zgromadzonych materiałach. Na rachunkach bankowych prowadzonych na rzecz sprzedającego nie odnotowano wpłaty kwoty ok. 420.000,00 PLN. W związku z powyższym zaistniało podejrzenie, że ww. kwota została uiszczona sprzedającemu w gotówce (w walucie polskiej lub jej równowartość w walucie obcej). A tym samym sprzedający zgodnie z *ustawą AML/CTF* stał się instytucją obowiązaną. GIIF złożył zawiadomienie do prokuratury o podejrzeniu prania pieniędzy poprzez nabycie nieruchomości za środki pieniężne (częściowo w postaci gotówki), które mogły mieć źródło w dochodach z handlu narkotykami.

Pranie pieniędzy przez nierezydentów z użyciem spółek docelowych

Działając w trybie art. 86 ust. 1 *ustawy AML/CTF* Bank zidentyfikował podejrzany przepływ środków od jednego podmiotu (firma X) z kraju Europy Północnej na rachunki dwóch polskich firm (A i B) zarejestrowanych zaledwie ok. 1-2 miesięcy wcześniej. Środki wpływające na rachunki polskich podmiotów były przelewane na rachunki osobiste kilku osób pochodzących z jednego z państw bałtyckich, a następnie wypłacane w bankomatach w Skandynawii i państwach bałtyckich. Wpłaty z różnych rachunków osobistych były dokonywane w tych samych dniach, co pozwala podejrzewać, że mogła je realizować ta sama osoba dysponująca kartami płatniczymi. Ponadto, osoby wypłacające środki założyły rachunki bankowe w tym samym oddziale Banku, w ciągu tych samych dwóch dni roboczych. Wśród kontrahentów obu polskich podmiotów (tj. firm A i B) były inne polskie firmy, zgłaszane wcześniej przez Bank w trybie art. 74 *ustawy AML/CTF*, których niektóre rachunki były objęte m.in. blokadami prokuratorskimi w związku z art. 106 *Prawa bankowego*. W okresie bezpośrednio poprzedzającym złożenie zawiadomienia Bank odkrył, że w firmie X miały miejsce zmiany w zarządzie, w skład którego wszedł obywatel Polski oraz obcokrajowiec – obywatel kraju niebędącego członkiem UE. Z informacji zamieszczonych na jednej z zagranicznych stron internetowych wynika, że ta druga osoba była ścigana i oskarżona w kilku sprawach karnych prowadzonych przez zagraniczne organy ścigania. Ponadto ustalono, że obywatel polski, który wszedł do Zarządu firmy X, od niedawna powiązany był z innym północnoeuropejskim podmiotem (Y), który kilka tygodni wcześniej zasilił rachunek jeszcze jednej polskiej firmy (C), zablokowany przez GIIF w trybie art. 86 ust. 5 *ustawy AML/CTF*. Można było domniemywać, że w następstwie w/w blokady GIIF zaszła konieczność uruchomienia nowego

podmiotu (tj. B) celem kontynuacji przestępczego procederu. Nie bez znaczenia wydawał się również fakt, że właściciele obu polskich podmiotów (tj. firm B i C) prawdopodobnie się znali, albowiem pochodzili z tego samego niewielkiego miasteczka. Deklarowali oni ponadto stosunkowo niewielkie dochody za ostatnie lata poprzedzające założenie swoich firm. Bank uzyskał dodatkowe informacje, że zagraniczny zleceniodawca (firma X) to rzekomo firma budowlana, która zleca podwykonawstwo prac prowadzonych w Skandynawii dwóm polskim podmiotom (tj. A i B), które w tym celu miały zatrudniać pracowników. Ponadto Bank uzyskał umowy o współpracy zawarte przez zagranicznego zleceniodawcę z tymi polskimi podwykonawcami, które w ocenie GIIF prawdopodobnie zostały sfałszowane. W toku dalszych analiz zidentyfikowano ponad 20 kolejnych zagranicznych podmiotów, które wcześniej, w okresie mniej więcej poprzedzającego roku, bezpośrednio zasilają rachunki kolejnych kilku cudzoziemców oraz polskich firm, skąd następnie środki trafiały na rachunki osobiste ponad dwudziestu innych cudzoziemców, którzy wypłacali je w bankomatach w Skandynawii. Warto podkreślić, że osoby fizyczne zakładały rachunki bankowe przeważnie w tych samych oddziałach Banku. GIIF podjął decyzję o blokadach rachunków oraz złożył zawiadomienie do prokuratury. W ramach współpracy międzynarodowej wysłano również „spontaneous dissemination reports” do zagranicznych jednostek analityki finansowej celem poinformowania partnerów zagranicznych o podejrzanym procederze i powstrzymania dalszego transferu środków z Europy Północnej przez Polskę i z powrotem.

4.2. PRZECIWDZIAŁANIE FINANSOWANIU TERRORYZMU

Podstawowym celem GIIF w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu jest odcięcie organizacji terrorystycznych od źródeł ich finansowania. Ustawowe zadania GIIF zakładają uzyskiwanie, gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie informacji w trybie przewidzianym przepisami ustawowymi oraz przekazywanie ich do właściwych organów państwowych. Ze względu na różnorodność źródeł służących finansowaniu terroryzmu analizie podlegają zarówno transakcje zgłoszone do GIIF jako podejrzone, jak również legalne transakcje podmiotów, które są realizowane w okolicznościach budzących podejrzenie ich związku z finansowaniem terroryzmu. Informacje, na podstawie których wszczynane są analizy pochodzą przede wszystkim od jednostek współpracujących oraz z sektora bankowego.

Realizując zadania ustawowe z zakresu przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu w 2021 r. GIIF wszczął 5 postępowań analitycznych dotyczących transakcji, które potencjalnie mogły mieć związek z finansowaniem terroryzmu. Postępowania były prowadzone na podstawie informacji jednostek współpracujących, informacji otrzymywanych od instytucji obowiązyanych, a także informacji lub wniosków otrzymywanych od zagranicznych jednostek analityki finansowej (dalej JAF).

Postępowania wszczęte na podstawie informacji od instytucji obowiązyanych dotyczyły zwykle transakcji przeprowadzanych przez osoby fizyczne pochodzące z krajów tzw. podwyższonego ryzyka terrorystycznego tzn. krajów, na terenie których ugrupowania terrorystyczne prowadzą aktywne działania oraz krajów, na obszarze których prowadzone są działania militarne. GIIF badał wówczas przepływy na osobistych rachunkach bankowych oraz przekazy pieniężne z udziałem tych osób. We współpracy z Centrum Antyterrorystycznym Agencji Bezpieczeństwa

Wewnętrzne⁴⁵, GIIF poddawał analizie powiązania z osobami lub podmiotami z krajów podwyższonego ryzyka terrorystycznego i identyfikował związki tych osób z organizacjami terrorystycznymi. Weryfikacja podejrzeń finansowania terroryzmu prowadziła w niektórych przypadkach do ich potwierdzenia bądź wykrycia nielegalnej działalności handlowej niemającej związku z finansowaniem terroryzmu lub przeciwnie – do potwierdzenia przeprowadzania określonych transakcji jako legalnej aktywności finansowej prowadzonej np. ze względu na powiązania rodzinne lub biznesowe z podmiotami mającymi siedzibę w krajach podwyższonego ryzyka.

Współpraca z zagranicznymi JAF

Wnioski o udzielenie informacji oraz informacje spontaniczne związane z finansowaniem terroryzmu przychodzące od zagranicznych JAF, na podstawie których zostały wszczęte postępowania analityczne, dotyczyły zazwyczaj transakcji osób przebywającymi na terenie RP, które otrzymywały/wysyłały środki finansowe do osób fizycznych podejrzewanych o powiązania z ugrupowaniami terrorystycznymi. GIIF informacje te weryfikował, ewentualnie rozszerzając o dodatkowe informacje, a następnie – po uzyskaniu zgody zagranicznych JAF – przekazywał do ABW.

Współpraca z Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego

W 2021 r. GIIF otrzymał od ABW 40 wniosków o udzielenie informacji o osobach i podmiotach, co do których zachodziło podejrzenie finansowania terroryzmu. GIIF udzielił odpowiedzi na wszystkie wnioski, przekazując do ABW informacje otrzymane od instytucji obowiązyanych oraz w niektórych przypadkach poszerzone o informacje otrzymane od zagranicznych JAF.

Dodatkowe informacje

W wyniku przeprowadzenia analiz związanych z powyższą tematyką GIIF skierował, na podstawie art. 106 *ustawy AML/CTF* łącznie 8 powiadomień do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz przekazał na podstawie art. 113 *ustawy AML/CTF* 4 informacje uzyskane od zagranicznych JAF.

GIIF jest członkiem Międzyresortowego Zespołu ds. Zagrożeń Terrorystycznych (MZTT), organu pomocniczego Rady Ministrów, który ma zapewnić współdziałanie administracji rządowej w zakresie rozpoznawania, przeciwdziałania i zwalczania zagrożeń o charakterze terrorystycznym. Do podstawowych zadań Zespołu należy m.in.: monitorowanie zagrożeń o charakterze terrorystycznym, przedstawianie opinii i wniosków dla Rady Ministrów, opracowywanie projektów standardów i procedur w zakresie zwalczania terroryzmu, inicjowanie i koordynowanie działań podejmowanych przez właściwe organy administracji rządowej, organizowanie współpracy z innymi państwami w zakresie zwalczania terroryzmu itp.

⁴⁵ Centrum Antyterrorystyczne ABW jest jednostką koordynacyjno-analityczną w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi i jego zwalczania, między innymi w zakresie uzyskiwania informacji dot. prania pieniędzy lub transferów środków finansowych mogących świadczyć o finansowaniu działalności terrorystycznej.

5. KONTROLE

5.1. INFORMACJE POCHODZĄCE OD TZW. SYGNALISTÓW

Zgodnie z art. 80 *ustawy AML/CTF* GIIF przyjmuje zgłoszenia rzeczywistych lub potencjalnych naruszeń przepisów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu od pracowników, byłych pracowników instytucji obowiązanych lub innych osób, które wykonują lub wykonywały czynności na rzecz instytucji obowiązanych na innej podstawie niż stosunek pracy. W związku z powyższym, w celu wypełnienia tego obowiązku, GIIF zapewnia możliwość odbierania powyższych zgłoszeń dokonywanych w postaci elektronicznej na adres poczty elektronicznej – sygnaliści.GIIF@mf.gov.pl lub w postaci papierowej pod wskazany przez GIIF adres do korespondencji.

Na podstawie informacji, które wpłynęły do GIIF w 2021 r., założono w prowadzonym rejestrze sygnałów społecznych 54 sprawy (samych zgłoszeń wpłynęło ponad 80 – w większości w wersji elektronicznej). Stwierdzone nieprawidłowości w przekazanych sygnałach społecznych dot. m.in. podejrzeń popełnienia przestępstw skarbowych, braku wykonywania obowiązków wynikających z *ustawy AML/CTF* przez instytucje obowiązane, transakcji podejrzanych czy nielegalnej działalności gospodarczej. Część zgłoszeń, która wpłynęła do GIIF, została przekazana zgodnie z właściwością do właściwych organów w celu realizacji ich ustawowych zadań (m.in. do urzędów skarbowych czy izb administracji skarbowej), część zgłoszeń została wykorzystana przez GIIF w celu wykonywania jego własnych ustawowych zadań. Natomiast pozostała część zgłoszeń, zawierających informacje, które nie dotyczyły rzeczywistych lub potencjalnych naruszeń przepisów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz informacje, które nie mogły zostać wykorzystane przez inne organy - pozostawiono bez rozpatrzenia.

5.2. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ GIIF

Na podstawie przepisów *ustawy AML/CTF* w 2021 r. GIIF przeprowadził **9 kontroli** w następujących instytucjach obowiązanych:

- banki – 3;
- instytucje obowiązane, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 12 *ustawy AML/CTF* – 5;
- kantor wymiany walut – 1.

W wyniku przeprowadzonych kontroli, ujawnione zostały nieprawidłowości w realizowaniu przez instytucje obowiązane obowiązków wynikających z *ustawy AML/CTF*. Łącznie w wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono 94 nieprawidłowości dotyczące braków natury formalnej oraz nieprawidłowości merytoryczne. Stwierdzone nieprawidłowości to m.in.:

1) Braki natury formalnej:

- niewprowadzenie lub niedostosowanie do przepisów ustawy oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, o której mowa w art. 27 *ustawy AML/CTF*;
- niewprowadzenie lub niedostosowanie do przepisów ustawy wewnętrznych procedur dotyczących przepisów AML/CTF, o których mowa w art. 50 i 53 *ustawy AML/CTF*.

2) Nieprawidłowości merytoryczne:

- nierealizowanie obowiązku, o którym mowa w art. 8 *ustawy AML/CTF*, dotyczącego wyznaczenia osoby odpowiedzialnej;
- nieprzeprowadzenie bądź nieprawidłowe przeprowadzenie analizy i oceny ryzyka związanej ze stosunkami gospodarczymi lub z transakcjami okazjonalnymi, o czym mowa w art. 33 ust. 2-3 *ustawy AML/CTF*;
- niestosowanie środków bezpieczeństwa finansowego, o których mowa w art. 34 ust. 1 pkt 1-4 *ustawy AML/CTF*;
- niestosowanie środków bezpieczeństwa finansowego, stosownie do art. 35 *ustawy AML/CTF*;
- nierealizowanie obowiązków, o których mowa w art. 41 ust. 1 *ustawy AML/CTF*;
- niestosowanie wzmoczonych środków bezpieczeństwa finansowego, o których mowa w art. 43 *ustawy AML/CTF*;
- nierealizowanie obowiązku wynikającego z art. 43 ust. 4 *ustawy AML/CTF*;
- nierealizowanie obowiązku wynikającego z art. 46 ust. 1 *ustawy AML/CTF*, dotyczącego ustalania, czy klient lub beneficjent rzeczywisty jest osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne, zgodnie z art. 2 ust. 2 pkt 3, 11 i 12 *ustawy AML/CTF*;
- niedopełnienie obowiązku wynikającego z art. 46 ust. 2 *ustawy AML/CTF*, dotyczącego stosunków gospodarczych z osobami zajmującymi eksponowane stanowiska polityczne, o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt 3, 11 i 12 *ustawy AML/CTF*;
- nierealizowanie obowiązku zapewnienia udziału osób wykonujących obowiązki związane z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w programach szkoleniowych, o których mowa w art. 52 *ustawy AML/CTF*;
- nierealizowanie obowiązku przekazywania informacji do GIIF, o którym mowa w art. 72 *ustawy AML/CTF*;
- nierealizowanie obowiązku zawiadamiania GIIF, zgodnie z art. 74 *ustawy AML/CTF*, o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu;
- brak zapewnienia, że obowiązki przekazywania zawiadomień do GIIF będą w prawidłowy sposób realizowane – instytucje obowiązane nie posiadały odpowiednich narzędzi i nie funkcjonowały procesy pozwalające na prawidłową realizację ww. obowiązków;
- nierealizowanie obowiązku przekazania informacji do GIIF, o którym mowa w art. 76 *ustawy AML/CTF*;
- nierealizowanie obowiązku przekazywania informacji do GIIF, zgodnie z art. 89 ust. 8 *ustawy AML/CTF*;
- niedopełnienie obowiązku stosowania szczególnych środków ograniczających, o którym mowa w art. 117 *ustawy AML/CTF*, w związku z brakiem sprawdzania występowania osób i podmiotów na listach sankcyjnych wskazanych w art. 118 *ustawy AML/CTF*;
- realizacja transakcji mogących mieć związek z przestępstwem, o którym mowa w art. 299 *Kodeksu Karnego*.

W przedmiocie stwierdzonych naruszeń, GIIF wydał instytucjom obowiązany zalecenia pokontrolne w celu realizacji przez nie obowiązków wynikających z *ustawy AML/CTF*. Zalecono m.in.:

- wyznaczenie osoby odpowiedzialnej, zgodnie z art. 8 *ustawy AML/CTF*;
- identyfikację i ocenę ryzyka związanego z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu odnoszącego się do ich działalności, z uwzględnieniem czynników ryzyka dotyczących klientów, państw lub obszarów geograficznych, produktów, usług, transakcji lub kanałów ich dostaw oraz sporządzenie ww. oceny ryzyka, tj. realizację obowiązku, o którym mowa w art. 27 ust. 1 i ust. 3 *ustawy AML/CTF*;
- realizowanie obowiązku rozpoznania ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu związanego ze stosunkiem gospodarczym lub transakcją okazjonalną i oceny poziomu ryzyka zgodnie z art. 33 ust. 2-3 *ustawy AML/CTF*;
- stosowanie środków bezpieczeństwa finansowego, o których mowa w art. 34 ust. 1 pkt 1-4 ustawy oraz w odpowiednich przypadkach stosowanie wzmożonych środków bezpieczeństwa finansowego, o których mowa w art. 43 ustawy;
- dokumentowanie zastosowanych środków bezpieczeństwa finansowego zgodnie z art. 34 ust. 3 *ustawy AML/CTF*;
- stosowanie środków bezpieczeństwa finansowego, stosownie do art. 35 *ustawy AML/CTF*;
- realizację obowiązku wynikającego z art. 41 ust. 1 *ustawy AML/CTF*;
- konieczność ustalania, czy klient lub beneficjent rzeczywisty jest osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne, zgodnie z art. 2 ust. 2 pkt 3, 11 i 12 *ustawy AML/CTF*;
- realizację obowiązku wynikającego z art. 46 ust. 2 *ustawy AML/CTF*, dotyczącego stosunków gospodarczych z osobami zajmującymi eksponowane stanowiska polityczne, o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt 3, 11 i 12 *ustawy AML/CTF*;
- dostosowanie/wprowadzenie procedur, zgodnie z art. 50 i 53 *ustawy AML/CTF*;
- zapewnienie udziału osób wykonujących obowiązki związane z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w programach szkoleniowych, celem wyegzekwowania stosowania wymogów ustawowych, zgodnie z art. 52 *ustawy AML/CTF*, jak i wymogów przewidzianych w procedurach wewnętrznych instytucji obowiązanych;
- realizowanie obowiązku przekazywania informacji do GIIF, o którym mowa w art. 72 *ustawy AML/CTF*;
- zawiadamianie GIIF na podstawie art. 74 *ustawy AML/CTF*, o okolicznościach mogących wskazywać na podejrzenie prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu;
- realizowanie obowiązku przekazywania informacji do GIIF, o którym mowa w art. 76 *ustawy AML/CTF*;
- realizowanie obowiązku przekazywania informacji do GIIF, zgodnie z art. 89 ust. 8 *ustawy AML/CTF*;
- dokonywanie weryfikacji klientów pod kątem występowania tych klientów na listach sankcyjnych wskazanych w art. 118 *ustawy AML/CTF*.

Zgodnie z art. 144 *ustawy AML/CTF*, informacje o wynikach kontroli przeprowadzonych przez kontrolerów GIIF przekazywane były instytucjom nadzorującym do dalszego wykorzystania służbowego.

Ponadto w 2021 r. GIIF w związku z przeprowadzoną kontrolą, skierował do prokuratury 1 zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa wyczerpującego znamiona czynu określonego w art. 156 ust. 1 *ustawy AML/CTF*.

5.3. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ INSTYTUCJE NADZORUJĄCE

Zgodnie z przepisami art. 131 ust. 5 pkt 3 *ustawy AML/CTF*, instytucje nadzorujące przekazują do GIIF informacje o wynikach przeprowadzonych kontroli. Z danych będących w posiadaniu GIIF na dzień 9 lutego 2022 r. wynika, że w 2021 r.:

- Narodowy Bank Polski przeprowadził **556 kontroli kantorów**;
- Komisja Nadzoru Finansowego przeprowadziła **12 kontroli**⁴⁶;
- Prezesi Sądów Apelacyjnych przeprowadzili **62 wizytacje w kancelariach notarialnych**⁴⁷;
- Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo – Kredytowa przeprowadziła **8 kontroli w Spółdzielczych Kasach Oszczędnościowo Kredytowych**;
- Ministrowie, wojewodowie i starostowie przeprowadzili **24 kontrole w fundacjach oraz stowarzyszeniach**;
- Urzędy Celno-Skarbowe przeprowadziły **27 kontroli**.

5.4. POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE W ZAKRESIE NAKŁADANIA KAR ADMINISTRACYJNYCH

Na podstawie przepisów *ustawy AML/CTF* postępowania w sprawie nakładania kar administracyjnych na instytucje obowiązane za nieprawidłowości w zakresie wypełniania obowiązków, o których mowa w art. 147, 148 i 149 *ustawy AML/CTF* prowadzone są zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego. Nakładanie kar administracyjnych należy między innymi do właściwości GIIF. Przy ustalaniu rodzaju kary administracyjnej oraz jej wysokości, GIIF uwzględnia okoliczności wymienione w art. 150 ust. 4 *ustawy AML/CTF*, w tym m.in. wagę naruszenia i czas jego trwania, zakres odpowiedzialności instytucji obowiązanej oraz jej możliwości finansowe. GIIF prowadzi postępowania administracyjne po kontrolach własnych oraz kontrolach przeprowadzonych przez Naczelników Urzędów Celno-Skarbowych, Prezesów Sądów Apelacyjnych, Krajową Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową, ministrów, wojewodów i starostów. Ilość prowadzonych przez GIIF postępowań administracyjnych jest również ściśle powiązana z ilością prowadzonych przez niego kontroli.

W 2021 r. **GIIF wszczął 23 postępowania administracyjne**. W przypadku 10 postępowań, ich wszczęcie nastąpiło w związku ze stwierdzonymi w wyniku kontroli GIIF nieprawidłowościami, a w przypadku 13 postępowań, wszczęcie postępowania nastąpiło w wyniku kontroli innych organów. W 2021 r. **GIIF zakończył 16 postępowań wydaniem decyzji administracyjnych** nakładających na instytucje obowiązane kary administracyjne w postaci kar pieniężnych.

⁴⁶ Oprócz ww. kontroli, Komisja Nadzoru Finansowego prowadziła również czynności w ramach nadzoru analitycznego w zakresie AML/CTF. W 2021 r. wpłynęło 9 wyników takich analiz.

⁴⁷ Oprócz ww. kontroli, GIIF ma wiedzę o czynnościach kontrolnych prowadzonych przez Rady Izb Notarialnych.

W 2021 r. **Minister Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej (obecnie Minister Finansów)** prowadził **10 postępowań odwoławczych** od decyzji GIIF. W rezultacie przeprowadzonych postępowań odwoławczych **MFFiPR (obecnie MF)** wydał **9 decyzji administracyjnych**, w tym 9 decyzji o utrzymaniu w mocy decyzji lub nałożeniu na instytucje obowiązane kar administracyjnych w postaci kar pieniężnych.

W 2021 r. **złożono 4 skargi na decyzję MFFiPR do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego**. W 2021 r. WSA oddalił dwie skargi instytucji obowiązanych, w jednej sprawie uchylił decyzję MFFiPR oraz w jednej sprawie uchylił decyzję MFFiPR, a także decyzję GIIF.

Minister Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej skierował **jedną skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego**.

6. WSPÓŁPRACA KRAJOWA

6.1. WYMIANA INFORMACJI Z JEDNOSTKAMI KRAJOWYMI

W 2021 r. GIIF kontynuował współpracę z jednostkami krajowymi.

Uprawnione podmioty – przede wszystkim prokuratura oraz inne organy ścigania – korzystały z danych posiadanych przez GIIF. Informacje, gromadzone w trybie i zakresie przewidzianym przepisami *ustawy AML/CTF*, były udostępniane przez GIIF na wniosek sądów i prokuratorów na potrzeby prowadzonych postępowań karnych na podstawie art. 104 *ustawy AML/CTF*. Informacje o transakcjach były także przekazywane przez GIIF na wnioski służb podległych i nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych: Policji oraz Straży Granicznej, jak również Szefów Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego (dalej: CBA), na podstawie art. 105 ust. 1 *ustawy AML/CTF*. Organami uprawnionymi do pozyskiwania informacji o transakcjach były też m.in. Szef Krajowej Administracji Skarbowej, dyrektorzy izb administracji skarbowej oraz naczelnicy urzędów celno-skarbowych i inne organy, na podstawie art. 105 ust. 3 *ustawy AML/CTF*.

Od dnia 13 lipca 2018 r. jednostki organizacyjne prokuratury są zobligowane do przekazywania informacji o wydaniu postanowienia o blokadzie rachunku lub wstrzymaniu transakcji, wszczęciu postępowania, przedstawieniu zarzutu i wniesieniu aktu oskarżenia, w sprawach o przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, na podstawie art. 81 *ustawy AML/CTF*. Natomiast pozostałe organy ścigania uprawnione do prowadzenia postępowań karnych (podobnie jak i inne jednostki współpracujące) przekazują powiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu zgodnie z art. 83 ust. 1 i 2 *ustawy AML/CTF*.

Analiza ilościowa danych, dotycząca wymiany informacji z jednostkami krajowymi, wskazuje na stabilizację współpracy GIIF. Z tym że wyjątkowo zmniejszeniu uległa liczba wniosków skierowanych do GIIF przez jednostki organizacyjne prokuratury, natomiast po raz kolejny zwiększeniu uległa liczba informacji przekazywanych przez jednostki organizacyjne prokuratury na podstawie art. 81 *ustawy*. W zakresie liczby wniosków niewielkiemu zmniejszeniu uległa także współpraca z Policją oraz Strażą Graniczną, jak również współpraca z CBA i SKW.

6.1.1. WSPÓŁPRACA Z JEDNOSTKAMI ORGANIZACYJNYMI PROKURATURY I SĄDAMI

W trybie art. 104 *ustawy AML/CTF* GIIF otrzymał w 2021 r. z jednostek organizacyjnych prokuratury 769 wniosków o informację, które dotyczyły co najmniej 4 598 podmiotów, co stanowi relatywnie niewielki spadek w stosunku do roku poprzedniego. Dodatkowo należy podkreślić, że wnioski w 2021 r. dotyczyły także co najmniej 1 937 rachunków bankowych.

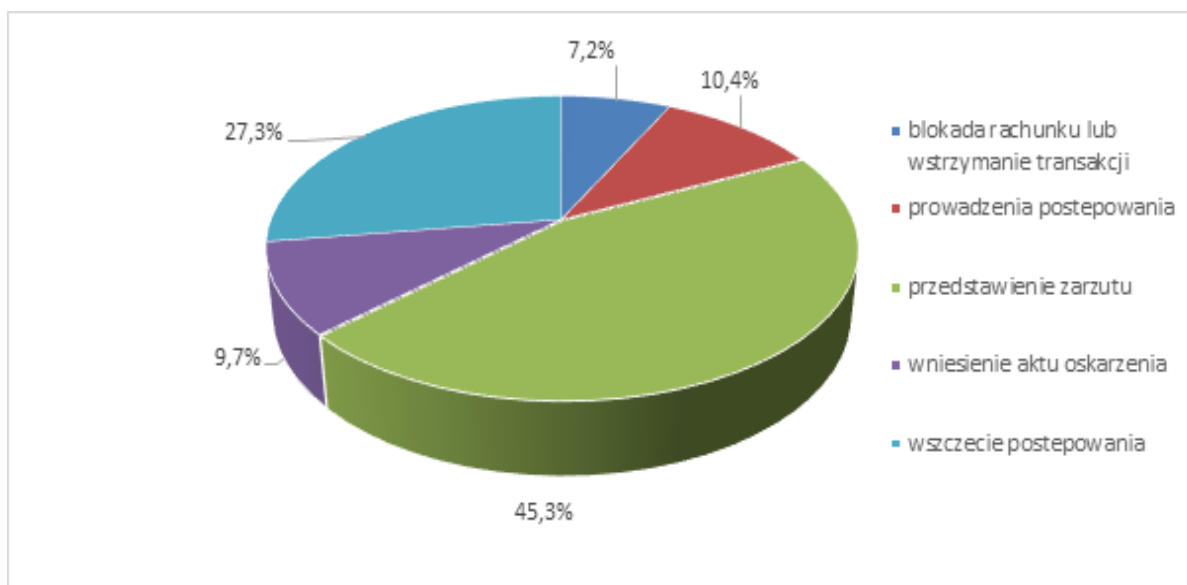
W ostatnich latach współpraca z prokuraturą stała się bardziej efektywna, co pokazuje nadal wysoka liczba przekazanych do GIIF wniosków o udzielenie informacji z jednostek

organizacyjnych prokuratury. Jednostki organizacyjne prokuratury począwszy od 2014 r. przekazywały rokrocznie ponad 500 wniosków, co jest znaczącym wzrostem w porównaniu z latami ubiegłymi (w 2013 r. odnotowano 400 wniosków), a w latach 2017-2021 tych wniosków rocznie było ponad siedemset. W 2021 r., podobnie jak w 2020 r., w zakresie przedmiotowych wniosków odnotowano wzrost takich, które dotyczyły i służyły w dużym stopniu ustaleniu składników majątkowych, jak również wniosków o udzielenie informacji, które były realizowane w ramach międzynarodowej pomocy prawnej. Dodatkowo – przy pomocy realizowanych wniosków i uzyskiwanych w ten sposób informacji – jednostki organizacyjne prokuratury mogły w większym zakresie przedstawiać osobom podejrzanym zarzuty, w tym w szczególności zarzuty dotyczące art. 299 Kodeksu karnego.

W 2021 r. GIIF otrzymał także 12 wniosków o informacje z sądów, które dotyczyły 20 podmiotów. Dla porównania, w 2020 r. do GIIF wpłynęło z sądów 7 wniosków, w zakresie 7 podmiotów.

W 2021 r. GIIF otrzymał w sprawach o przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu z jednostek organizacyjnych prokuratury ogółem 278 informacji o prowadzonych postępowaniach (w tym na podstawie art. 81 *ustawy AML/CTF*, gdy prokurator informuje GIIF o wydaniu postanowienia o blokadzie rachunku lub wstrzymaniu transakcji, wszczęciu postępowania, przedstawieniu zarzutu i wniesieniu aktu oskarżenia), co stanowi istotny wzrost w porównaniu do 2020 r., kiedy to odnotowano ich 236.

Wykres nr 9 – Procentowy podział informacji otrzymanych w 2021 r. od jednostek organizacyjnych prokuratury (w tym w trybie art. 81 ustawy AML/CTF)

W 2021 r. najczęściej przekazywano informacje dotyczące wszczęcia postępowania w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa określonego w art. 299 *Kodeksu karnego* (76 informacji) lub przedstawienia zarzutów osobom na podstawie tego przepisu (126 informacji). W kilkunastu takich przypadkach jednostki organizacyjne prokuratury dołączyły dodatkowo prośbę o rozważenie podjęcia przez GIIF czynności ustawowych mających na celu zablokowanie rachunków lub wstrzymanie transakcji.

GIIF na podstawie informacji przekazanych przez właściwe organy w trybie w art. 81 *ustawy AML/CTF*, podejmował czynności ustawowe docelowo zmierzające do „odcinania” przestępców od środków majątkowych, a tym samym od możliwości legalizacji środków pochodzących z tzw. czynów zabronionych. Wynikiem takiej współpracy było skierowanie przez GIIF – na bazie otrzymywanych informacji – zawiadomień do właściwych jednostek organizacyjnych prokuratury, wskazujących na podejrzenie popełnienia przestępstwa określonego w art. 299 *Kodeksu karnego*.

Podobnie jak w poprzednich latach, w 2021 r. odnotowano również sytuacje, w których jednostki organizacyjne prokuratury przekazywały w ramach jednego pisma informacje w trybie art. 81 *ustawy AML/CTF*, wnosząc jednocześnie o informacje, na podstawie art. 104 ust. 1 *ustawy AML/CTF*, co umożliwiało efektywniejszą i sprawniejszą wymianę informacji.

Należy podkreślić, że GIIF działając na podstawie art. 81 ust. 4 *ustawy AML/CTF* niezwłocznie informuje prokuratora o posiadaniu informacji pozostających w związku z informacjami przekazanymi na podstawie art. 81 ust. 1 *ustawy AML/CTF*. W 2021 r. bardzo często zdarzało się, że informacje przekazane przez jednostki organizacyjne prokuratury łączyły się z informacjami będącymi w posiadaniu GIIF. W takich sytuacjach, po otrzymaniu pozytywnej odpowiedzi od GIIF, każdorazowo wnoszono o posiadane przez GIIF informacje, co w wielu przypadkach miało wpływ na dalsze czynności procesowe realizowane przez jednostki organizacyjne prokuratury, np. w postaci rozszerzenia katalogu zarzutów przedstawianych osobom podejrzanym.

W 2021 r. do współpracy z jednostkami organizacyjnymi prokuratury wykorzystywane były bezpieczne elektroniczne kanały wymiany informacji. Przedmiotowe bezpieczne elektroniczne kanały wymiany informacji były przez GIIF wykorzystywane również przy pozyskiwaniu informacji od instytucji obowiązanych, od których otrzymywano informacje o transakcjach objętych przepisami *ustawy AML/CTF* na potrzeby współpracy GIIF z jednostkami organizacyjnymi prokuratury. Wynikało to m.in. w dużym stopniu z przedmiotu wniosków, które dotyczyły dużej liczby podmiotów albo dużej liczby rachunków. Przekazanie tych danych w wersji elektronicznej, a na dodatek w wersji edytowalnej w bardzo dużym stopniu przyspieszało realizację wniosków. Dodatkowo takie przypadki dotyczyły także sytuacji przyspieszenia udzielenia odpowiedzi przez GIIF, w związku z pilnymi czynnościami procesowymi realizowanymi przez jednostki organizacyjne prokuratury.

W 2021 r. kontynuowano współpracę z jednostkami organizacyjnymi prokuratury polegającą na udziale przedstawicieli Departamentu Informacji Finansowej w inicjatywach, mających na celu wymianę doświadczeń z zakresu problematyki przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Umożliwiły one upowszechnienie dobrych praktyk, mających na celu zapewnienie bardziej efektywnego współdziałania pomiędzy GIIF a przedstawicielami jednostek organizacyjnych prokuratury.

6.1.2. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI KAS

GIIF w 2021 r. otrzymał 203 wnioski od naczelników urzędów celno-skarbowych w zakresie 583 podmiotów. Oznacza to kilkuprocentowy wzrost liczby skierowanych do GIIF wniosków w porównaniu z 2020 r.

Skutkiem przepływu informacji pomiędzy GIIF a KAS był dalszy wzrost skuteczności współpracy pomiędzy tymi organami. Nastęstwem wymiany korespondencji „wnioskowej” w 2021 r. w wielu przypadkach było podjęcie dalszej kooperacji pomiędzy organami na bazie art. 83 *ustawy AML/CTF*. Skutkiem tego było skierowanie przez GIIF – na bazie otrzymywanych informacji od organów KAS – zawiadomień do właściwych jednostek organizacyjnych prokuratury, wskazujących na podejrzenie popełnienia przestępstwa określonego w art. 299 *Kodeksu karnego*. Podejmowane przez GIIF czynności ustawowe docelowo miały także na celu „odcinanie” przestępców od środków majątkowych, a tym samym od legalizacji środków pochodzących z korzyści związanych z popełnieniem czynów zabronionych, w tym przypadku w szczególności pochodzących z przestępstw skarbowych.

Ponadto w 2021 r. GIIF otrzymał 98 wniosków o udzielenie informacji od dyrektorów izb administracji skarbowej w zakresie 241 podmiotów.

W 2021 r. ze względu na panującą pandemię nie było możliwe kontynuowanie stałej współpracy polegającej na współorganizowaniu szkoleń w zakresie podnoszenia wiedzy z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu z udziałem przedstawicieli organów KAS. Jednakże przedstawiciele kierownictwa Departamentu Informacji Finansowej brali udział w kwartalnych naradach z udziałem kierownictwa KAS, gdzie mieli możliwość przekazywania informacji na temat dobrych praktyk, mających na celu zapewnienie bardziej efektywnego współdziałania pomiędzy GIIF a jednostkami organizacyjnymi KAS.

6.1.3. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI PODLEGŁYMI MINISTROWI SPRAW WEWNĘTRZNYCH

W trybie art. 105 ust. 1 *ustawy AML/CTF* GIIF otrzymał w 2021 r. z jednostek organizacyjnych Policji 131 wniosków o informacje, które dotyczyły 811 podmiotów, z czego znaczącą część wniosków przekazały uprawnione osoby reprezentujące Biuro Kryminalne Komendy Głównej Policji oraz Centralne Biuro Śledcze Policji. Współpraca w zakresie realizacji wniosków na potrzeby przedstawicieli organów Policji, podobnie jak w latach ubiegłych, przebiegała sprawnie i efektywnie.

Należy jednak podkreślić, że w 2021 r. liczba wniosków uległa zmniejszeniu o około 20% w porównaniu do danych z 2020 r., kiedy to GIIF otrzymał z jednostek organizacyjnych Policji 159 wniosków.

Ponadto, w 2021 r. GIIF udzielił odpowiedzi na 23 wnioski, dotyczące 278 podmiotów, przekazane przez uprawnionych przedstawicieli Komendy Głównej Straży Granicznej.

Jednostki nadzorowane i podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych wypełniały również obowiązki określone w art. 83 ust.1 *ustawy AML/CTF*, co w sposób znaczący rozszerzało współpracę w zakresie przeciwdziałania przestępstwu określonymu w art. 299 *Kodeksu karnego*. GIIF w 2021 r. otrzymał z jednostek organizacyjnych Policji 177 takich informacji, które dotyczyły 938 podmiotów, natomiast ze Straży Granicznej takich informacji GIIF otrzymał 8, które dotyczyły 103 podmiotów.

Na podstawie otrzymywanych informacji GIIF mógł skuteczniej wypełniać ustawowe obowiązki, włącznie z zastosowaniem instytucji blokady rachunków. Podjęte działania

w zakresie analiz prowadzonych przez GIIF umożliwiały efektywniejszą współpracę już na etapie pracy operacyjno-rozpoznawczej służb podległych i nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, w tym w szczególności w zakresie ustalania składników majątkowych na wstępnym etapie czynności operacyjno-rozpoznawczych, ale również w dalszych czynnościach już na etapie dochodzeniowo-śledczym.

6.1.4. WSPÓŁPRACA ZE SŁUŻBAMI OCHRONY PAŃSTWA

W 2021 r. w zakresie współpracy na podstawie art. 105 ust. 1 *ustawy AML/CTF* GIIF otrzymał od Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego 77 wniosków o udostępnienie przez GIIF informacji dotyczących co najmniej 264 podmiotów

W 2021 r. GIIF otrzymał 20 wniosków o udostępnienie posiadanych przez GIIF informacji od Służby Kontrwywiadu Wojskowego. Wnioski te dotyczyły 49 podmiotów.

6.1.5. WSPÓŁPRACA Z CBA

Na podstawie art. 105 ust. 1 *ustawy AML/CTF* GIIF otrzymał z CBA 43 wnioski o udostępnienie posiadanych przez GIIF informacji w zakresie co najmniej 208 podmiotów oraz 3 powiadomienia, przekazane na podstawie art. 83 ust. 1 *ustawy AML/CTF*, które dotyczyły 31 podmiotów.

Wymiana informacji z CBA uległa znacznemu zmniejszeniu wobec 84 wniosków w 2020 r.

6.1.6. WSPÓŁPRACA Z INNYMI ORGANAMI

W 2021 r. GIIF otrzymał od ministra właściwego do spraw finansów publicznych 19 wniosków w przedmiocie ustalenia, czy istnieją zagrożenia związane z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu wobec wskazanych podmiotów, przekazanych na podstawie art. 11 ust. 2 *ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych*. Wnioski dotyczyły 122 podmiotów.

W 2021 r. GIIF otrzymał od Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego 25 wniosków, które dotyczyły 108 podmiotów. Wnioski były skierowane do GIIF przede wszystkim w związku z prowadzonymi postępowaniami w przedmiocie udzielenia lub zmiany zezwolenia na świadczenie usług płatniczych w charakterze krajowej instytucji płatniczej.

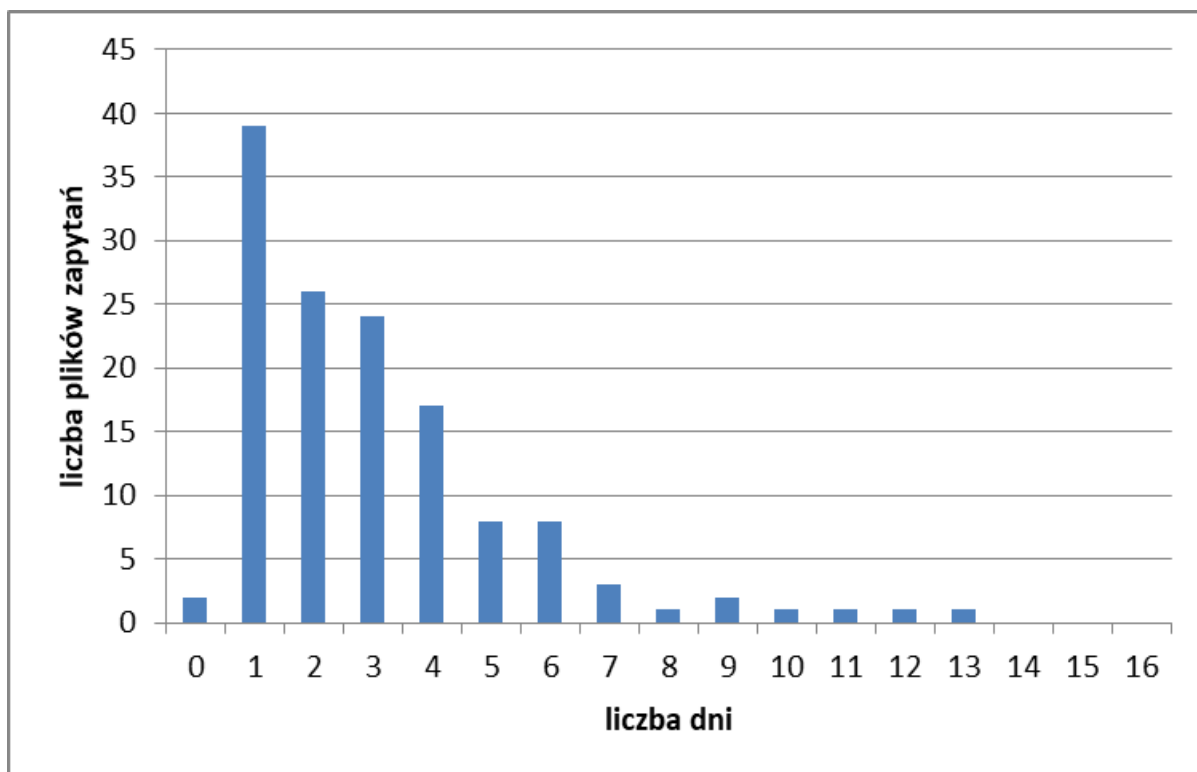
W 2021 r. GIIF otrzymał także 15 wniosków o udzielenie informacji od Żandarmerii Wojskowej, które dotyczyły 27 podmiotów. Przy czym w 2020 r. było podobnie. Otrzymano 15 wniosków, które dotyczyły 89 podmiotów.

6.1.7. WSPÓŁPRACA Z KCIK

W 2021 r. KCIK przysyłał zapytania do GIIF. Ogółem dotyczyły one 2214 podmiotów. W wyniku sprawdzeń w bazach danych GIIF w 622 przypadkach wskazano w odpowiedzi, że podmiot z zapytania wystąpił w prowadzonych przez postępowaniach analitycznych. Zapytania KCIK są przekazywane do GIIF w drodze elektronicznej, w ustalonym formacie, co pozwala na częściową automatyzację generacji i udostępniania raportów. W 2021 roku ww. zapytania o 2214 podmioty zostały przekazane w formie 135 plików elektronicznych, bezpośrednio do

systemu informatycznego GIIF. Proces weryfikacji danych z zapytań KCIK jest w znacznej mierze zautomatyzowany, czas wygenerowania i udostępnienia odpowiedzi (do bezpośredniego pobrania z bezpiecznej strony systemu teleinformatycznego GIIF) to zwykle kilka dni. Mediana rozkładu liczby dni udostępnienia odpowiedzi wynosi 3 dni, a rozkład liczby dni, które upłynęły od przekazania zapytania do udostępnienia odpowiedzi pokazany jest na wykresie nr 10.

Wykres nr 10 – Liczba dni, które upłynęły od przekazania zapytania do udostępnienia odpowiedzi w 2021 r.

6.2 INFORMACJE ZWROTNE

Organy KAS

KAS stanowi wyspecjalizowaną administrację rządową wykonującą zadania z zakresu realizacji dochodów z tytułu podatków, należności celnych, opłat oraz niepodatkowych należności budżetowych, ochrony interesów Skarbu Państwa oraz ochrony obszaru celnego Unii Europejskiej, a także zapewniającą obsługę i wsparcie podatnika i płatnika w prawidłowym wykonywaniu obowiązków podatkowych oraz obsługę i wsparcie przedsiębiorcy w prawidłowym wykonywaniu obowiązków celnych. W ramach KAS wyodrębnia się Służbę Celno-Skarbową, będącą jednolitą i umundurowaną formacją, którą tworzą funkcjonariusze. Uprawnione organy KAS otrzymują od GIIF informacje w zakresie swoich ustawowych zadań. Pozyskane od GIIF informacje najczęściej były wykorzystywane w ramach prowadzonych przez KAS analiz i czynności sprawdzających w celu identyfikacji zagrożeń w obszarach podlegających nadzorowi tych organów, w szczególności w zakresie

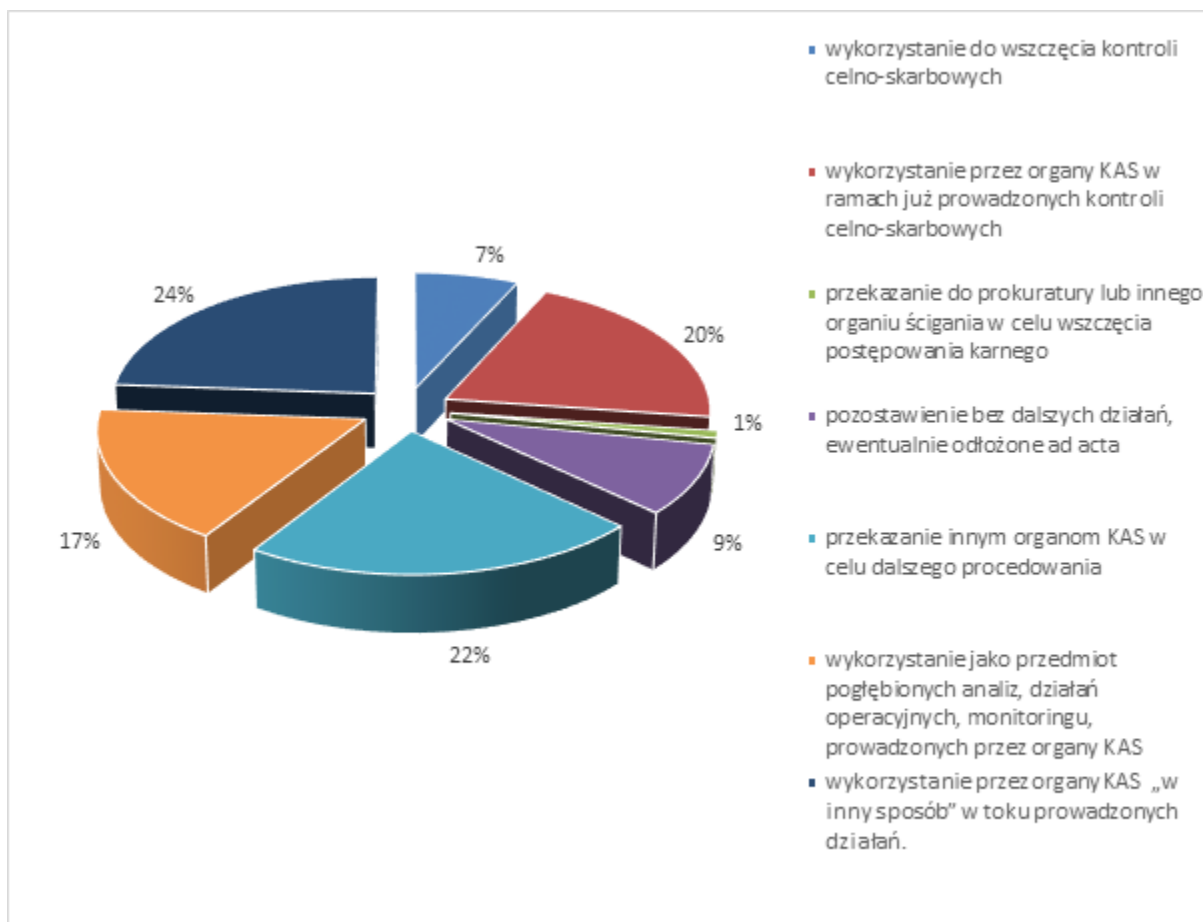
realizacji obowiązków związanych z daninami publicznymi. W polskim systemie prawnym czyny polegające na naruszaniu zakazów i nakazów prawa finansowego należące do obszaru zadań Ministra Finansów, tj. prawa podatkowego, celnego, dewizowego oraz w zakresie gier hazardowych są penalizowane przepisami *ustawy z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 408 z późn. zm.) oraz *ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2345 z późn. zm.). Informacje, o które organy KAS wnioskowały do GIIF, miały między innymi za zadanie potwierdzić lub wykluczyć rozpoznane mechanizmy dokonywania oszustw podatkowych oraz wskazać inne podmioty, podejrzewane o udział w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe. Pozyskiwane informacje były wykorzystywane zarówno przy rozważaniu podjęcia kontroli celno-skarbowej, podatkowej, jak również postępowania przygotowawczego w sprawach dotyczących podejrzenia popełnienia przestępstwa skarbowego, a także w związku z ich prowadzeniem. Celem tych działań jest prawidłowa egzekucja podatków i zabezpieczenie należności Skarbu Państwa.

Z kolei informacje przekazywane organom KAS z własnej inicjatywy przez GIIF (w trybie art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF*) były analizowane pod kątem możliwości ich związku z podejrzeniem popełnienia przestępstw skarbowych.

Na podstawie art. 14 ust. 5 *ustawy AML/CTF* GIIF otrzymał informacje od poszczególnych organów KAS, z których wynikało, że w 2021 r. na podstawie informacji otrzymanych od GIIF (zarówno na podstawie art. 105 ust. 4 oraz art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF*):

- co najmniej 39 informacji organy KAS wykorzystwały do wszczęcia kontroli celno-skarbowych;
- co najmniej 115 informacji zostało wykorzystanych przez organy KAS w ramach już prowadzonych kontroli celno-skarbowych;
- co najmniej 5 informacji zostało przekazanych do prokuratury lub innego organu ścigania w celu wszczęcia postępowania karnego;
- co najmniej 50 informacji, po przeprowadzonej przez organy KAS analizie, zostało pozostawione bez dalszych działań, ewentualnie odłożone *ad acta*;
- co najmniej 126 informacji zostało przekazanych innym organom KAS w celu dalszego procedowania;
- co najmniej 96 informacji jest aktualnie przedmiotem pogłębionych analiz, działań operacyjnych, monitoringu, prowadzonych przez organy KAS;
- co najmniej 135 informacji zostało przez organy KAS wykorzystanych „w inny sposób” w toku prowadzonych działań.

Wykres nr 11 – Podział informacji otrzymanych przez organy KAS od GIIF wg sposobu ich wykorzystania

Policja

Z informacji otrzymanych od Komendanta Głównego Policji wynika, że w 2021 r. do Biura Kryminalnego KGP wpłynęło od GIIF w trybie art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF* sto dziewiętnaście informacji. Otrzymany przez Biuro Kryminalne KGP materiał informacyjny każdorazowo przekazywany był do właściwych miejscowo i rzeczowo komórek organizacyjnych Policji celem podjęcia czynności służbowych, w tym:

- dane uzyskane na podstawie 50 informacji zostały przekazane do właściwych prokuratur, celem wszczęcia postępowania przygotowawczego;
- dane uzyskane na podstawie 1 informacji zostały przekazane do materiałów zgromadzonych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym;
- dane przekazane na podstawie 2 informacji są weryfikowane w ramach czynności sprawdzających, w trybie art. 307 kpk;
- w odniesieniu do 59 uzyskanych z GIIF informacji trwa weryfikacja w ramach prowadzonych czynności operacyjno - rozpoznawczych, w tym w 7 przypadkach przeprowadzonych czynności informacje nie zostały potwierdzone.

Natomiast na podstawie art. 105 ust. 1 pkt 1 *ustawy AML/CTF* (na wniosek Komendanta Głównego Policji), w 2021 r. GIIF przekazywał informacje w czterdziestu trzech przypadkach

w związku z toczącymi się sprawami operacyjnymi. Uzyskane od GIIF informacje są nadal analizowane i uzupełniane o posiadane ustalenia własne oraz wykorzystywane w prowadzonych przez jednostki organizacyjne Policji czynnościach operacyjno-rozpoznawczych.

Według informacji otrzymanej z CBŚP na podstawie art. 14 ust. 5 *ustawy AML/CTF* w 2021 r. CBŚP zwróciło się do GIIF z 55 wnioskami o udzielenie informacji⁴⁸. Otrzymane w odpowiedzi informacje, po ich analizie, wykorzystano w prowadzonych formach pracy operacyjnej, w tym:

- w jedenastu przypadkach informacje zostały przekazane do prowadzonego postępowania przygotowawczego;
- w sześciu przypadkach informacje zostały wykorzystane w ramach międzynarodowej współpracy Policji;
- w jednym przypadku uzyskane informacje zostały zweryfikowane negatywnie - na podstawie przekazanych materiałów nie doprowadzono do wszczęcia postępowania przygotowawczego;
- w siedmiu przypadkach uzyskano odpowiedź z GIIF, która wskazywała na brak informacji o transakcjach wnioskowanych osób bądź podmiotów gospodarczych lub ich rachunków bankowych;
- w przypadku dwudziestu dziewięciu wniosków uzyskane informacje w dalszym ciągu weryfikowane są w ramach prowadzonych przez CBŚP czynności ustawowych. W ramach tych czynności dokonywana jest m.in. analiza kryminalna, a dokumentacja przygotowywana do przekazania do jednostki organizacyjnej prokuratury celem wszczęcia/dołączenia do prowadzonego postępowania przygotowawczego;
- w jednym przypadku uzyskane informacje przekazano do Krajowej Administracji Skarbowej.

CBŚP poinformowało również, że w 2021 r. wszczęło 20 postępowań przygotowawczych z art. 299 *Kodeksu karnego* oraz zakończyło 27 postępowań prowadzonych w tym kierunku. Ponadto CBŚP nie odnotowało przypadku wszczęcia i zakończenia postępowania przygotowawczego z art. 165a *Kodeksu karnego*. Zgodnie z przedmiotową informacją w prowadzonych przez CBŚP postępowaniach przedstawiono 794 podejrzanym łącznie 1016 zarzutów popełnienia czynu zabronionego z art. 299 *Kodeksu karnego*.

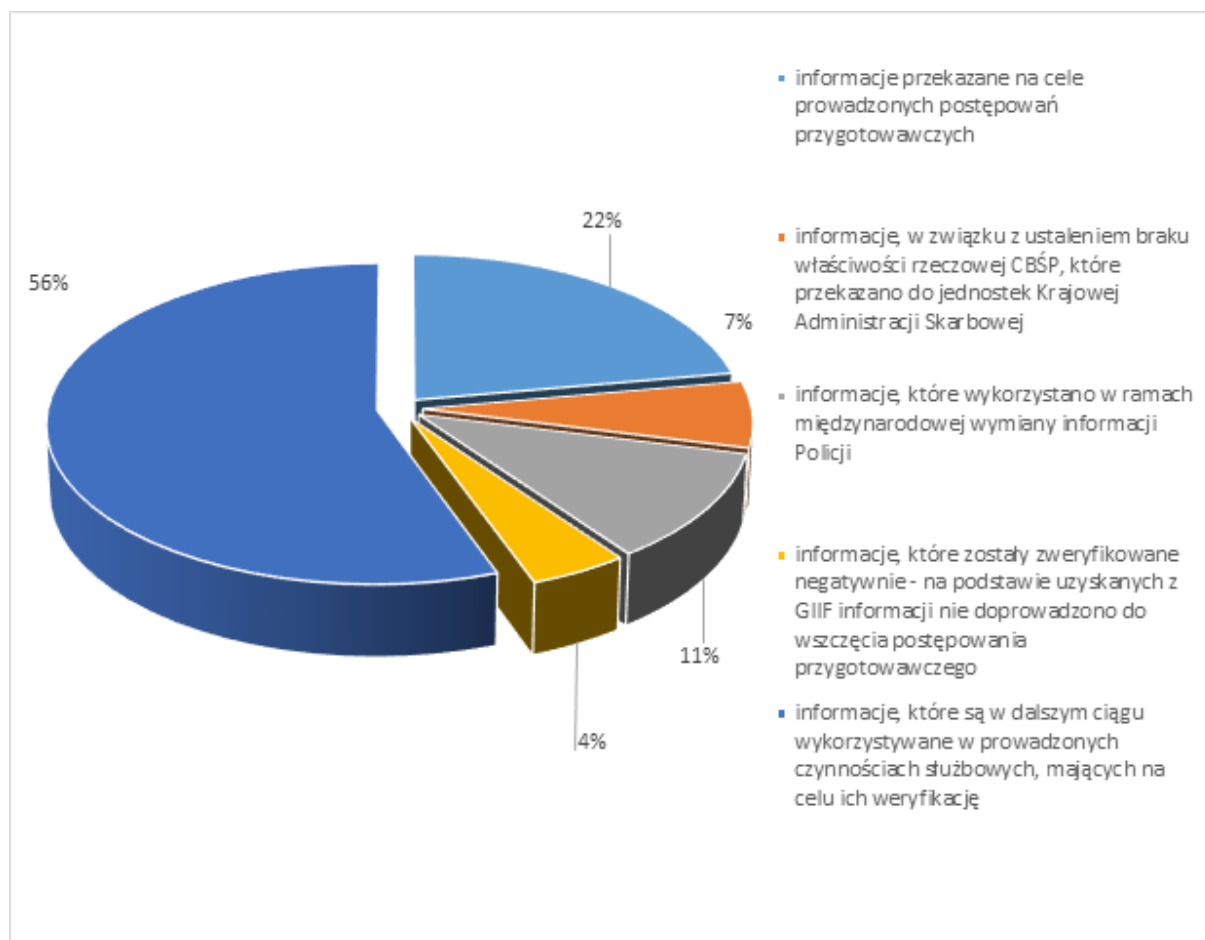
W 2021 r. CBŚP uzyskało od GIIF łącznie 45 informacji przekazanych na podstawie art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF*. Informacje te zostały wykorzystane w następujący sposób:

- 10 przekazano do postępowań przygotowawczych;
- 3 informacje, w związku z ustaleniem braku właściwości rzeczowej CBŚP, przekazano do jednostek Krajowej Administracji Skarbowej;
- 5 wykorzystano w ramach międzynarodowej wymiany informacji Policji;

⁴⁸ Zawarto w nich prośbę o przekazanie informacji na temat 279 osób fizycznych, 114 podmiotów gospodarczych oraz 44 rachunków bankowych.

- 2 informacje zostały zweryfikowane negatywnie - na podstawie uzyskanych z GIIF informacji nie doprowadzono do wszczęcia postępowania przygotowawczego;
- 25 informacji jest w dalszym ciągu wykorzystywanych w prowadzonych czynnościach służbowych, mających na celu ich weryfikację.

Wykres nr 12 – Podział powiadomień otrzymanych przez CBŚP od GIIF wg sposobu ich wykorzystania

Inne organy

Według danych otrzymanych z Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego na podstawie art. 14 ust. 5 *ustawy AML/CTF*, w 2021 r. do Agencji wpłynęło z GIIF 108 pism, z czego 100 z nich stanowiło odpowiedzi na wnioski Agencji o udzielenie informacji, realizowane na podstawie art. 105 tej ustawy. Ponadto w 2021 r. do ABW wpłynęło 8 pism stanowiących powiadomienia/informacje, wysłanych z inicjatywy własnej GIIF. Na podstawie przekazanych przez GIIF informacji podjęte zostały czynności operacyjne bądź informacje zostały wykorzystane w ramach szczegółowych procedur operacyjnych realizowanych w oparciu o art. 5 ust. 1 pkt. 2 *ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu* (rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw: szpiegostwa, terroryzmu, godzących w podstawy ekonomiczne państwa, korupcji, w zakresie produkcji i obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, nielegalnego wytwarzania, posiadania i obrotu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, bronią masowej zagłady oraz środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, w obrocie

międzynarodowym, przeciwko wymiarowi sprawiedliwości). Uzyskana na podstawie informacji z GIIF wiedza wykorzystana była w bieżącej pracy odpowiednich pionów Agencji.

Z kolei CBA wskazało, że w 2021 r. otrzymało od GIIF 46 informacji. W ramach prowadzonych przez CBA czynności służbowych wykorzystano 45 z przedmiotowych informacji. W efekcie działań prowadzonych z wykorzystaniem otrzymanych z GIIF informacji CBA skierowało do właściwych jednostek prokuratury 1 zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Ponadto Biuro informuje, że jednostki organizacyjne CBA w 2021 r. występowały do GIIF z pisemnymi wnioskami o przekazanie informacji, a uzyskane dane wykorzystywały w prowadzonych sprawach.

Komenda Główna Straży Granicznej poinformowała, że w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2021 r. otrzymała od GIIF łącznie 47 informacji. Informacje te były informacjami udostępnionymi przez GIIF na pisemny i uzasadniony wniosek SG, jak i w związku z nabyciem przez GIIF podejrzenia popełnienia innego przestępstwa niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu – w celu podjęcia czynności wynikających z ustawowych zadań SG. Jednocześnie Komenda Główna Straży Granicznej poinformowała o 9 przypadkach przekazania do GIIF informacji o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

Biuro Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej poinformowało, że w 2021 r. wystąpiło do GIIF w trybie art. 105 *ustawy AML/CTF* z jednym pisemnym wnioskiem o udostępnienie informacji. Przekazane informacje nie przyczyniły się jednak do podjęcia przez Biuro dalszych czynności, w tym dotyczących przekazania innemu organowi lub jednostce administracji publicznej w celu wszczęcia postępowania przygotowawczego, postawienia zarzutu popełnienia przestępstwa, dokonania blokady rachunku albo wstrzymania transakcji, wydania postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym.

Dane uzyskane z Komendy Głównej Żandarmerii Wojskowej za 2021 r. wskazują natomiast, że Żandarmeria Wojskowa w 2021 r. na podstawie 14 złożonych wniosków uzyskała od GIIF 25 informacji dotyczących 25 podmiotów. Uzyskane informacje zostały wykorzystane w 13 formach pracy operacyjnej.

Na podstawie informacji przekazanych przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego wiadomo natomiast, że Służba ta skierowała do GIIF pięć wniosków o udzielenie informacji. W związku z otrzymanymi z GIIF informacjami SKW nie podejmowała w 2021 r. czynności innych niż wewnętrzne czynności analityczne. Ponadto SKW nie przekazywała otrzymanych od GIIF informacji innym organom lub jednostkom administracji publicznej, ani też nie podejmowała na ich podstawie innych „dalszych czynności” w rozumieniu art. 14 ust. 2 pkt. 11 *ustawy AML/CTF*.

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego poinformował natomiast, że w 2021 r. otrzymał od GIIF w trybie art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF* pięć informacji o uzasadnionym podejrzeniu naruszenia przepisów związanych z funkcjonowaniem rynku finansowego. W stosunku do wszystkich ww. informacji UKNF podjął czynności analityczne przewidziane *ustawą AML/CTF*, a także ustawami regulującymi poszczególne sektory rynku finansowego. UKNF poinformował ponadto, że w 2021 r. nie kierował do prokuratury zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, które byłyby wynikiem przeprowadzonej analizy informacji przekazanych przez GIIF. W kwestii zasobów ludzkich zaangażowanych w realizację zadań z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu UKNF informuje, że

zapewnia prawidłowe i bezpieczne funkcjonowanie rynku finansowego. Obowiązki wynikające z *ustawy AML/CTF* korespondują oraz przenikają się z pozostałymi czynnościami nadzorczymi. KNF, jako jednostka współpracująca, realizuje za pośrednictwem UKNF szereg obowiązków związanych z AML/CTF, implikujących konieczność alokacji odpowiednich zasobów. Na dzień składania informacji do GIIF zasoby ludzkie UKNF związane z realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu są oceniane jako niewystarczające do realizacji wszystkich tych zadań i będą wzmocnione. Biorąc pod uwagę planowane uzupełnienie wakatów, powyższa ocena prawdopodobnie ulegnie zmianie. Dodatkowo, w przypadku materializacji okoliczności wymagających wzmocnienia zasobów kadrowych, takich jak np. zmiany obowiązujących przepisów w zakresie przypisania KNF nowych obowiązków w obszarze AML/CTF, UKNF przeprowadzi ponowną ocenę zaistniałego stanu rzeczy i podejmie odpowiednie działania dostosowawcze. W kwestii posiadanych przez UKNF zasobów finansowych przeznaczonych na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, to nie budzą one zastrzeżeń – są adekwatne do ich zakresu oraz ilości.

Prezes Najwyższej Izby Kontroli zakomunikował z kolei, że w 2021 r. nie zwracał się do GIIF o przedstawienie informacji w trybie przewidzianym przepisami *ustawy AML/CTF*.

Ponadto Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE) poinformował GIIF, że w 2021 r. nie skierował do GIIF zapytań/wniosek o udzielenie informacji w trybie przewidzianym *ustawą AML/CTF*.

6.3 DANE DOTYCZĄCE POSTĘPOWAŃ KARNYCH

Zgodnie z treścią art. 14 ust. 3 *ustawy AML/CTF*, Minister Sprawiedliwości jest zobowiązany do przekazywania GIIF danych zbiorczych o:

- liczbie postępowań karnych wszczętych i zakończonych w sprawach dotyczących prania pieniędzy i liczbie postępowań karnych wszczętych i zakończonych w sprawach dotyczących finansowania terroryzmu;
- liczbie osób, którym przedstawiono zarzut prania pieniędzy, i liczbie osób, którym przedstawiono zarzut finansowania terroryzmu;
- liczbie osób prawomocnie skazanych za pranie pieniędzy i liczbie osób prawomocnie skazanych za finansowanie terroryzmu;
- rodzajach przestępstw bazowych, o których mowa w art. 1 lit. e *Konwencji Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu, sporządzonej w Warszawie dnia 16 maja 2005 r.* (Dz. U. z 2008 r. poz. 1028 oraz z 2018 r. poz. 1328), zwanej dalej Konwencją Warszawską, do których odnoszą się informacje wskazane w poprzednich podpunktach;
- wartościach majątkowych, w stosunku do których dokonano zamrożenia, wstrzymania transakcji i blokady lub orzeczono zajęcie, zabezpieczenie majątkowe lub przepadek.

Z danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości wynika, że w 2021 r. w sądach okręgowych i rejonowych w Polsce wszczęto 300 sądowych postępowań karnych o przestępstwo z art. 299 *Kodeksu karnego* wobec 997 osób. Sądy zakończyły w tym samym

okresie 226 postępowań karnych w sprawach o powyższe przestępstwo. Zgodnie z przytoczonymi danymi Ministerstwa Sprawiedliwości w 2021 r. za popełnienie przestępstwa prania pieniędzy z art. 299 *Kodeksu karnego* prawomocnie⁴⁹ skazano 295 osób, natomiast 426 osób skazanych zostało w I instancji. W prowadzonych postępowaniach dokonano zabezpieczeń majątkowych w łącznej wysokości 10 380 390 zł, orzeczono zajęcie wartości majątkowych na kwotę 1 554 377 zł, a także orzeczono przepadek mienia w łącznej wysokości 170 720 814 zł.

Jednocześnie z przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości informacji wynika, że w 2021 r. sądy powszechne nie wszczęły ani jednego postępowania karnego w związku z przestępstwem z art. 165a *Kodeksu karnego* oraz nie zakończyły ani jednego postępowania karnego, prowadzonego w kierunku tego artykułu. W związku z powyższym w 2021 r. w związku z przestępstwem z art. 165a *Kodeksu karnego* nikogo nie skazano, zarówno w I instancji, jak i nie odnotowano skazań prawomocnych za finansowanie terroryzmu.

W prowadzonych w Polsce w 2021 r. sądowych postępowaniach karnych o przestępstwo z art. 299 *Kodeksu karnego* przestępstwami bazowymi, o których mowa w art. 1 lit. e Konwencji Warszawskiej, były następujące przestępstwa:

- z *Kodeksu karnego* następujące artykuły: art. 230 (płatna protekcja); art. 255a (rozpowszechnianie treści ułatwiających popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym); art. 258 (zorganizowana grupa i związek przestępczy); art. 270 (fałsz materialny); art. 271 (fałsz intelektualny); art. 272 (wyłudzenie poświadczenia nieprawdy); art. 279 (kradzież z włamaniem); art. 282. (wymuszenie rozbójnicze); art. 286. (oszustwo); art. 291 (paserstwo); art. 294 (typy kwalifikowane przestępstw określonych w art. art. 278 § 1, 2 lub 5, art. 278a § 1, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1 lub 2, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, art. 290 § 1 lub w art. 291 § 1, w stosunku do mienia znacznej wartości);
- z *Kodeksu karnego skarbowego* artykuły: art. 54 (uchylanie się od obowiązku podatkowego); art. 56 (nieprawdziwe dane podatkowe);
- przestępstwa z *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii*;
- inne przestępstwa (kodeks karny i ustawy szczególne);
- przestępstwa nieokreślone.

6.4. DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA

Mimo trwającej pandemii oraz nadal istotnych ograniczeń komunikacyjnych, przedstawiciele GIIF również w 2021 r. wzięli aktywny udział w charakterze prelegentów lub uczestników w licznych szkoleniach i warsztatach, a także konferencjach, na których poruszana była problematyka przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Z uwagi na warunki pandemiczne podnoszenie kwalifikacji odbywało się głównie w formie online, choć kilka szkoleń zostało przeprowadzonych w formie stacjonarnej. Szkolenia prowadzone w tradycyjnej formie stwarzają możliwość lepszej interakcji na żywo ze szkolącym, jednakże

⁴⁹ Według uzyskanych z Ministerstwa Sprawiedliwości informacji, dane w tym dziale wykazują Wydziały Sądów Okręgowych (I instancja) i Rejonowych. Ważny jest fakt prawomocności, nie ma znaczenia, w której instancji orzeczenie uprawomocniło się.

szkolenia przeprowadzane online dają możliwość nie tylko kontaktu ze szkolącym, ale i powrotu do przekazywanych treści, dzięki umieszczaniu na platformach nagrań z zajęć czy dodatkowych materiałów. Jest też możliwość przeprowadzania testów ze zdobytej wiedzy.

W 2021 r. w ramach przygotowań do 5. rundy ewaluacji Polski przez MONEYVAL GIIF prowadził szeroką akcję informacyjną w postaci szkoleń dedykowanych dla instytucji obowiązyanych (dla różnych sektorów rynku finansowego i niefinansowego) oraz jednostek współpracujących, dotyczącą wielu aspektów systemowego przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Dotyczyły one m.in. zasad stosowania szczególnych środków ograniczających, zwalczania finansowania terroryzmu, zagadnień typologicznych oraz działania systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Dla sektora bankowego przedmiotowe szkolenia zostały przygotowane i przeprowadzone w maju 2021 r., natomiast jesienią szkolenia były przeprowadzone dla podmiotów prowadzących działalność kantorową oraz członków Stowarzyszenia Księgowych w Polsce.

Oprócz w/w szkoleń związanych z 5. rundą ewaluacji Polski przez MONEYVAL przedstawiciele GIIF dwukrotnie w 2021 r. prowadzili szkolenia dla przedstawicieli Żandarmerii Wojskowej. Szkolenia te odbyły się w Centrum Szkolenia Żandarmerii Wojskowej w Mińsku Mazowieckim.

W związku z gromadzeniem i przetwarzaniem informacji o beneficjentach rzeczywistych w Centralnym Rejestrze Beneficjentów Rzeczywistych (CRBR) w grudniu 2021 r. przedstawiciel GIIF na Posiedzeniu Forum Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu przy Radzie Bezpieczeństwa Banków ZBP (Forum AML) przeprowadził szkolenie pn. „Odnutowywanie i zgłaszanie rozbieżności między informacjami zgromadzonymi w CRBR a ustalonymi przez instytucje obowiązane informacjami o beneficjencie rzeczywistym klienta”.

7. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

7.1. WSPÓŁPRACA Z KOMISJĄ EUROPEJSKĄ

7.1.1. GRUPA EKSPERTÓW DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU

Zadaniem Grupy Ekspertów ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (ang. *Expert Group on Money Laundering and Terrorist Financing – EGMLTF*), zrzeszającej przedstawicieli państw członkowskich UE, jest wspieranie Komisji Europejskiej w wyznaczaniu kierunków polityki w dziedzinie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, przygotowywaniu aktów prawnych, a także doradzanie na etapie przygotowywania wniosków w sprawie środków wykonawczych i koordynacja współpracy pomiędzy państwami członkowskimi UE.

W 2021 r. odbyło się sześć zdalnych spotkań EGMLTF, w których uczestniczyli przedstawiciele GIIF. Spotkania poświęcone były w głównej mierze nowemu *pakietowi przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu* (tzw. pakiet AML/CTF) w ramach wdrażania *planu działania Komisji w sprawie zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu z dnia 7 maja 2020 r.* Komisja przedyskutowała z państwami członkowskimi poszczególne elementy tego pakietu i skonsultowała proponowane w nim rozwiązania. W skład pakietu AML/CTF opublikowanego przez Komisję Europejską 20 lipca 2021 r.⁵⁰ weszły:

1. *Wniosek rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające Urząd ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu i zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1093/2010, (UE) nr 1094/2010 i (UE) nr 1095;*
2. *Wniosek rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu;*
3. *Wniosek dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie mechanizmów, które państwa członkowskie powinny wprowadzić, mających na celu zapobieganie wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz uchylająca dyrektywę (UE) 2015/849;*
4. *Wniosek rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie informacji towarzyszących transferom środków pieniężnych i niektórych kryptoaktywów (wersja przekształcona).*

W ramach publikacji pakietu AML/CTF, opublikowano również Wniosek dotyczący *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1153 w zakresie dostępu właściwych organów do scentralizowanych rejestrów rachunków bankowych za pośrednictwem pojedynczego punktu dostępu.*

⁵⁰ https://ec.europa.eu/info/publications/210720-anti-money-laundering-countering-financing-terrorism_en

GIIF koordynował konsultacje publiczne oraz przygotowanie stanowisk Rządu RP w sprawie wszystkich wymienionych projektów KE oraz był odpowiedzialny za prezentację stanowisk Rządu Sejmowi i Senatowi RP. Rząd RP kierunkowo poparł zmiany w unijnym systemie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu zaproponowane przez KE, w tym utworzenie jednolitego zbioru przepisów w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz unijnej agencji odpowiedzialnej za nadzór nad wybranymi instytucjami finansowymi i koordynowanie współpracy jednostek analityki finansowej. Wszystkie stanowiska zostały pozytywnie zaopiniowane przez obie izby Parlamentu.

W trakcie posiedzeń EGMLTF państwa zostały również poinformowane o aktualnej sytuacji w zakresie badania Rady Europy, mającego na celu przygotowanie raportu dotyczącego oceny konkretnego wdrożenia i skutecznego stosowania dyrektywy 2015/849 w państwach członkowskich UE. W tym celu w 2021 r. Rada Europy na zlecenie Komisji Europejskiej kontynuowała cykl spotkań ewaluacyjnych z państwami członkowskimi. Ocena wdrożenia i skuteczności stosowania przez Polskę dyrektywy 2015/849 została zaplanowana na 18-21 stycznia 2022 r. Końcowa ocena będzie dotyczyła ogólnej efektywności i skuteczności dyrektywy 2015/849, a nie będzie się koncentrowała na poszczególnych państwach członkowskich.

Podczas spotkań EGMLTF kontynuowano dyskusje poświęcone państwom trzecim wysokiego ryzyka, skupione wokół procedur postępowania w odniesieniu do nich. Miały one również na celu koordynację unijnego podejścia do tworzenia wykazu państw trzecich wysokiego ryzyka, z procesem, który odbywa się w ramach FATF. W ramach grupy konsultowano nową politykę względem państw trzecich, zaproponowaną we *Wniosku dotyczącym rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu* w ramach pakietu AML/CTF z 20 lipca 2021 r. W 2021 r. Komisja Europejska skonsultowała się z członkami EGMLTF w drodze procedury pisemnej w sprawie kolejnego projektu rozporządzenia delegowanego.

Posiedzenia EGMLTF były również dogodną platformą do omówienia zagadnień dotyczących ocen systemów przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu państw przez FATF i MONEYVAL oraz realizowanych, jak i przyszłych projektów w ramach grup roboczych działających w ramach tych forów.

Odnotować należy, że w grudniu 2021 r., z inicjatywy Komisji Europejskiej, odbyło się nieformalne spotkanie członków EGMLTF, podczas którego delegacje polska i chorwacka przedstawiły swoje wnioski i planowaną strategię dyskusji nad raportami z oceny krajowych systemów walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, w związku z planowanym posiedzeniem Komitetu MONEYVAL.

Ponadto w trakcie posiedzeń EGMLTF oraz w ramach kontaktów roboczych z jej członkami, Komisja Europejska konsultowała z przedstawicielami państw członkowskich, w tym Polski, inicjatywy unijne dotyczące między innymi:

- badania przeprowadzanego na mocy art. 65 dyrektywy 2015/849, dotyczącego ostatnich zmian na rynku i zmian regulacyjnych w zakresie identyfikacji użytkowników aktywów wirtualnych oraz sporządzenia sprawozdania czy właściwe jest, w odniesieniu do walut wirtualnych, stworzenie i utrzymywanie centralnej bazy danych rejestrującej

tożsamości użytkowników i adresy kont waluty wirtualnej, dostępnej dla jednostek analityki finansowej;

- danych statystycznych w ramach art. 44 dyrektywy 2015/849;
- inicjatywy Komisji w sprawie prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu w odniesieniu do handlu dobrami kultury;
- organizacji symposium dotyczącego praktycznych aspektów funkcjonowania rejestrów beneficjentów rzeczywistych w państwa członkowskich oraz procedury pt. *“Preparatory action — Capacity Building, Programmatic Development and Communication in the Context of the Fight Against Money Laundering and Financial Crimes” - 2020/S 253-638196;*
- połączenia rejestrów beneficjentów rzeczywistych;
- prac mających na celu spełnienie wymogu określonego w art. 20a dyrektywy 2015/849 (sporządzenie wykazu wszystkich znaczących funkcji publicznych na szczeblu państw członkowskich i Unii);
- prac przygotowawczych, w tym przeprowadzenia konsultacji publicznych w celu wydania wytycznych i dzielenia się dobrymi praktykami w odniesieniu do partnerstw publiczno-prywatnych w dziedzinie zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu;
- przygotowania sprawozdania na temat harmonizacji informacji zawartych w rejestrach nieruchomości oraz integracji tych rejestrów, o którym mowa w art. 32b ust. 2 dyrektywy 2015/849;
- przygotowania trzeciej ponadnarodowej oceny ryzyka;
- sprawozdania specjalnego nr 13/2021 Europejskiego Trybunału Obrachunkowego pt. *„Działania UE na rzecz zwalczania prania pieniędzy w sektorze bankowym pozostają rozproszone i nie są wdrażane w wystarczającym stopniu”;*
- wsparcia państw członkowskich dotyczącego interpretacji przepisów *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1153 z dnia 20 czerwca 2019 r. ustanawiającej zasady ułatwiające korzystanie z informacji finansowych i innych informacji w celu zapobiegania niektórym przestępstwom, ich wykrywania, prowadzenia dochodzeń w ich sprawie lub ich ścigania oraz uchylającej decyzję Rady 2000/642/WSiSW.*

7.1.2. PLATFORMA UE-FIU

Przedstawiciele GIIF w kolejnym roku aktywnie uczestniczyli w pracach Platformy EU-FIU (dalej: Platforma). Platforma jest ciałem doradczym KE, służącym do bieżącej współpracy pomiędzy JAF państw członkowskich UE. Na posiedzeniach Platformy EU-FIU omawiane są m.in. nowe inicjatywy UE z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, propozycje usprawnienia wymiany informacji pomiędzy jednostkami analityki finansowej, kwestie wspólnej analizy spraw z elementem transgranicznym, wymiana informacji przez system FIU.net, ponadnarodowa ocena ryzyka czy raportowanie transgranicznych transakcji podejrzanych.

W 2021 r. odbyły się cztery zwyczajne spotkania Platformy oraz dodatkowa sesja strategiczna, poświęcona planowi działań Platformy na lata 2022-2023. Z uwagi na trwającą pandemię COVID-19 wszystkie spotkania odbyły się w formie wideokonferencji.

Tematem przewijającym się na kolejnych posiedzeniach było przeniesienie pod zarząd KE sieci wymiany informacji pomiędzy JAF – tj. sieci FIU.net. Dotychczasowy administrator sieci – EUROPOL, w związku z decyzją Europejskiego Inspektora Ochrony Danych Osobowych z 19 grudnia 2019 r. utracił możliwość dalszego administrowania systemem ze względu na brak odpowiednich podstaw prawnych do przetwarzania danych. Umowa o korzystaniu z sieci FIU.net pomiędzy GIIF i KE została podpisana we wrześniu 2021 r. W tym samym miesiącu miał również miejsce transfer danych do serwerów zlokalizowanych w KE oraz ponowne uruchomienie systemu.

Przedmiotem dyskusji był również opublikowany przez KE w lipcu 2021 r. tzw. pakiet AML/CTF. Celem pakietu jest wzmocnienie unijnych ram przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, w tym poprzez utworzenie jednolitego zbioru unijnych przepisów oraz utworzenie unijnej agencji odpowiedzialnej za nadzór AML/CTF wybranych instytucji finansowych oraz mechanizm współpracy i wsparcia jednostek analityki finansowej (ang. *coordination and support mechanism* – CSM). Aby wypracować wspólne stanowisko jednostek analityki finansowej w odniesieniu do CSM w ramach Platformy powołano specjalną grupę roboczą, której członkiem był także przedstawiciel Polski. Propozycje formułowane przez grupę były przedstawiane KE w trakcie prac nad pakietem AML/CTF, a po jego publikacji także na forum grupy roboczej Rady UE, w ramach której toczyły się (i będą się toczyć w 2022 r.) negocjacje brzmienia poszczególnych aktów.

7.1.3. OCENA SKUTECZNOŚCI STOSOWANIA DYREKTYWY 2015/849

Komisja Europejska jest zobowiązana do przedstawienia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdania z wdrożenia przez państwa członkowskie *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2015/849 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego doprania pieniędzy lub finansowania terroryzmu*. W tym celu na zlecenie Komisji Europejskiej częściowe oceny państw członkowskich oraz główne sprawozdanie opracowują eksperci Rady Europy. Polska, jako członek Unii Europejskiej, również została włączona w proces oceny wdrożenia i skuteczności stosowania przepisów 4 Dyrektywy AML. Do grudnia 2021 r. Polska została zobowiązana do przekazania odpowiedzi do specjalnego kwestionariusza, przekazanego przez Radę Europy, jak też przedstawienia niezbędnych informacji dodatkowych i statystyk.

Sama ewaluacja została zaplanowana w formie zdalnej, w dniach 18-21 stycznia 2022 r. przy udziale ewaluatorów Rady Europy oraz przedstawicieli właściwych organów administracji publicznej i wskazanych instytucji obowiązyanych. Za koordynację prac nad przygotowaniem odpowiedzi do kwestionariusza, przekazanie niezbędnych informacji na potrzeby oceny, jak też organizację spotkań odpowiadali przedstawiciele GIIF.

7.2. WSPÓŁPRACA Z RADĄ UNII EUROPEJSKIEJ

W 2021 r. Rada Unii Europejskiej pod przewodnictwem słoweńskiej prezydencji prowadziła negocjacje dotyczące pakietu AML/CTF przedstawionego przez Komisję Europejską w lipcu

2021 r. Przedstawiciele GIIF brali aktywny udział w konsultacjach, a także koordynowali na poziomie krajowym opracowywanie uwag do przedstawionych elementów pakietu.

7.3. KOMITET MONEYVAL

Z uwagi na obostrzenia związane z COVID-19, Komitet MONEYVAL kontynuował swoje prace w trybie hybrydowym. W 2021 r. odbyły się dwa posiedzenia Komitetu (w dniach 26 - 30 kwietnia oraz 13 - 18 grudnia).

W ciągu ostatniego roku Komitet przeprowadził w formacie hybrydowym cztery misje ewaluacyjne - w Bułgarii, Chorwacji, Liechtensteinie i Polsce oraz przyjął 4 raporty w ramach 5. rundy ewaluacji wzajemnych dotyczących skuteczności systemów przeciwdziałania praniu pieniędzy Chorwacji, Polski, San Marino (misja przeprowadzona w 2020 r.) i Watykanu (misja przeprowadzona w 2020 r.).

Ponadto Komitet dokonał okresowego przeglądu postępu Albanii, Andory, Cypru, Czech, Gibraltaru, Litwy, Malty, Serbii, Słowenii i Węgier, na bazie raportów przekazanych przez te państwa, a także analiz opracowanych przez Sekretariat MONEYVAL.

MONEYVAL kontynuował w 2021 r. horyzontalny przegląd wdrażania zaleceń FATF przez państwa członkowskie przy uwzględnieniu przeprowadzonych najnowszych ocen wzajemnych. Analiza ta umożliwiła wskazanie trendów w obszarze zgodności ze standardami FATF, wykazując jednocześnie, że gros członków Komitetu w dalszym ciągu wykazuje średnio umiarkowaną skuteczność w przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i zwalczaniu finansowania terroryzmu. W marcu 2021 r. MONEYVAL zorganizował dla swoich członków pierwsze spotkanie na temat horyzontalnego przeglądu wzajemnych ocen, podczas którego m.in. przedstawiono tendencje wynikające z raportów a także wskazano typowe uchybienia państw w realizacji zaleceń oraz w odniesieniu do efektywności w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Szerszy raport MONEYVAL został zaprezentowany członkom Komitetu w IV kwartale 2021 r.

MONEYVAL wznowił swoje prace typologiczne, w wyniku czego 28 września 2021 r. odbyło się spotkanie typologiczne dla jego członków, podczas którego dyskutowano nad zagrożeniami i podatnością systemu AML/CTF w dobie pandemii. Zespół projektowy pod przewodnictwem przedstawiciela GIIF (w którego skład wchodził także eksperci z Armenii, Estonii, Guernsey, Łotwy, Słowenii, Federacji Rosyjskiej, Sekretariatu FATF i Sekretariatu EAG) przedstawił wstępne wnioski z prowadzonych badań w zakresie przeglądu środków, jakie organy nadzoru podjęły w celu kontynuowania monitorowania instytucji obowiązków w warunkach ograniczeń spowodowanych pandemią.

W grudniu 2021 r. Komitet MONEYVAL przyjął raport *Nadzór AML/CTF w czasach kryzysu i trudnych uwarunkowań zewnętrznych*. Powstał on w ramach zgłoszonego przez Polskę projektu typologicznego, którego celem było zidentyfikowanie dobrych praktyk wdrożonych przez instytucje nadzoru AML/CTF w czasie pandemii COVID-19. Raport analizuje wpływ pandemii na organizację pracy i operacje wykonywane przez instytucje nadzorcze, w tym przede wszystkim skutki ograniczenia możliwości bezpośrednich spotkań czy nagle niedobory pracowników. Na podstawie doświadczeń z pandemią COVID-19 autorzy starają się odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób instytucje nadzoru mogą zwiększyć swoją odporność na podobne kryzysy w przyszłości, aby zapewnić ciągłość i efektywność działania.

Również podczas grudniowego posiedzenia Sekretariat MONEYVAL przedstawił raport okresowy z realizacji strategii Komitetu na lata 2020-2022. Wśród osiągniętych rezultatów znalazło się w szczególności odniesienie do kontynuacji mimo warunków pandemicznych statutowych działań Komitetu, tj. ocen wzajemnych państw członkowskich, wznowienie prac typologicznych, przeprowadzenie przeglądu horyzontalnego, wzmocnienie współpracy z FATF i innymi ciałami regionalnymi o charakterze FATF, ale też podniesienie pozycji MONEYVAL w strukturach Rady Europy dzięki pośredniczeniu w organizowaniu współpracy z FATF.

Podczas przeprowadzonych w trakcie grudniowej sesji plenarnej wyborów do władz Komitetu przedłużono na kolejne dwa lata mandat dotychczasowej przewodniczącej - pani Elżbiety Franków-Jaśkiewicz – przedstawicielki GIFF. Na wiceprzewodniczących wybrano przedstawicieli Armenii i Guernsey – panią Astghik Karamanukyan i pana Richarda Walkera, panowie Ladislav Majernik (Słowacja) i Matis Mäeker (Estonia) zachowali swoje stanowiska członków zwyczajnych Biura MONEYVAL.

Ponadto, Zgromadzenie Plenarne MONEYVAL przyjęło w grudniu 2021 r. informację o tym, że Wielka Brytania i Niemcy zostały wyznaczone przez Przewodniczącego FATF jako dwaj rotacyjni członkowie FATF w MONEYVAL na lata 2022-23. W latach 2020-2021 były to Włochy i Niemcy.

Należy odnotować, że Przewodnicząca MONEYVAL, przedstawicielka GIFF, Pani Elżbieta Franków-Jaśkiewicz, uczestniczyła w czerwcu 2021 r. w wymianie poglądów z Komitetem Ministrów Rady Europy, przedstawiając raport roczny MONEYVAL za rok 2020 oraz informacje o bieżących zagrożeniach i trendach związanych z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu.

Miniony rok był szczególnie, jeśli chodzi o współpracę Polski z Komitetem MONEYVAL, z uwagi na zaplanowaną ocenę naszego państwa w zakresie efektywności i zgodności technicznej w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. W związku z przesunięciem przez Komitet MONEYVAL terminu wizyty ewaluacyjnej w Polsce z października 2020 r. na maj 2021 r. GIFF kontynuował serię spotkań i warsztatów z jednostkami współpracującymi i instytucjami obowiązanymi, przygotowując je do planowanej oceny polskiego systemu walki z praniem pieniędzy oraz finansowaniem terroryzmu. Współpracował ponadto z innymi organami nad opracowaniem dodatkowych materiałów do kwestionariuszy oceny zgodności technicznej i efektywności.

Strona polska była konsultowana przez Sekretariat MONEYVAL w trakcie prac nad raportem zgodności technicznej oraz przekazała swoje uwagi do dokumentu wskazującego główne obszary, które były w zainteresowaniu ewaluatorów (ang. *Scoping Note*). Ponadto przedstawiciele GIFF współpracowali i uzgadniali z Sekretariatem szczegóły wizyty ewaluatorów w Polsce. Następnie, odpowiadali także za przygotowanie i koordynację spotkań na miejscu. Ze względu na pandemię zdecydowano o hybrydowym charakterze misji. Dwutygodniowa wizyta ewaluatorów w Polsce, podczas której spotkali się z przedstawicielami organów ścigania, nadzoru, GIFF oraz instytucjami obowiązanymi miała miejsce w dniach 10 - 21 maja 2021 r. Przygotowany przez nich projekt raportu był konsultowany z przedstawicielami właściwych organów oraz był przedmiotem pogłębionych dyskusji w trakcie zorganizowanego w październiku w Strasbourgu spotkania konsultacyjnego (ang. *face to face meeting*). Raport z oceny Polski został przekazany pod obrady Grupy Roboczej ds. Ewaluacji, które miały

miejsce 14 grudnia 2021 r. W toku dyskusji Grupy zdecydowano m.in. o podniesieniu oceny w ramach Wyniku Bezpośredniego 2 (współpraca międzynarodowa) z poziomu względnej efektywności na poziom zadowalającej efektywności oraz oceny Rekomendacji 40 FATF na poziom podwyższonej zgodności. Raport został przedstawiony podczas posiedzenia plenarnego Komitetu MONEYVAL 16 grudnia 2021 r. Warto podkreślić, że wg raportu, większość wymogów prawnych, a także praktycznych działań podejmowanych przez Polskę zapewnia zadowalający poziom co do przejrzystości osób oraz porozumień prawnych, jak też ich beneficjentów rzeczywistych. Wyciągnięto także pozytywne wnioski na temat zdolności Polski do współpracy międzynarodowej. W raporcie odnotowano, że sektor prywatny wykazał znaczny poziom skuteczności w stosowaniu środków zapobiegających praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, w tym należytej staranności wobec klienta i kontroli wewnętrznych. Jednakże ewaluatorzy wskazali szereg obszarów legislacyjnych, organizacyjnych, szkoleniowych oraz analitycznych, w których niezbędne jest pilne podjęcie działań naprawczych przez właściwe organy, odpowiedzialne za przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, a także zwalczanie przestępstw bazowych i nadzór nad instytucjami obowiązanymi.

W wyniku uzyskanych ocen Polska została umieszczona w procesie wzmożonego raportowania i została zobligowana do przedstawienia do grudnia 2023 r. swojego raportu postępu, uwzględniającego działania państwa w zakresie zgodności technicznej i poprawy uzyskanych rezultatów.

Raport z ewaluacji polskiego systemu walki z praniem pieniędzy oraz finansowaniem terroryzmu, po przyjęciu przez MONEYVAL, przeszedł proces FATF, polegający na ocenie zgodności i jakości z innymi raportami, a jego oficjalna publikacja na stronie Rady Europy miała miejsce 1 lutego 2022 r.⁵¹

7.4. KONFERENCJA PAŃSTW STRON KONWENCJI WARSZAWSKIEJ

W związku z realizacją postanowień Konwencji Warszawskiej oraz uczestnictwem Polski w Konferencji Państw Stron Konwencji Warszawskiej (ang. *Conference of the Parties - COP*), GIIF kontynuował działania związane z aktywnościami podejmowanymi przez ww. forum.

W dniu 12 maja 2021 r. odbyło się nadzwyczajne posiedzenie COP, które nawiązało do niedokończonej dyskusji nad projektem raportu horyzontalnego dot. implementacji art. 3(4) Konwencji (odwrócony ciężar dowodu) w ramach poprzedniego, 12. posiedzenia COP z 2020 r., podczas którego sprawozdawcy mieli inne niż niektóre państwa strony poglądy na temat znaczenia terminu "poważne przestępstwo" przewidzianego w omawianym art. 3(4). Zasadniczo dyskusja dotyczyła związku między systemem konfiskaty obowiązkowej, uregulowanym w art. 3(2) oraz odwróconym ciężarem dowodowym, o którym mowa w art. 3(4) w stosunku do pojęcia „poważnego przestępstwa”. W związku z tym na 12. posiedzeniu plenarnym podjęto decyzję o odroczeniu przyjęcia ww. projektu raportu. W następstwie Przewodniczący COP postanowił zwrócić się do eksperta naukowego o dokonanie przeglądu noty interpretacyjnej dotyczącej art. 3(4) i skoncentrowanie się na kwestii pojęcia poważnego przestępstwa. Podczas nadzwyczajnego posiedzenia dokończono dyskusję nad projektem

⁵¹ https://www.coe.int/en/web/moneyval/home/newsroom/-/asset_publisher/zTE3FjHi4YJ7/content/poland-publication-of-the-5th-round-mutual-evaluation-report

raportu horyzontalnego dot. implementacji art. 3(4) Konwencji z uwzględnieniem noty interpretacyjnej. Raport został przyjęty i opublikowany na stronie Rady Europy⁵².

W dniach 17-18 listopada 2021 r. odbyło się 13. zdalne posiedzenie COP, podczas którego kontynuowano przegląd poziomu implementacji przepisów Konwencji Warszawskiej przez Państwa Strony Konwencji.

Podczas tego posiedzenia odbyła się dyskusja nad projektem raportu w zakresie implementacji art. 10 (1) oraz (2) Konwencji Warszawskiej (odpowiedzialność podmiotów zbiorowych). Horyzontalna dyskusja na forum COP odnośnie implementacji wskazanego artykułu Konwencji potwierdziła, że polskie władze powinny zrealizować zalecenia raportu z ewaluacji COP z 2013 r. dotyczące potrzeby dokonania przeglądu systemu odpowiedzialności korporacyjnej pod kątem potencjalnych przeszkód w skutecznym jego wdrożeniu oraz ewentualnego wyeliminowania przesłanki ustalenia odpowiedzialności osoby fizycznej przed pociągnięciem do odpowiedzialności osoby prawnej. Zgodnie z *Zasadami postępowania COP*, wobec państwa podlegającego przeglądowi horyzontalnemu, które uporczywie nie podejmuje działań we wdrażaniu zaleceń COP i w ciągu 3 lat od przyjęcia raportu horyzontalnego nie dostosuje swojego systemu, mogą być zastosowane działania wymuszające zgodność.

Uzgodniony projekt raportu horyzontalnego dot. implementacji art. 10 (1) oraz (2) został przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne COP oraz będzie opublikowany na stronie Rady Europy.

Ponadto podczas 13. posiedzenia COP:

- omówiono wyniki analizy informacji zebranych w kwestionariuszu dot. aktywów wirtualnych;
- zdecydowano o opracowaniu noty interpretacyjnej do art. 10 Konwencji oraz dodaniu do noty interpretacyjnej do art. 3(4) praktycznych przykładów;
- dokonano przeglądu zastrzeżeń oraz deklaracji państw stron do Konwencji, państwa strony zostały zachęcone do dokonania przeglądu krajowych zastrzeżeń oraz deklaracji w celu ich dostosowania do obowiązującego krajowego ustawodawstwa;
- odbyły się wybory przewodniczącego COP, jego zastępcy oraz 3 członków biura COP.

Podczas ww. posiedzenia ustalono też, że następny horyzontalny przegląd implementacji wybranych przepisów Konwencji będzie miał miejsce podczas regularnego 14. posiedzenia COP w 2022 r. Obejmie on kwestię implementacji art. 6 Konwencji – zarządzanie zabezpieczonym mieniem.

7.5. GRUPA EGMONT

Polska Jednostka Analityki Finansowej kontynuowała w 2021 r. swoje zaangażowanie w działania Grupy Egmont, zrzeszającej 167 jednostek analityki finansowej z całego świata, uczestnicząc w pracach, inicjatywach oraz spotkaniach na poziomie roboczym i plenarnym. GIIF jest zaangażowana w prace Grupy Roboczej do spraw Wymiany Informacji i Grupy Roboczej ds. Pomocy Technicznej i Szkoleniowej oraz współpracę z Sekretariatem Grupy Egmont.

⁵² Link: <https://www.coe.int/en/web/cop198/implementation/reports>

W minionym roku, z uwagi na pandemię, kolejny raz zrezygnowano z posiedzenia plenarnego Grupy Egmont, a tylko zorganizowano posiedzenia grup roboczych oraz warsztaty i seminaria w formie wirtualnej, w których uczestniczyli przedstawiciele GIIF, włączając się w realizowane działania, projekty i dyskusje.

Szefowie Jednostek Analityki Finansowej Grupy Egmont uczestniczyli w wirtualnych seminariach, dzieląc się swoim doświadczeniem w tematach związanych z podejściem opartym o ryzyko (ang. *risk based approach*) w funkcjonowaniu jednostek analityki finansowej, procesami realizowanymi przez jednostki, a ochroną danych osobowych, czy także kwestiami związanymi z procesem zarządzania wymianą informacji przez jednostki analityki finansowej w oparciu o Egmont Secure Web.

Przedstawiciele GIIF, uczestnicząc w pracach Grupy Egmont zaangażowani byli w realizację projektów szkoleniowych i typologicznych. Ponadto, uczestniczyli w ocenie przykładów spraw analitycznych, zgłoszonych przez jednostki analityki finansowej do corocznego konkursu na najlepszą sprawę analityczną w ramach Grupy Egmont (ang. *Best Egmont Case Award - BECA*). Warto odnotować, że zgłoszona przez GIIF w 2020 r. do wspomnianego konkursu sprawa analityczna, została wyróżniona poprzez wybór jej do publikacji, przygotowywanej przez Grupę Egmont, zawierającej interesujące sprawy analityczne - *The Best Egmont Case Award Publication 2014-2020*. Dokument ten zyskał akceptację szefów jednostek analitycznych i został opublikowany na stronie Grupy Egmont w 2021 r.⁵³

Grupa Egmont, niezależnie od ograniczeń spowodowanych pandemią, kontynuowała prace nad licznymi projektami typologicznymi (m.in. w obszarze odzyskiwania mienia i współpracy jednostek analityki finansowej z biurami ds. odzyskiwania mienia; współdziałania jednostek analityki finansowej ze służbami celnymi, współpracy w obszarze FinTech i wykorzystania nowoczesnych rozwiązań w dziedzinie finansów, wzmocnienia wymiany informacji pomiędzy jednostkami za pośrednictwem systemów informatycznych, finansowania ekstremalnego prawnicowego terroryzmu, czy prania pieniędzy pochodzących z wielkich spraw korupcyjnych). Jak odnotowują FATF i Grupa Egmont, nowe technologie mają ogromny wpływ na to, by zwiększyć wydajność procesów analitycznych w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz skuteczność podejmowanych działań.

W ostatnich latach jednostki analityki finansowej, niezależnie od ich rozwoju i wielkości, decydowały się na zastosowanie różnych narzędzi cyfrowych w celu wsparcia swoich działań operacyjnych i analitycznych, zwłaszcza w odniesieniu do analizy strategicznej. Narzędzia te obejmują zarówno automatyzację, jak i wykorzystanie dużych zbiorów danych (ang. *big data*) i zaawansowanej analityki, takiej jak sztuczna inteligencja (ang. *Artificial Intelligence - AI*). Dlatego też, widząc potrzebę działań w tym obszarze, w zakresie stosowania nowych rozwiązań technologicznych, FATF i Grupa Egmont przyjęły w październiku 2021 r. raport w sprawie cyfrowej transformacji AML/CTF dla agencji operacyjnych, dedykowany w szczególności jednostkom analityki finansowej⁵⁴.

Szereg projektów grup roboczych zostało przekształconych w programy szkoleniowe, które są dostępne dla jednostek analityki finansowej oraz organów ścigania na platformie szkoleniowej ECOFEL. Działania realizowane przez Grupę Egmont pokazują, że kładzie ona nacisk na

⁵³ <https://egmontgroup.org/>

⁵⁴ [https://www.fatf-gafi.org/publications/digitaltransformation/digital-transformation-aml-cft.html?hf=10&b=0&s=desc\(fatf_releasedate\)](https://www.fatf-gafi.org/publications/digitaltransformation/digital-transformation-aml-cft.html?hf=10&b=0&s=desc(fatf_releasedate))

wzmocnienie współdziałania z organami ścigania (m.in. w obszarze odzyskiwania mienia czy przeciwdziałania korupcji), jak też współpracy jednostek analityki finansowej ze służbami celnymi, ale też z sektorem prywatnym, poprzez promowanie partnerstwa publiczno-prywatnego, ale także dąży do zacieśniania współpracy pomiędzy swoimi członkami.

Spotkania grup roboczych, ale też uczestnictwo w wirtualnych seminariach, umożliwiły GIIF wzmocnienie współpracy z partnerskimi jednostkami analityki finansowej oraz wymianę doświadczeń w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

Europa 1

GIIF – wraz z pozostałymi jednostkami z państw członkowskich UE, wchodzącymi w skład tzw. Regionu Europa I – uczestniczył w wirtualnych posiedzeniach swojej grupy regionalnej, które w okresie międzysesyjnym odbywają się na marginesie posiedzeń Platformy EU-FIU. Podczas dyskusji prowadzonych na tym forum, europejskie jednostki analityki finansowej omawiały postępy prac nad nowymi inicjatywami Unii Europejskiej w celu wzmocnienia ram AML/ CTF, w szczególności w zakresie ustanowienia mechanizmu koordynacji i wsparcia dla jednostek analityki finansowej.

Ponadto na tym forum dyskutowano intensywnie nad kwestiami dotyczącymi funkcjonowania sieci wymiany informacji FIU.Net i usprawnienia jej funkcjonalności, jak też Egmont Secure Web – bezpiecznej sieci Grupy Egmont.

W ramach regionu omawiano także wspólne inicjatywy szkoleniowe oraz problemy we współpracy i wymianie informacji z jednostkami analityki finansowej z innych regionów.

7.6. GRUPA SPECJALNA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY (FATF)

GIIF współpracował z FATF poprzez uczestnictwo swoich przedstawicieli w posiedzeniach tego gremium w ramach delegacji Komitetu MONEYVAL oraz poprzez przedstawienie podczas posiedzeń EGMLTF swoich opinii, dotyczących implementacji Rekomendacji FATF.

FATF, pod przewodnictwem prezydencji niemieckiej, kontynuował prace nad strategicznym przeglądem efektywności procesów ewaluacyjnych⁵⁵, realizowanym we współpracy z ciałami regionalnymi typu FATF (ang. FSRBs⁵⁶). Wspomniany przegląd ma na celu opracowanie procesów kolejnej rundy wzajemnych ewaluacji, okresowego przeglądu (ang. *follow-up*) oraz procedury wymuszania zgodności w ramach prac grupy ICRG⁵⁷. Powołane w ramach tego procesu grupy zadaniowe, dokonały wnikliwej analizy procesów FATF i przedstawiły propozycje ich zmian, z uwzględnieniem m.in. metodologii oceny oraz kryteriów ICRG. W 2022 r. planowane jest zakończenie tego procesu, a zmiany będą wdrażane tak przez FATF, jak i ciała regionalne odpowiednio od 2023 r. Dzięki przewodnictwu Komitetowi MONEYVAL, przedstawicielka GIIF, pani Elżbieta Franków-Jaśkiewicz, aktywnie uczestniczyła w pracach powołanej przez FATF Grupy Ad Hoc ds. Przeglądu Strategicznego, m.in. brała udział w wymianie poglądów ciał regionalnych o charakterze FATF z Prezydentem FATF, co do wspólnych działań i wzmocnienia ich wpływu na funkcjonowanie tej kluczowej

⁵⁵ Ang. *strategic review*.

⁵⁶ Ang. *FATF-Style Regional Bodies*.

⁵⁷ ICRG - ang. *International Cooperation Review Group*.

organizacji międzynarodowej w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Warto podkreślić, że FATF kontynuował prace nad modyfikacją wytycznych dotyczących opartego na ryzyku podejścia do aktywów wirtualnych (ang. *virtual assets*) i dostawców usług związanych z aktywami wirtualnymi (ang. *virtual assets service providers* - VASP).

Po przeprowadzeniu konsultacji publicznych w marcu-kwietniu 2021 r., o których również informował GIIF, FATF sfinalizował swoje wytyczne dotyczące podejścia opartego na ryzyku do aktywów wirtualnych i VASP, które wyjaśniają m.in. kwestie dot. licencjonowania i rejestracji podmiotów, tak zwaną "zasadę podróżowania"⁵⁸ oraz zawierają zasady wymiany informacji i współpracy pomiędzy organami nadzorującymi podmioty świadczące wspomniane usługi, związane z aktywami wirtualnymi. Zaktualizowane wytyczne mają na celu pomoc państwom i sektorowi prywatnemu we wdrażaniu aktualnych Standardów FATF.⁵⁹

FATF w porozumieniu z Bazylejskim Komitetem Nadzoru Bankowego (BCBS) przeprowadził w minionym roku badanie w celu zidentyfikowania obszarów, w których rozbieżne zasady AML/CTF lub ich implementacja powodują problemy w płatnościach transgranicznych. Wyniki przeprowadzonej ankiety, jak wykazał FATF, wskazały między innymi, że brak podejścia opartego na ryzyku i niespójne wdrażanie wymogów AML/CTF zwiększa koszty, zmniejsza szybkość, ogranicza dostęp i zmniejsza przejrzystość transakcji. Badanie wykazało, że niespójne podejścia krajowe stwarzają również przeszkody w identyfikacji i weryfikacji klientów i beneficjentów rzeczywistych, skutecznym sprawdzaniu pod kątem ukierunkowanych sankcji finansowych, udostępnianiu w razie potrzeby informacji o klientach i transakcjach oraz nawiązywaniu i utrzymywaniu relacji z bankami korespondentami.⁶⁰

Po publikacji tzw. Pandora Papers FATF zdecydował się na konsultacje społeczne w sprawie potencjalnych zmian Rekomendacji 24 w odniesieniu do przejrzystości beneficjentów rzeczywistych będących osobami prawnymi. Wyniki konsultacji zostały uwzględnione przez FATF w jego pracach nad modyfikacją założeń tego standardu, w szczególności w zakresie wielopłaszczyznowego podejścia do gromadzenia informacji o beneficjentach rzeczywistych, środków zapobiegających, nadużywaniu akcji na okaziciela, podejścia opartego na ryzyku oraz dostępu właściwych organów do dokładnych i aktualnych informacji o beneficjentach rzeczywistych.

FATF w minionym roku zwrócił uwagę na jeszcze jedną istotną kwestię, a mianowicie podjął się zbadania i złagodzenia niezamierzonych konsekwencji, wynikających z nieprawidłowej implementacji/nieprawidłowego rozumienia przez państwa członkowskie standardów FATF. W ramach tego badania opublikowano raport, odnoszący się m.in. do kwestii wykluczenia finansowego, niewłaściwego podejścia do organizacji *non-profit* oraz ograniczeń praw człowieka (ze szczególnym uwzględnieniem należytego procesu i praw proceduralnych).

Warto podkreślić działania FATF, służące podniesieniu świadomości państw członkowskich oraz ciał regionalnych w obszarze zwalczania finansowania proliferacji. Po publikacji wytycznych w zakresie krajowych ocen ryzyka dedykowanych finansowaniu proliferacji, FATF zorganizował seminarium w formie webinarium, nt. globalnych i krajowych problemów

⁵⁸ Ang. *travel rule*.

⁵⁹ <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/guidance-rba-virtual-assets-2021.html>

⁶⁰ <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/cross-border-payments.html>

związanych z finansowaniem rozprzestrzeniania broni masowego rażenia. Podczas spotkania zaprezentowano trendy w zakresie ryzyka finansowania proliferacji oraz techniki przyjęte przez wskazane osoby i podmioty w celu uniknięcia sankcji finansowych, ukierunkowanych na finansowanie proliferacji. Webinarium umożliwiło uczestniczącym w nim przedstawicielom Polski uzyskanie cennych informacji, w obszarze, wymagającym szczególnego wzmocnienia na poziomie naszego kraju.

W 2021 r. FATF kontynuował również działania mające na celu informowanie społeczności międzynarodowej o zagrożeniach dla bezpieczeństwa międzynarodowego systemu finansowego, płynących ze strony krajów, które w niewystarczającym zakresie dostosowały swoje krajowe systemy AML/CTF do standardów międzynarodowych. W tym celu FATF publikował *Listę jurysdykcji wymagających podjęcia działań*⁶¹ (czyli tzw. czarną listę FATF), jak również *Listę jurysdykcji podlegających wzmożonemu monitoringowi*⁶² (tzw. szarą listę FATF). Publikacje ww. oświadczeń były efektem działań na forum Grupy Roboczej FATF do spraw Przeglądu Współpracy Międzynarodowej⁶³. Grupa ICRG monitoruje nie tylko systemy krajowe AML/CTF swoich członków, ale też członków ciał regionalnych typu FATF. W 2021 r. w gronie państw umieszczonych na szarej liście FATF znalazła się Malta, kolejny kraj członkowski Komitetu MONEYVAL (w 2020 r. na liście znalazła się Albania).

W celu propagowania działań podejmowanych na forum FATF, GIIF na bieżąco publikował na swojej stronie informacje o upublicznionych listach FATF (w tym tłumaczenia oświadczeń na język polski), jak również wybrane materiały informacyjne dotyczące publikacji FATF czy prowadzonych konsultacji publicznych przez tę organizację.

Przedstawiciele GIIF, wchodząc w skład delegacji MONEYVAL, uczestniczyli w spotkaniach grup roboczych, w posiedzeniach plenarnych FATF, które w minionym roku odbyły się w trybie zdalnym. Pozwoliło to na bezpośredni udział przedstawicieli polskiej JAF w pracach nad raportami ewaluacyjnymi państw członkowskich FATF, działaniach Grup Roboczych tej organizacji oraz konsultacjach dokumentów roboczych, opracowywanych na potrzeby wzmacniania świadomości różnych podmiotów w obszarze zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Dostęp do raportów, materiałów i dokumentów opracowywanych przez to gremium wpłynął na podnoszenie wiedzy pracowników, tak polskiej JAF, jak też jednostek współpracujących i instytucji obowiązanym. Zdobyte doświadczenia były wykorzystywane w procesie przygotowania do ewaluacji polskiego systemu AML/CTF w ramach 5. rundy wzajemnych ewaluacji MONEYVAL.

7.7.GRUPA EUROAZJATYCKA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY (EAG)

Polska kontynuowała prace jako obserwator w Grupie Euroazjatyckiej ds. zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu (ang. The Eurasian group on combating money laundering and financing of terrorism – EAG). Stała delegacja polska (przedstawiciele GIIF i KNF) uczestniczyła w posiedzeniach plenarnych EAG i spotkaniach grup roboczych, organizowanych w 2021 r. zdalnie.

⁶¹ Ang. *High-Risk Jurisdictions subject to a Call for Action*.

⁶² Ang. *Jurisdictions under Increased Monitoring*.

⁶³ Ang. *International Cooperation Review Group*.

Z uwagi na pandemię, również EAG odpowiednio zmienił swój harmonogram drugiej rundy ewaluacyjnej państw członkowskich, jak też modyfikował harmonogram posiedzeń na lata 2022-2026, w celu uwzględnienia terminów, związanych z procesem ewaluacyjnym.

7.8. GRUPA ROBOCZA DS. ZWALCZANIA MECHANIZMÓW FINANSOWANIA TZW. PAŃSTWA ISLAMSKIEGO

W 2021 r. GIIF kontynuował prace w ramach Grupy Roboczej ds. Zwalczenia Mechanizmów Finansowania tzw. Państwa Islamskiego (CIFG), działającej jako jedna z grup roboczych Globalnej Koalicji ds. Walki z Daesh.

W 2021 r. odbyły się dwa zdalne spotkania CIFG. Podczas spotkań zaprezentowano aktualne informacje na temat działań Globalnej Koalicji przeciwko Daesh oraz dotyczące bieżących trendów w metodach zbierania funduszy przez Daesh, m.in. wskazując na zagrożenia wykorzystania crowdfundingu oraz sektora NPO do gromadzenia środków.

Grupa, której obradom współprzewodniczą Arabia Saudyjska, Włochy i Stany Zjednoczone, jak co roku, monitorowała działania podejmowane przez państwa członkowskie w ramach przyjętego Planu Działania. Szereg państw uczestniczących w obradach podzieliło się swoimi sukcesami w rozbiciu struktur, które gromadziły środki na potrzeby Daesh.

7.9. WSPÓŁPRACA DWUSTRONNA

7.9.1 POROZUMIENIA O WSPÓŁPRACY

Porozumienia o wymianie informacji w obszarze walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, jak też prowadzona na ich podstawie współpraca, odpowiadają postanowieniom *Konwencji Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowanie terroryzmu, z dnia 16 maja 2005 r.*, czyli tzw. Konwencji Warszawskiej (CETS 198), jak również standardom w tym obszarze opracowanym przez Grupę Egmont. Zakres otrzymywanych oraz udostępnianych informacji, zwłaszcza informacji dodatkowych, jest uzależniony każdorazowo od zakresu zapytania i zgodności z podstawowymi zasadami prawa krajowego.

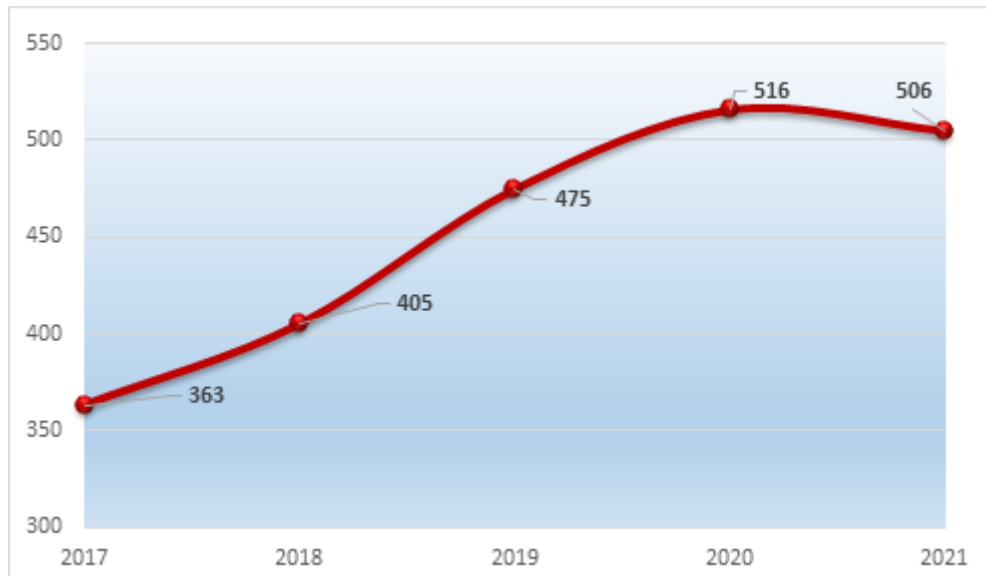
W obecnej sytuacji prawnej współpraca GIIF w zakresie wymiany informacji finansowych związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu z krajami UE regulowana jest na podstawie art. 111 ust. 1 *ustawy AML/CTF*. Natomiast zgodnie z art. 111 ust.2 *ustawy AML/CTF* GIIF udostępnia posiadane informacje finansowe jednostkom analityki finansowej z państw niebędących członkami UE na zasadzie wzajemności, a wymiana informacji na podstawie Konwencji Warszawskiej regulowana jest w oparciu o art. 111 ust. 3 *ustawy AML/CTF*. Tym samym, w 2021 r. GIIF nie podpisał kolejnych porozumień o współpracy w zakresie wymiany informacji dotyczących zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

7.9.2 WYMIANA INFORMACJI Z ZAGRANICZNYMI JEDNOSTKAMI ANALITYKI FINANSOWEJ

Wnioski i informacje otrzymywane przez GIIF od zagranicznych partnerów

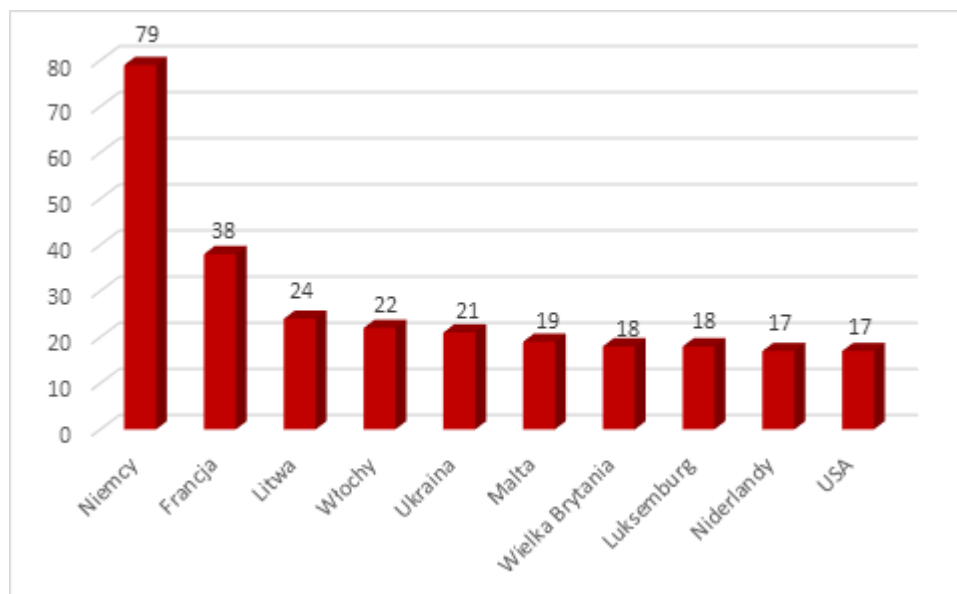
W 2021 r. wpłynęło do GIIF 506 wniosków od zagranicznych JAF, które zawierały łącznie 1988 podmiotów. Oznacza to spadek liczby zapytań o ok. 2% w stosunku do 2020 r. GIIF udzielił odpowiedzi na wszystkie wnioski.

Wykres nr 13 – Zapytania zagranicznych jednostek analityki finansowej w latach 2017 - 2021.

Ponad 73% z omawianych zapytań pochodzi od JAF państw członkowskich Unii Europejskiej. Najwięcej zapytań GIIF otrzymał od jednostek analityki finansowej Niemiec, Francji i Litwy. Z JAF spoza Unii Europejskiej, najwięcej wniosków o informacje do GIIF przekazała Ukraina i Wielka Brytania.

Wykres nr 14 – Zestawienie 10 państw z których zagraniczne JAF przesłały najwięcej zapytań w 2021 r.

W 2021 r. GIIF otrzymał także 4 zapytania od Europolu, które dotyczyły łącznie 29 podmiotów. Wymiana informacji z Europolem odbywa się na podstawie art. 115 *ustawy AML/CTF*.

Zapytania otrzymywane przez GIIF dotyczą przeważnie podejrzenia prania pieniędzy potencjalnie pochodzących z oszustw finansowych (tzw. fraudów), przestępstw skarbowych oraz przemytu narkotyków. Zdarzają się również pojedyncze wnioski dotyczące podmiotów podejrzewanych m.in. o finansowanie terroryzmu, przemyt, handel ludźmi oraz korupcję. Przez wzgląd na efektywną wymianę informacji pomiędzy GIIF a zagranicznymi jednostkami analityki finansowej, GIIF często wspiera nawiązanie współpracy pomiędzy krajowymi i zagranicznymi organami ścigania. Ponadto, otrzymano również wnioski dotyczące nadzoru nad przestrzeganiem przez instytucje obowiązane przepisów AML/CTF.

Poza wnioskami zagraniczne jednostki przekazują do GIIF również tzw. informacje zagraniczne dotyczące polskich podmiotów lub wartości majątkowych, które transferowane były na/z terytorium Polski. Informacje te dotyczyły nietypowych transakcji, potencjalnych przestępstw bazowych lub stanowiły wyniki analiz wskazujących na możliwy związek opisanych transakcji z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu. W 2021 r. GIIF otrzymał łącznie prawie 16 973 tego typu informacji, wobec 19 354 w roku poprzednim, co stanowi spadek ogólnej liczby informacji zagranicznych o ponad 12%. Należy w tym przypadku rozróżnić:

- informacje spontaniczne przekazywane do GIIF jako rezultat analizy innej jednostki analityki finansowej – 473;
- raporty transgraniczne dotyczące zawiadomień o transakcjach podejrzanych zgłoszonych w innych państwach członkowskich i przekazanych do GIIF zgodnie z przepisami art. 53 pkt. 1 ust. 3 Dyrektywy 2015/849 – 16493;
- inne informacje przekazywane przez zagraniczne jednostki analityki finansowej lub instytucje i organizacje międzynarodowe zajmujące się przeciwdziałaniem praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu – 7.

Wykres nr 15 – Informacje przekazane przez zagraniczne jednostki analityki finansowej w latach 2019 – 2021

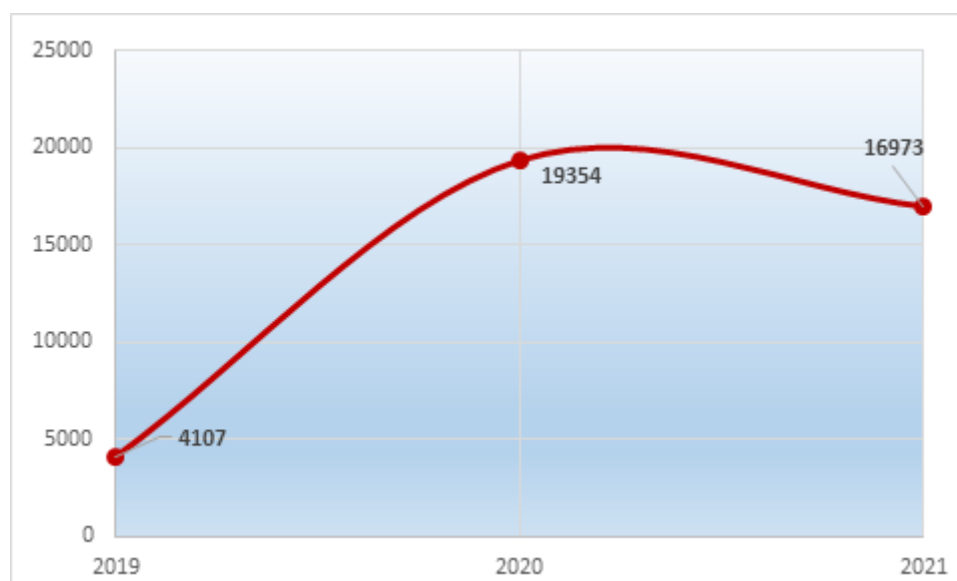

Tabela nr 5 – Zestawienie 10 państw z których zagraniczne JAF przesłały najwięcej informacji w 2021 r.

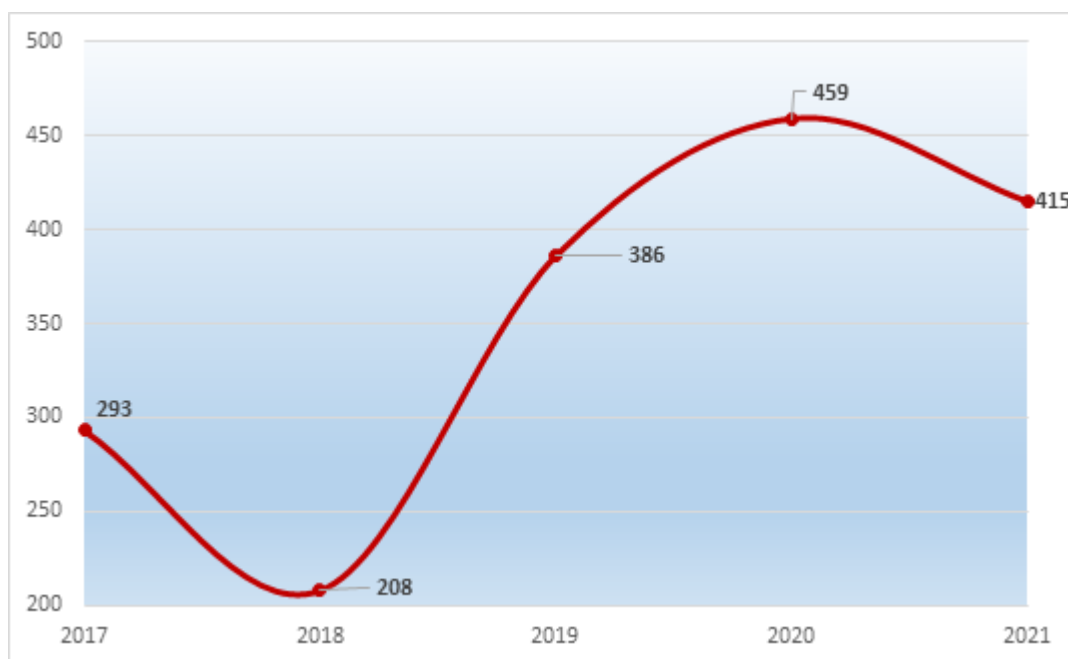
Kraj	Liczba Informacji
NIDERLANDY	13778
NIEMCY	752
WŁOCHY	626
LUKSEMBURG	546
BELGIA	433
LITWA	324
MALTA	113
IRLANDIA	111
HISZPANIA	60
LIECHTENSTEIN	56

Raporty transgraniczne z Niderlandów, które stanowią ponad 80% wszystkich informacji zagranicznych, dotyczą transakcji nietypowych (ang. *unusual transaction reports*), które mają potencjalny związek z Polską. Przekazane informacje przeważnie obejmują pojedyncze transakcje, co wpływa na znaczną ilość otrzymanych raportów.

Wnioski i informacje przekazywane przez GIIF do zagranicznych partnerów

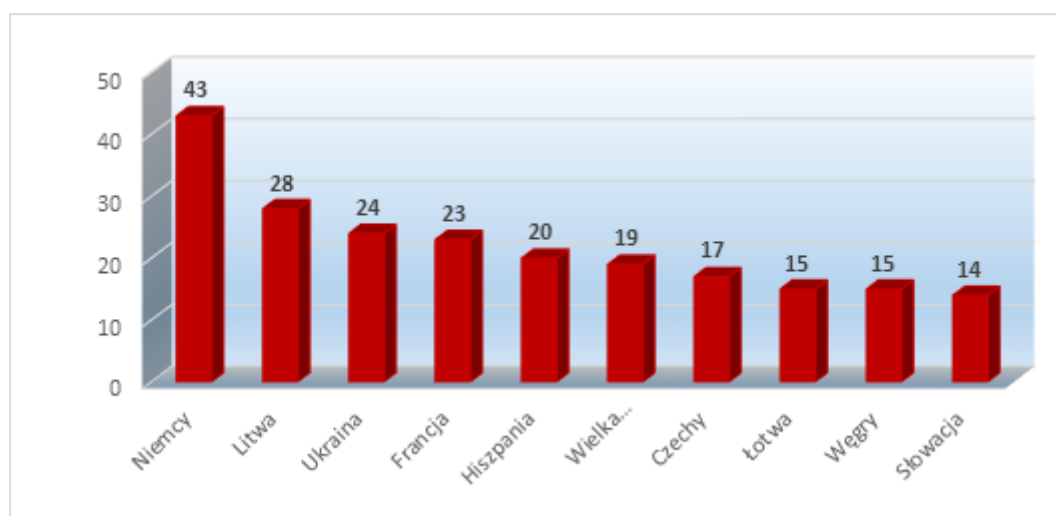
W 2021 r. GIIF skierował łącznie 415 wniosków z prośbą o udzielenie informacji dotyczących 915 podmiotów, z czego 293 wnioski (71%) skierowano do państw członkowskich Unii Europejskiej. Liczba wniosków była niższa o 10% w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Wykres nr 16 – Zapytania GIFF do zagranicznych jednostek analityki finansowej w latach 2017 - 2021.

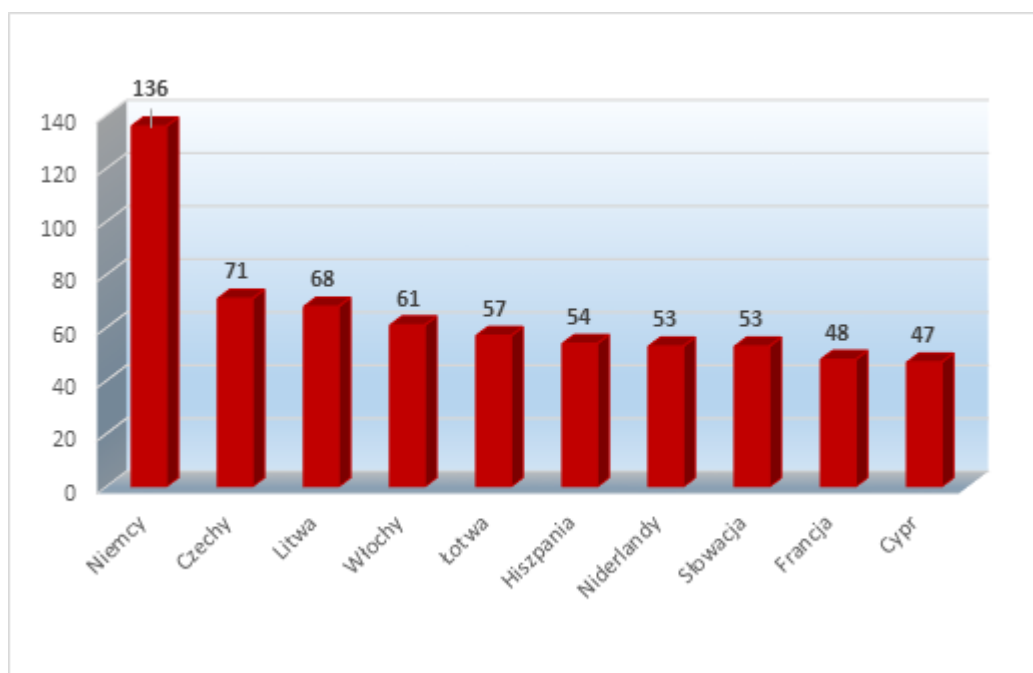
W związku z prowadzonymi sprawami analitycznymi GIFF współpracował najczęściej z JAF z Niemiec, Litwy, Ukrainy, Francji oraz Hiszpanii. Informacje pozyskiwane z zagranicy służą przede wszystkim weryfikacji, czy podmioty biorące udział w realizacji transakcji, uznanych przez instytucje obowiązane i jednostki współpracujące za podejrzane, są znane zagranicznej jednostce w związku z podejrzeniem prania pieniędzy, finansowania terroryzmu lub udziału w innej działalności przestępczej. Dodatkowo GIFF otrzymuje dane i informacje o przepływach finansowych, co umożliwia ustalenie źródła środków transferowanych do Polski lub dalszej ścieżki przepływów pieniężnych.

Wykres nr 17 – Zestawienie 10 państw - zagranicznych JAF, do których GIFF przesłał najwięcej zapytań w 2021 r.

W 2021 r. GIIF zgodnie z przepisami art. 112 ust. 3 *ustawy AML/CTF* przygotował dla zagranicznych jednostek analityki finansowej Unii Europejskiej łącznie 946 raportów o zawiadomieniach dotyczących innych państw członkowskich, co stanowi liczbę niemal dwukrotnie większą niż w 2020 r. Zawarto w nich informacje o łącznie co najmniej 3877 podmiotach.

Wykres nr 18 – Zestawienie 10 zagranicznych JAF, do których GIIF przygotował najwięcej raportów dot. zawiadomień na podstawie art. 112 ust. 3 w 2021 r.

Poza raportami transgranicznymi przekazano również 2 informacje spontaniczne do zagranicznych partnerów, zawierające rezultaty postępowań analitycznych GIIF.

7.10. POZOSTAŁE INICJATYWY MIĘDZYNARODOWE

7.10.1 PROJEKT POMOCY BLIŹNIACZEJ (TWINNING) DLA MOŁDAWII

Przedstawiciele GIIF kontynuowali w 2021 r. swoje zaangażowanie w realizację projektu twinningowego UE dla Republiki Mołdawii pod nazwą "Wzmocnienie systemu zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu w Republice Mołdawii", zainicjowanego w grudniu 2018 r. w ramach konsorcjum litewsko-polsko-niemieckiego.

Eksperti z Polski przy udziale specjalistów z Litwy i Niemiec realizowali działania projektowe dla mołdawskich organów i służb: Jednostki Analityki Finansowej, Prokuratury, Generalnego Inspektoratu Policji, Służby Podatkowej i Celnej, Narodowego Banku.

W minionym roku, z uwagi na pandemię, kontynuowano misje eksperckie w trybie zdalnym. W trakcie działań projektowych, w które zaangażowani są przedstawiciele GIIF, w ramach 4

komponentów projektu odbyło się łącznie 20 misji eksperckich, dedykowanych wzmocnieniu systemu prawa krajowego Mołdawii w obszarze zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, wzmocnienia kontroli instytucji obowiązkanych, usprawnienia procesów analitycznych oraz zdolności współpracy i wymiany informacji pomiędzy właściwymi służbami w obszarze zwalczania finansowania terroryzmu.

Z uwagi na COVID-19 postanowiono o przesunięciu realizacji planowanych w Polsce wizyt studyjnych dla przedstawicieli beneficjenta projektu – właściwych organów administracji Mołdawii – na 2022 r.

Komisja Europejska, z uwagi na spowodowane pandemią utrudnienia w realizacji działań projektowych, zdecydowała o przedłużeniu projektu do końca II kwartału 2022 r.

7.10.2. WARSZTATY REGIONALNE JAF Z EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ

15 czerwca 2021 r. w formie wideokonferencji odbyły się Warsztaty Regionalne partnerskich jednostek analityki finansowej (JAF). Organizatorem tegorocznej edycji była polska JAF, a udział w wydarzeniu wzięli przedstawiciele JAF z Austrii, Czech, Słowacji, Węgier oraz Słowenii. W trakcie warsztatów omówiono aktualne wyzwania z obszaru działalności JAF, takie jak:

- współpraca i wymiana informacji pomiędzy JAF w ramach CSM, nowy FIU.net;
- transgraniczna wymiana informacji oraz kwestia uprzedniej zgody na wykorzystanie udostępnianej informacji, ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu związane z usługami płatniczymi i aktywami wirtualnymi;
- wykorzystanie rachunków tranzytowych do prania pieniędzy.

Warsztaty mają charakter cykliczny, odbywają się raz w roku na zaproszenie jednej z wyżej wymienionych jednostek analityki finansowej. Służą one wymianie doświadczeń i wzmacnianiu współpracy operacyjnej pomiędzy jednostkami analityki finansowej Polski, Austrii, Czech, Słowacji, Słowenii i Węgier

7.11 WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA W ZAKRESIE NADZORU I KONTROLI AML/CTF

7.11.1 WSPÓŁPRACA Z EUROPEJSKIM URZĘDEM NADZORU BANKOWEGO (EBA)

Komitet AMLSC

W 2020 r. na mocy art. 9a ust. 7 *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1093/2010 w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego – dalej „EBA”), zmiany decyzji nr 716/2009/WE oraz uchylecia decyzji Komisji 2009/78/WE* (Dz. Urz. L 331 z 15.12.2010, str. 12 ze zm.), zwanym dalej rozporządzeniem 1093/2010, EBA ustanowiła wewnętrzny Stały Komitet ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (dalej „Komitet AMLSC”). Jego głównym przeznaczeniem jest koordynacja działań mających na celu zapobieganie wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zwalczanie

takiego wykorzystywania. Komitet AMLSC przygotowuje także, zgodnie z przepisami dyrektywy 2015/849 oraz *rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/847 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie informacji towarzyszących transferom środków pieniężnych i uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1781/2006* (zwanym dalej rozporządzeniem 2015/847, Dz. Urz. L 141 z 5.06.2010, str. 1-18), wszystkie projekty decyzji przyjmowane przez EBA.

Zgodnie z rozporządzeniem 1093/2010, w skład Komitetu AMLSC wchodzi przedstawiciele wysokiego szczebla władz i organów ze wszystkich państw członkowskich, właściwe do spraw zapewniania przestrzegania przez podmioty sektora finansowego zgodności z rozporządzeniem 2015/847 i dyrektywą 2015/849, dysponujący wiedzą fachową i uprawnieniami decyzyjnymi w dziedzinie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu, a także przedstawiciele wysokiego szczebla dysponujący wiedzą fachową na temat różnych modeli biznesowych i specyfiki sektora, przedstawiciele EBA, Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych oraz Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych. Ponadto Komisja, Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego oraz Rada ds. Nadzoru Europejskiego Banku Centralnego wyznaczają po jednym przedstawicielu wysokiego szczebla do uczestnictwa w posiedzeniach Komitetu w charakterze obserwatorów. W 2021 r. funkcję przewodniczącego Komitetu AMLSC dalej pełnił Pan Jo Swyngedouw.

W 2021 r. przedstawiciele GIIF aktywnie kontynuowali uczestnictwo w posiedzeniach Komitetu AMLSC i wspólnie z przedstawicielami Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (UKNF) reprezentowali Polskę w Komitecie. Oba organy stale ze sobą współpracują w ramach analizy przygotowywanych na posiedzenia materiałów. W 2021 r. miało miejsce 6 głównych posiedzeń Komitetu AMLSC plus 1 posiedzenie *ad hoc*. Na posiedzeniach omawiane były tematy dotyczące m.in. prac realizowanych przez Komitet, w tym przygotowywanie projektów wytycznych EBA. Efektem prac właściwych organów krajowych w obszarze AML/CTF, w ramach Komitetu AMLSC, są m.in. publikacje wytycznych EBA z obszaru AML/CTF, które kierowane są do instytucji obowiązyanych, jak również do właściwych organów. Na posiedzeniach podejmowane były również dyskusje na temat bieżących wydarzeń dot. AML/CTF (np. kwestii związanych ze zjawiskiem de-risking czy kryptowalutami). Ponadto na posiedzeniach Komitetu poddawane były pod głosowanie przygotowane przez grupy robocze (w skład, których mogą wchodzić przedstawiciele Europejskich Urzędów Nadzoru - „ESAS”, jak również eksperci z właściwych organów krajowych) raporty czy opinie EBA. W 2021 r. EBA miała również stały kontakt z przedstawicielami państw członkowskich UE w celu wymiany informacji, zbierania dodatkowych informacji od właściwych organów krajowych, m.in. poprzez przesyłanie do przedstawicieli ww. organów kwestionariuszy (dot. na przykład uregulowań kwestii związanych z AML/CTF w prawie krajowym, które to dane i informacje mają pomóc w realizacji zadań nałożonych na EBA).

W 2022 r. Komitet AMLSC będzie kontynuować swoją działalność, skupiając się m.in. na prowadzeniu i aktualizowaniu nowo utworzonej centralnej bazy danych⁶⁴, o której mowa w art. 9a ust. 2 rozporządzenia 1093/2010, a także rozwinięte rozpoczęte w 2021 r. prace związane z realizacją nowych tematów dotyczących AML/CTF. Przedstawiciele GIIF będą dalej aktywnie uczestniczyć w pracach i w posiedzeniach Komitetu AMLSC.

⁶⁴ <https://www.eba.europa.eu/eba-launches-today-eureca-eus-central-database-anti-money-laundering-and-counter-terrorism-financing>

Kolegia AML/CTF

W 2021 r. Polska kontynuowała rozpoczętą współpracę z innymi właściwymi organami krajowymi w obszarze AML/CTF, w ramach opublikowanych przez EBA - *Wytycznych JC/GL/2019/81 z dnia 16 grudnia 2019 r. dotyczących współpracy i wymiany informacji na potrzeby dyrektywy (UE) 2015/849 między właściwymi organami nadzorującymi instytucje kredytowe i finansowe (Wytyczne dotyczące kolegów ds. przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu)*⁶⁵. Przedstawiciele GIIF w 2021 r. uczestniczyli w kilku posiedzeniach kolegów AML/CTF, w których merytoryczny udział GIIF był w pełni uzasadniony. Na posiedzeniach podejmowane były tematy związane z działaniami nadzorczymi w zakresie AML/CTF wobec podmiotów, których kolegia dotyczą oraz wymieniane były informacje pomiędzy właściwymi organami będącymi członkami kolegium AML/CTF.

Grupa robocza EBA ds. opracowania – "Guidelines on the role of AML/CTF Compliance Officer"

W 2021 r. kontynuowano pracę Grupy Roboczej EBA ds. opracowania wytycznych roli Compliance Officera AML/CTF, które rozpoczęto w dniu 6 czerwca 2020 r. W skład Grupy Roboczej wchodzi: przedstawiciel EBA jako główny koordynator kierujący pracami grupy oraz po jednym z przedstawicieli właściwych organów Polski, Włoch, Rumunii, Malty, Luksemburga, Cypru, Belgii, Francji oraz przedstawiciel Europejskiego Banku Centralnego – łącznie 10 przedstawicieli. W Grupie Roboczej EBA Polska jest reprezentowana przez przedstawiciela GIIF („FIU”).

W 2021 r. odbyły się konsultacje publiczne Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego w sprawie nowych wytycznych dotyczących roli, zadań i obowiązków pracowników odpowiedzialnych za zapewnienie zgodności z odpowiednimi przepisami w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (ang. *compliance officers*).

Wytyczne po ich przyjęciu będą miały zastosowanie do wszystkich podmiotów sektora finansowego objętych zakresem dyrektywy w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Uwagi do projektu wytycznych można było zgłaszać na stronie Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego do 2 listopada 2021 r. W ramach uczestnictwa w pracach przedmiotowej Grupy Roboczej jej członkowie przedstawiają swoje stanowisko oraz wskazują na odpowiednie przepisy prawa krajowego oraz międzynarodowego. Zgodnie z aktualnym harmonogramem prac projekt wytycznych – po zatwierdzeniu przez wewnętrzny Stały Komitet EBA („AMLSC”) oraz przez Radę Organów Nadzoru (Board of Supervisors – „BoS”) – zostanie opublikowany w II połowie 2022 r.

Przekazywanie informacji o karach administracyjnych przez GIIF do EBA

Zgodnie z art. 60 Dyrektywy 2015/849 państwa członkowskie zapewniają, "by decyzja, od której nie ma odwołania, o nałożeniu kary administracyjnej lub środka administracyjnego za naruszenie przepisów krajowych transponujących niniejszą dyrektywę była publikowana przez właściwe organy na ich oficjalnej stronie internetowej niezwłocznie po poinformowaniu osoby, której dotyczy kara, o tej decyzji". Zgodnie z art. 62 ust. 1 dyrektywy (UE) 2015/849 państwa

⁶⁵ <https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/anti-money-laundering-and-e-money/jc-guidelines-on-cooperation-and-information-exchange-for-aml/cft-supervision-purposes>

członkowskie zapewniają, aby ich właściwe organy informowały Europejskie Organom Nadzoru (tj. EBA, ESMA, EIOPA) o wszystkich sankcjach i środkach administracyjnych nałożonych zgodnie z art. 58 i 59 dyrektywy na instytucje kredytowe lub finansowe, w tym o wszelkich odwołaniach w związku z takim nałożeniem kary i o wyniku tych odwołań. Zgodnie z art. 152 ust. 7 *ustawy AML/CTF*, informacja o nałożeniu kary administracyjnej na instytucje obowiązkane jest przekazywana Europejskim Organom Nadzoru.

Na podstawie ww. przepisów prawa, GIIF przekazuje na bieżąco informacje o karach administracyjnych za pośrednictwem portalu eGATE prowadzonego przez EBA. W 2021 r. GIIF za pośrednictwem platformy eGATE przekazał 36 informacji o karach administracyjnych nałożonych przez GIIF, Ministra Finansów, Prezesa NBP oraz KNF.

7.11.2 WSPÓŁPRACA Z WŁAŚCIWYMI ORGANAMI NADZORU W POSZCZEGÓLNYCH PAŃSTWACH

W 2021 r. na podstawie art. 50a dyrektywy 2018/843, zagraniczny organ kraju członkowskiego UE właściwy do sprawowania nadzoru w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, zwrócił się do GIIF o uzyskanie informacji z zakresu AML/CTF. GIIF działając na podstawie art. 116 *ustawy AML/CTF* przekazał odpowiedź w ramach współpracy z właściwym organem nadzoru państwa UE.

Ponadto, w 2021 r. na wnioski zagranicznej JAF skierowane na podstawie art. 50a dyrektywy 2018/843, GIIF udostępnił tej jednostce informacje dotyczące kontroli i analizy ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu w odniesieniu do 4 instytucji obowiązkanych. Ogółem w 2021 r. GIIF działając na podstawie art. 116 *ustawy AML/CTF* udostępnił (w ramach współpracy z właściwymi organami innych państw, zagranicznymi instytucjami i międzynarodowymi organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem praniu pieniędzy lub finansowaniu terroryzmu oraz europejskimi urzędami nadzoru) łącznie 5 informacji, o których mowa w przedmiotowym artykule.

8. STOSOWANIE SZCZEGÓLNYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH

Zgodnie z *ustawą z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* instytucje obowiązane zobligowane są do stosowania szczególnych środków ograniczających o charakterze finansowym (w aspekcie przeciwdziałania terroryzmowi oraz finansowaniu terroryzmu) wobec osób i podmiotów umieszczonych na listach sankcyjnych publikowanych na stronie internetowej GIIF.

W 2021 r. GIIF informował instytucje obowiązane i jednostki współpracujące o zasadach stosowania szczególnych środków ograniczających. W szczególności, w styczniu 2021 r. GIIF zorganizował szkolenie dedykowane tym zagadnieniom, a także kwestiom związanym ze zwalczaniem finansowania terroryzmu, w którym wzięli udział przedstawiciele Narodowego Banku Polskiego oraz instytucji obowiązanych (podmioty prowadzące działalność księgową). Kolejne spotkania w tym obszarze przeprowadzono w maju dla sektora bankowego, na kanwie przygotowań do ewaluacji Polski przez MONEYVAL, jak też jesienią dla podmiotów prowadzących działalność kantorową oraz członków Stowarzyszenia Księgowych w Polsce.

GIIF na bieżąco odpowiadał na zapytania instytucji obowiązanych, dotyczące realizacji obowiązków wynikających ze stosowania szczególnych środków ograniczających o charakterze finansowym, związanych z przeciwdziałaniem finansowaniu terroryzmu, które przesyłane były na dedykowaną skrzynkę mailową: rodkiograniczajace@mf.gov.pl. Instytucje obowiązane, które zarejestrowały się do newslettera GIIF, otrzymywały także informacje o bieżących zmianach na ww. listach sankcyjnych.

GIIF brał ponadto udział w analizie i opiniowaniu materiałów rozpatrywanych podczas posiedzeń Grupy Radców ds. Stosunków Zewnętrznych (RELEX).

W 2021 r. GIIF otrzymał 2 zawiadomienia o zamrożeniu lub nieudostępnienu wartości majątkowych, przekazane przez instytucje obowiązane.

9. KOMITET BEZPIECZEŃSTWA FINANSOWEGO

W 2021 r. odbyły się 3 posiedzenia Komitetu Bezpieczeństwa Finansowego (dalej Komitetu).

Po zakończeniu w 2020 r. prac nad projektem Strategii przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (dalej Strategia) Komitet zajął się zaopiniowaniem tego dokumentu. Do wydania opinii na temat strategii jak również do monitorowania postępów jej realizacji Komitet zobowiązuje art. 19 ust. 2 pkt 3 *ustawy AML/CTF*. W lutym 2021 r. Komitet przyjął uchwałę pozytywnie opiniującą przedłożony projekt Strategii podkreślając w uzasadnieniu, że jej realizacja zapewni optymalne wykorzystanie zasobów przeznaczonych na przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz przyczyni się do poprawy współpracy między właściwymi organami. W opinii zauważono także, że Strategia stanowi punkt wyjścia dla opracowania szczegółowych programów i projektów.

Jednocześnie podejmowano temat aktualizacji Krajowej Oceny Ryzyka (dalej KOR), która została opublikowana w 2019 r. Dokument ten został opracowany pod przewodnictwem GIIF przez wszystkie instytucje, których przedstawiciele zasiadają w Komitecie. Stąd Komitet jest głównym forum służącym koordynowaniu prac nad KOR.

Komitet śledził także postępy prac legislacyjnych nad ustawą o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz niektórych innych ustaw, implementującej przepisy *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/843 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniającej dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zmieniającej dyrektywy 2009/138/WE i 2013/36/UE (Dz. Urz. UE L nr 156 z 19.06.2018 r., str. 43)* i niektóre przepisy *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE*. Ustawa została podpisana przez Prezydenta RP w dniu 30 marca 2021 r.

Na forum Komitetu koordynowano przygotowania do ewaluacji Polski przez Komitet Rady Europy MONEYVAL w ramach V rundy ocen wzajemnych w oparciu o standardy FATF. Ocenie miała zostać poddana całość polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, w związku z czym w ewaluację zaangażowane były wszystkie organy właściwe w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Dwutygodniowa misja ewaluacyjna była kilkakrotnie przekładana z powodu pandemii COVID-19 i ostatecznie odbyła się w maju 2021 r. Na kolejnym posiedzeniu Komitetu po wizycie ekspertów MONEYVAL przedyskutowano wstępne wnioski i obserwacje ewaluatorów, które zostały przekazane ostatniego dnia misji.

10. PRZYJĘCIE STRATEGII PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY ORAZ FINANSOWANIU TERRORYZMU

W dniu 19 kwietnia 2021 r. Rada Ministrów przyjęła *uchwałę nr 50 w sprawie przyjęcia strategii przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*. Przedmiotowa uchwała została opublikowana w dniu 11 maja 2021 r. w Monitorze Polskim pod nr poz. 435. Załącznikiem do uchwały jest dokument pn. „Strategia przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu” (dalej strategia). Bezpośrednią podstawą prawną opracowania strategii była treść art. 31 ust. 1 *ustawy AML/CTF*. Przepis ten zobowiązuje GIIF do opracowania dokumentu strategii – na podstawie Krajowej oceny ryzyka przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (dalej Krajowa ocena ryzyka). W przyjętej strategii Krajowa ocena ryzyka stanowi diagnozę sytuacji oraz prognozę trendów rozwojowych w odniesieniu do krajowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (dalej KSPPPF). Na podstawie analizy zarówno zagrożeń, jak i podatności wymienionych w Krajowej ocenie ryzyka wskazano podstawowe wnioski, które powinny być fundamentem dalszych prac nad zwiększeniem efektywności funkcjonowania KSPPPF. Odniosły się one do 4 obszarów, tj.: uzupełnienia regulacji prawnych, rozwoju szkoleń (zarówno pracowników jednostki analityki finansowej, jak również jednostek współpracujących oraz instytucji obowiązkanych), wymiany informacji (w szczególności przy wykorzystaniu systemów teleinformatycznych), a także generowania danych statystycznych umożliwiających obiektywną ocenę skuteczności KSPPPF. Wnioski te stały się podstawą dalszych działań GIIF podejmowanych we współpracy z Komitetem Bezpieczeństwa Finansowego, których wynikiem jest Plan działań zawarty w przyjętej strategii, wskazujący kierunki wymaganych zmian w KSPPPF. Realizacja działań wymienionych w przyjętym Planie działań ma na celu ograniczenie systemowego ryzyka związanego z praniem pieniędzy oraz finansowaniem terroryzmu. Założenia koncepcyjne Planu działań strategii oparto na wskazaniu sześciu priorytetów, w ramach których zawarto zestawienie 27 działań służących ich realizacji. Priorytety te to:

- I. Zwiększenie skuteczności działania JAF i jednostek współpracujących w zakresie analizy informacji poprzez wykorzystanie podejścia opartego na ryzyku;
- II. Dostosowanie katalogu instytucji obowiązkanych i ich obowiązków do pojawiających się zagrożeń oraz potrzeb informacyjnych;
- III. Harmonizacja i usprawnienie zasad nadzoru i kontroli nad instytucjami obowiązanymi;
- IV. Optymalizacja trybu, zakresu i jakości wymiany informacji oraz dostępu do informacji;
- V. Zorganizowanie skutecznego systemu szkoleń oraz wymiany wiedzy i doświadczeń;
- VI. Określenie jednolitych zasad generowania informacji, w szczególności danych statystycznych potrzebnych do przeprowadzania oceny skuteczności KSPPPF i jej elementów.

Zaproponowane w strategii rozwiązania mają na celu usprawnienie funkcjonowania instytucji i organów, stanowiących elementy składowe krajowego systemu przeciwdziałania praniu

pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Realizacja celów zawartych w strategii powinna zapewnić optymalne wykorzystanie przez instytucje i organy posiadanych zasobów i pozwolić na osiągnięcie efektu synergii w przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. W strategii wskazane są ramy czasowe realizacji konkretnych działań oraz organy i jednostki administracji publicznej odpowiedzialne za nie. Przy każdym działaniu w ramach priorytetu wskazane też są organy i jednostki wspomagające jego realizację. Strategia ponadto mówi o konieczności zapewnienia odpowiednich zasobów kadrowych, technicznych i finansowych zarówno dla GIIF, jak i dla jednostek współpracujących, aby jednostki te mogły prawidłowo wykonywać swoje obowiązki w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Intencją opracowania przedmiotowej strategii było ponadto wypracowanie skutecznych mechanizmów umożliwiających współpracę i koordynację – na poziomie krajowym – działań organów i instytucji stanowiących KSPPPT.

W dokumencie przyjęto, że za monitorowanie realizacji strategii odpowiada GIIF. Przy wykonywaniu obowiązku monitorowania realizacji strategii organ ten jest wspomagany przez Komitet Bezpieczeństwa Finansowego poprzez dokonywanie przeglądu postępów w jej realizacji.

11. DZIAŁALNOŚĆ PRAWNA

Działalność prawna GIIF w 2021 r. dotyczyła w szczególności komunikacji z instytucjami obowiązanymi i jednostkami współpracującymi i opierała się na bieżącym udostępnianiu wiedzy z zakresu przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych w formie Komunikatów GIIF.

W 2021 r. Departament Informacji Finansowej zakończył rozpoczęte w 2019 r. prace w rządowym procesie legislacyjnym nad projektem *ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz niektórych innych ustaw* (UC24). Przedmiotowy projekt miał na celu implementację do krajowego porządku prawnego przepisów *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/843 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniającej dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zmieniającej dyrektywy 2009/138/WE i 2013/36/UE. Ustawa z dnia 30 marca 2021 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz niektórych innych ustaw* została ogłoszona w dniu 30 kwietnia 2021 r. w Dzienniku Ustaw pod pozycją 815 i weszła w życie w dniu 15 maja 2021 r.

Ponadto w 2021 r. Departament Informacji Finansowej kontynuował rozpoczęte w 2020 r. prace w rządowym procesie legislacyjnym nad projektem *ustawy o Systemie Informacji Finansowej* (UC66). Przedmiotowy projekt ma na celu implementację art. 1(19) dyrektywy 2018/843, jak również rozdziału II *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1153 z dnia 20 czerwca 2019 r. ustanawiającej zasady ułatwiające korzystanie z informacji finansowych i innych informacji w celu zapobiegania niektórym przestępstwom, ich wykrywania, prowadzenia dochodzeń w ich sprawie lub ich ścigania oraz uchylającą decyzję Rady 2000/642/WSiSW* (Dz. Urz. L 186 z 11.07.2019, str. 122). W pracach nad projektem tej ustawy przeprowadzono powtórne uzgodnienia, konsultacje publiczne i opiniowanie projektu. Ponadto projekt uzyskał pozytywną opinię Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz został rozpatrzony przez Komitet do spraw Europejskich.

Dodatkowo w 2021 r. przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej uczestniczyli w pracach unijnego pakietu regulacji AML/CTF w ramach grupy roboczej Rady UE.

Do zadań GIIF należało również bieżące opiniowanie projektów aktów normatywnych, pozostających w jego właściwości.

.....
Generalny Inspektor Informacji Finansowej